

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću
Građanski odbor za ljudska prava

PRAĆENJE SUĐENJA ZA RATNE ZLOČINE

**IZVJEŠTAJ
ZA 2010. GODINU**

Izvještaj uredili:
Mladen Stojanović i Katarina Kruhonja

Veljača 2011. godine

*Izvještaj je pripremljen u sklopu projekta
“Praćenje suđenja za ratne zločine u procesu suočavanja s prošlošću”*

Izdavač:
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Za izdavača:
Miljenko Šmit

Uredili:
Mladen Stojanović i Katarina Kruhonja

Oblikovanje i tisak:
Grafika, Osijek

Naklada:
300

Osijek, 2011.

ISSN 1847-0564

Dozvoljeno prenošenje tekstova uz navođenje izvora.

Za organizacije:

Katarina Kruhonja, *Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek*

Vesna Teršelič, *Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću*

Zoran Pusić, *Građanski odbor za ljudska prava*

U pripremi tekstova sudjelovali:

Milena Čalić Jelić, Jelena Đokić Jović, Veselinka Kastratović, Martina Klekar,

Melanija Kopic, Maja Kovačević Bošković, Marko Sjekavica i Vesna Teršelič

Projekt “Praćenje suđenja za ratne zločine u procesu suočavanja s prošlošću”

Projekt se provodi uz financijsku potporu

Europske unije

Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske u Republici Hrvatskoj

Veleposlanstva Australije u Republici Hrvatskoj

Ureda OEES-a u Zagrebu

Ova publikacija je izdana uz financijsku potporu Europske unije. Sadržaj ovog izvještaja isključiva je odgovornost *Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek*, i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

SADRŽAJ

SAŽETAK	5
KLJUČNA ZAPAŽANJA	13
Politički i društveni kontekst u kojem se suđenja odvijaju	13
Odavanja pijeteta svim žrtvama ratnih zločina	13
Sporazumom između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o izmjenama Sporazuma o međusobnom izvršavanju odluka u kaznenim stvarima onemogućeno je izbjegavanje izdržavanja kazne	14
Slučaj Glavaš – postupak obilježen političkim i medijskim pritiscima	14
<i>a) Presuda Vrhovnog suda RH i presuda Suda BiH</i>	15
<i>b) Pritisci prema pravosuđu i politički pritisci</i>	15
Medijsko izvještavanje o suđenjima za ratne zločine	15
Nadležnost u suđenjima za ratne zločine	17
Racionalizacija mreže županijskih sudova neće pridonijeti učinkovitijim suđenjima za ratne zločine	18
Rad županijskih sudova	19
Slučaj Hrastov – u najdugotrajnijem postupku odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske ukinute su osuđujuće presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske	22
Vrhovni sud RH - materijali prikupljeni od strane istražitelja MKSJ nezakoniti dokazi	23
Rad državnih odvjetništava	25
Obnove kaznenih postupaka	25
Predistrage	26
Istrage i optužnice	27
Regionalna suradnja u progonu počinitelja	31
Podrška žrtvama i svjedocima kaznenih djela - širenje mreže ureda za podršku na sudovima	33
Potreba za učinkovitim i ujednačenim mehanizmima reparacije za civilne žrtve – analiza sudskih postupaka za naknadu nematerijalne štete zbog usmrćenja bliske osobe	35
Pogrešna primjena oprosta – implikacije i demistifikacije	37
Zakonska regulativa	38
(Ne)mogućnost ponovnog suđenja	40
Obustave kaznenih postupaka temeljem zakona o oprostima u praksi Vojnog suda u Zagrebu	41

45	PREGLED POSTUPAKA KOJE SMO PRATILI
45	Obnovljeni po zahtjevu državnih odvjetništava
45	Ostali praćeni postupci
48	MIŠLJENJA O POJEDINIM POSTUPCIMA
48	Ponovljeni postupak protiv opt. Čede Jovića
50	Postupak protiv opt. Miće Cekinovića
55	Postupak protiv opt. Gorana Zjaćića
57	Postupak protiv opt. Nedjeljka Jankovića
59	Postupak protiv optuženih Ivice Kosturina i Damira Vrbana
61	Postupak protiv optuženih Damira Vide Raguža i Źeljka Škledara
63	Postupak protiv opt. Bogdana Kuzmića
65	Ponovljeni postupak protiv opt. Ivice Mirića
69	Ponovljeni postupak protiv opt. Rajka Jankovića
71	Postupak protiv opt. Dragomira Ćasića
73	Postupak protiv optuženih Pere Đermanovića, Ljubana Bradarića, Dubravka Ćavića i Ljubiše Ćavića
75	Postupak protiv opt. BoŹidara Vukušića
78	Ponovljeni postupak protiv optuženih Miroslava Bijelića, Save PadeŹanina, Đure Tepšića i Rade Bjeloša
80	IZJAVE
80	Izjava za javnost povodom presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske u predmetu protiv optuženoga B. Glavaša i ostalih za ratni zloćin nad srpskim civilima poćinjen u Osijeku 1991. godine
82	Izjava povodom otkrivanja novog spomenika Źrtvama zloćina u Varivodama
83	Izjava za medije povodom presude Źupanijskog suda u Sisku za zloćin u Novskoj
85	Otvoreno pismo povodom odluke Źalbenog vijeća MKSJ u vezi majora Veselina Šljivanćanina
88	DODATAK BR. 1 - TABLIĆNI PREGLED PRAĆENIH POSTUPAKA ZA RATNE ZLOĆINE NA ŹUPANIJSKIM SUDOVIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2010.
106	DODATAK BR. 2 - TABLIĆNI PREGLED SJEDNICA VRHOVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE U PREDMETIMA RATNIH ZLOĆINA U 2010.

SAŽETAK

Pozitivan pomak u procesuiranju ratnih zločina započeo je 2000. godine. Od tada pratimo napredak u pogledu: ispravljanja pogrešaka iz devedesetih godina; podizanja kvalitete optužnica i suđenja; procesuiranja zločina počinjenih od strane pripadnika hrvatskih postrojbi; stvaranja baze podataka o zločinima; regionalne suradnje pravosuđa te postavljanja zakonskih i organizacijskih temelja za podršku svjedocima. Godina 2010. obilježena je intenziviranjem istraga i podizanjem novih optužnica protiv pripadnika i srpskih i hrvatskih postrojbi te češćim delegacijama predmeta iz županijskih sudova/odvjetništava koji nemaju dostatnih kapaciteta.

Iskoraci poduzeti od strane najviših državnih dužnosnika tijekom 2010. godine, na inicijativu predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića, pridonose stvaranju političkog i javnog mnijenja u Hrvatskoj i ostalim državama u regiji koji osuđuje zločine, a podupire procese pomirenja. Ipak, suđenja se i dalje odvijaju u kontekstu društvene tolerancije prema „vlastitim“ zločincima, posebice u ozračju pripreme za predstojeće parlamentarne izbore. Javnim je prostorom dominirala potpora Branimiru Glavašu, no uglavnom je dolazila od političke stranke (HDSSB) čiji je on osnivač. No i dio braniteljskih udruga podržavao je osobe protiv kojih su otvorene istrage ili postoje naznake da bi mogle biti otvorene. Takvo ozračje narušava razinu sigurnosti potrebnu da bi svjedoci i žrtve bili spremni svjedočiti. Kulturi nekažnjavanja zločina pridonosi odsustvo političke odgovornosti za počinjene zločine, primjerice potpredsjednika Hrvatskog sabora Vladimira Šeksa, koji je ostao na navedenoj dužnosti unatoč tome što je pravomoćnom presudom utvrđeno da je u vrijeme kada je bio predsjednik Regionalnog kriznog štaba postojala tajna četa koja je odvodila, mučila i ubijala civile.

Izostanak političke volje da se neovisnost, profesionalnost i učinkovitost pravosudnih tijela ojača specijalizacijom sudova i državnih odvjetništava prijeći daljnji kvalitativni pomak u suđenjima za ratne zločine. Osim toga, sudeći po odluci VSRH u predmetu opt. Kufnera i dr., ne postoji zakonska mogućnost korištenja izjava svjedoka danih istražiteljima Tužiteljstva MKSJ-a kao dokaza pred domaćim sudovima.

Stoga je potrebno:

- Izmjenama *Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progona za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava* propisati: a) da se iskazi svjedoka dani istražiteljima Tužiteljstva MSKJ mogu koristiti kao dokazi pred domaćim sudovima; b) isključivu nadležnost četiri županijska suda (ili jednog posebnog suda) i četiri državna odvjetništva (ili jednog posebnog) za postupanja u prvom stupnju; c) da se u vijeća za ratne zločine mogu imenovati samo suci s iskustvom rada u najtežim kaznenim predmetima; d) da se raspravno vijeće VSRH sastoji isključivo od sudaca VSRH, čime bi se isključilo sudjelovanje porotnika.
- U slučajevima u kojima su sudovi pogrešno primijenili Zakon o oprostima na kaznena djela ubojstva za koje postoje sumnje da se radilo o ratnim zločinima potrebno je omogućiti vođenje novih postupaka.
- Razviti i primjenjivati strategiju za podršku žrtvama i svjedocima. U tom je području potrebno ostvariti suradnju sa OCD, osigurati financijska sredstva kako bi se sustav podrške unaprijedio, mreža sudova na kojima je podrška dostupna proširila, ali i razviti sustav podrške u državnim odvjetništvima i policiji.

- Vlada RH treba žurno donijeti odluku kojom se Republika Hrvatska odriče naplate parničnih troškova od svih tužitelja koji nisu uspjeli sa zahtjevima za naknadom štete zbog smrti bliske osobe. Potrebno je donijeti nacionalni program i zakon kojima bi se naknada štete zbog usmrćenja bližnjih uredila u skladu s *Temeljnim načelima i smjernicama o pravu na pravni lijek i reparaciju za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava UN*.

Obrazloženje

Republika Hrvatska ima gotovo dva desetljeća dugo iskustvo u procesuiranju ratnih zločina, no još ne možemo biti zadovoljni kako se suđenja provode.

Ranih devedesetih paralelno su tekla dva procesa: donošenje i primjena zakona o oprostima i procesuiranje ratnih zločina.

Po priznanju i primanju u međunarodnu zajednicu suverenih država Republika Hrvatska je dala oprost za kaznena djela počinjena u ratu ili u vezi s ratom (prvenstveno se to odnosilo na kazneno djelo oružane pobune). Hrvatska vlast je na taj način dala politički i pravni okvir za poslijeratnu integraciju srpske manjine i normalizaciju međuetničkih odnosa te jačanje demokratskih procesa. Time je pokazala da želi mir unutar svojih granica i učvrstila je svoju međunarodnu poziciju. Međutim, izostalo je informiranje javnosti o karakteru i obimu primjene zakona o oprostima što je podupiralo stav dijela javnosti kako su primjenom zakona o oprostima abolirani „srpski zločini i zločinci“.

U tom je razdoblju državno odvjetništvo zaprimilo veliki broj kaznenih prijava za ratne zločine počinjene od strane pripadnika srpskih postrojbi.¹ Proveden je i veliki broj suđenja u odsutnosti optuženih.² Suđenja su često provedena neprofesionalno i etnički pristrano. Na temelju loših optužnica i bez dostatnih dokaza donesene su osuđujuće presude na koje se branitelji po službenoj dužnosti često nisu žalili. Stav političkih i pravosudnih elita bio je da se u obrambenom ratu ne mogu počinuti ratni zločini pa je izostalo procesuiranje zločina počinjenih od strane pripadnika hrvatskih postrojbi.

Osvrćući se na to razdoblje Glavni državni odvjetnik Mladen Bajić jednom prilikom je rekao da se „mi u pravosuđu moramo suočiti sa prošlošću“. Tako je drugo desetljeće (2000. – 2010.) obilježeno „pospremanjem“ i ispravljanjem pogrešaka u radu. U ponavljanim ciklusima državna su odvjetništva revidirala kaznene prijave, istrage i optužnice.³ Tijekom 2009. i 2010. provedene su obnove nekih predmeta presuđenih u odsutnosti.⁴ Paralelno je stvarana računalska baza podataka o ratnim zločinima.

¹ Prema prvim podacima koje je DORH objavio 2004. godine, za ratne zločine od 1991. do 2004. bilo je prijavljeno 4774 osoba, istraga pokrenuta za 3232, optuženo 1400, a osuđeno 602 osobe.

² U 118 premeta vođenih u odsutnosti osuđene su 464 osobe.

³ Do 2004. odbačeno je 1546 prijava, a istrage su obustavljene za 485 osoba. Do kraja 2010. postupci su pokrenuti za 3655 osoba, no kasnije su obustavljene istrage za 1406 osoba. Istrage su u tijeku za 283, a u prekidu za 90 osoba. Optuženo je 1878, no od toga je broja 719 osoba oslobođeno, postupci su obustavljeni ili je djelo prekvalificirano u oružanu pobunu. Osuđeno je 563, a (optuženo) bez presude 596 osoba.

⁴ Novim *Zakonom o kaznenom postupku* iz 2008. državnim odvjetništvima je omogućeno zahtijevati obnove, što su i učinila u odnosu na 93 osuđenika. U odnosu na četvoricu osuđenika državno odvjetništvo podiglo je zahtjev za zaštitu zakonitosti. Za većinu (72) od navedenog broja odsutnih osuđenika (97) nakon prekvalifikacija kaznenih djela ili odustanaka od optužbi postupci su već obustavljeni.

Od 2001. istražuju se i procesuiraju i ratni zločini počinjeni od strane pripadnika hrvatskih postrojbi.⁵ Tijekom 2010. značajno se povećao broj takvih predmeta.⁶ Po prvi puta podignute su optužnice protiv pripadnika hrvatskih postrojbi za zločine u kojima nije bilo smrtnih posljedica.⁷

Državna odvjetništva su tijekom nekoliko posljednjih godina inicirala postupke u 3 slučaja u kojima su ranije pogrešno primijenjeni zakoni o oprostima.⁸ Događaji su ranije bili kvalificirani ubojstvima, no u novopodignutim optužnicama kvalificirani su ratnim zločinima.

Tijekom 2010. intenzivirane su i istrage te su podizane optužnice za zločine počinjene od strane pripadnika srpskih postrojbi (vidi fus notu 57). No u tim postupcima gotovo svi okrivljenici nedostupni su pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.

Nastavljena je suradnja između DORH-a i Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije, no prema dostupnim podacima, razmjena je tijekom 2010. godine po količini predmeta bila manjeg opsega nego ranijih godina.⁹ U 2010. godini izmijenjen je Sporazum o međusobnom izvršavanju odluka u kaznenim stvarima između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kojim je onemogućeno izbjegavanje služenja kazni zatvora pravomoćno osuđenih dvojnih državljana RH i BiH.

Tijekom 2010. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je u znatnijem broju predmeta zatražilo delegaciju na sudove sa posebnom nadležnošću za suđenja za ratne zločine (županijske sudove u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu). Time je učinjen bitan iskorak, no mogao je i trebao biti učinjen ranije. Štoviše, smatramo da bi formiranje specijaliziranih odvjetništava značajno pridonijelo učinkovitosti njihovog postupanja. Takvo mišljenje temeljimo na sljedećem:

1. Preispitivanja („revizije“) traju gotovo deset godina, no ne možemo biti sigurni u kvalitetu provedenog

Preispitivanja su vršila ista županijska državna odvjetništva koja su podizala optužnice ne poštujući standarde objektivnosti i nepristranosti. Time je ostavljen prostor dvojabama jesu li sve revizije provedene u skladu s nalogom Glavnog državnog odvjetnika. Revizija predmeta presuđenih u odsutnosti rezultirala je zahtjevom za obnovom u 14 predmeta za 93 osuđenika (11,8% predmeta, odnosno 20% osuđenih u odsutnosti).¹⁰

⁵ Prema našim podacima do kraja 2010. pravomoćno je osuđeno 28 okrivljenika/ca, pravomoćno oslobođeno 4, a u odnosu na 4 okrivljenika nakon odustanka tužiteljstva od optužbi donesena je pravomoćna odbijajuća presuda.

⁶ Prema našim podacima krajem 2010. u tijeku su bili postupci protiv 55 pripadnika hrvatskih postrojbi (šestorice nepravomoćno osuđenih, četvorice u odnosu na koje je donesena nepravomoćna odbijajuća presuda, jednog nepravomoćno oslobođenog, 32 optužena te 12 protiv kojih je istraga u tijeku).

⁷ U tri predmeta okrivljenike se tereti za palež sela te zlostavljanje civila i zarobljenika u zatvorima.

⁸ Predmeti protiv: opt. Freda Marguša i dr., opt. Damira Vide Raguža i dr. te opt. Željka Beline i dr.

⁹ Prema podacima iz prosinca 2010. na temelju Sporazuma iz 2006. dokazi su razmijenjeni u 29 predmeta (3 tijekom 2010., a ostali ranije), a odnose se na 52 okrivljenika. DORH je Tužilaštvu za ratne zločine Republike Srbije dostavilo dokaze u 25 predmeta, u odnosu na 46 osoba, a Tužilaštvo DORH-u 4 predmeta, u odnosu na 6 osoba.

¹⁰ Primjer: na Županijskom sudu u Osijeku presude u odsutnosti okrivljenih donesene su u 13 predmeta (za ukupno 48 osoba). Iako je dužnost branitelja bila uložiti žalbu, žalbe su uložene u samo dva slučaja. Izricane su kazne zatvora od 5 do 20 godina, a 36 osoba (75%) osuđeno je na 10 ili 15 godina zatvora. Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku je zatražilo obnovu u samo jednom predmetu.

2. Sporo procesuiranje ratnih zločina

Sa 31. prosincem 2010. postupci se vode protiv gotovo 1000 okrivljenika. No oko dvije stotine događaja prijavljenih kao ratni zločini još uvijek su neprocesuirani, predmeti su u predistražnoj fazi, a počinitelji su nepoznati.¹¹ Neprocesuirani ili nezadovoljavajuće procesuirani su, primjerice, i zločini počinjeni u Sisku, Vukovaru i okolnim selima, Škabrnji, Antinu, zločini počinjeni u logorima. Zbog neprovođenja odgovarajućih istraga u vezi zločina Europski sud za ljudska prava u dva je predmeta donio presude protiv Republike Hrvatske (Jularić protiv RH i Skendžić protiv RH).

3. (Ne)procesuiranje po zapovjednoj odgovornosti

Tijekom 2010. pokrenuta je istraga protiv Tomislava Merčepa, u ratno vrijeme savjetnika u MUP-u RH i zapovjednika postrojbi pričuvne policije u Pakračkoj Poljani i Zagrebačkom velesajmu, zbog likvidacija 43 civila. S druge strane, iako su u pojedinim postupcima iznijeti podaci koji mogu ukazivati na (eventualnu) zapovjednu odgovornost pojedinaca iz najviših političkih i vojnih krugova, istrage još nisu pokrenute (primjerice protiv Davora Domazeta Loše i Željka Sačića za zločine počinjene u Medačkom džepu).

4. Potrebna za intenzivnijom regionalnom suradnjom

Ukoliko se ne intenzivira suradnja između tužiteljstava država u regiji, mnogi počinitelji ostat će nekažnjeni. Počinitelji se najčešće nalaze u državi svoga etniciteta, a ujedno i državljanstva, što onemogućava njihovo izručenje drugoj državi. No sporazumi između tužiteljstava daju mogućnost efikasnog progona. Provedba je, međutim, otežana time što su u Hrvatskoj za progon počinitelja ratnih zločina nadležna sva županijska državna odvjetništva (zadnjih godina u predmetima ratnih zločina postupaju ih desetak) što otežava komunikaciju sa (specijaliziranim) Tužilaštvom za ratne zločine Republike Srbije.

5. Neučinkovitost sudova

Od travnja 2004. do 31. prosinca 2010. na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj pratili smo 83 predmeta (oko 80% predmeta koji su u tom razdoblju vođeni ili su još u tijeku). U sedam godina pravomoćno je završeno 46 predmeta. Najveći broj predmeta završen je u razdoblju 2008. – 2010. Godišnje je u tijeku dvadesetak predmeta.

Suđenja su disperzirana na desetak županijskih sudova. Nedovoljno se koriste četiri „specijalizirana“ suda, pa tijekom 2010. u Splitu i Rijeci uopće nisu održavane glavne rasprave. Najveći broj predmeta vodi/o se na Županijskom sudu u Sisku (18 predmeta, odnosno 21,6% koje smo pratili)¹² unatoč činjenici da VSRH gotovo u pravilu ukida presude njegovih vijeća za ratne zločine (u 90% predmeta VSRH je presude potvrđivao tek nakon provedenog ponovljenog postupka).

¹¹ Ministarstvo pravosuđa u Očitovanju na Izvještaj Amnesty internacionala „Behind the wall of silence“ navodi da je prema bazi podataka DORH-a 188 događaja prijavljenih kao ratni zločini neprocesuirano, dok je 306 događaja procesuirano. Iz DORH-a nismo dobili takve podatke. Posljednje objavljeni podaci DORH-a (sežu s kraja 2008. godine) navode 703 događaja, od kojih su 402 neprocesuirana.

¹² Po broju predmeta slijede županijski sudovi u Vukovaru (13) te Osijeku (12).

Ostali argumenti u prilog propisivanja isključive nadležnosti „specijaliziranih“ sudova

- Županijski sudovi snose odgovornost za ranija neprofesionalno i etnički pristrano provedena suđenja u odsutnosti (za prihvaćanje nekvalitetnih optužnica, donošenje osuđujućih presuda unatoč nedostatku dokaza, previsoko odmjerene kazne, vrlo šturo obrazložene presude).
- Veliki postotak predmeta u kojima VSRH ukida prvostupanjske presude ukazuje na nedostatak stručnih kapaciteta i/ili volje za profesionalnim i nepristranim suđenjem.¹³ U nekim postupcima prvostupanjske presude ukidane su više puta.
- Veliki postotak predmeta koji se ponavljaju i/ili traju dugi niz godina negativno se odražava na žrtve/ svjedoke, okrivljenike, ali i državno odvjetništvo, koje je zaokupljeno takvim postupcima.¹⁴
- Veliki je broj nedovršenih postupaka - prema podacima DORH-a optuženih bez presude je 596, istraga se vodi protiv 283, a u prekidu je za 90 osoba.
- U vijeća za ratne zločine u nekim županijskim sudovima imenuju se suci/sutkinje građanskih odjela.
- Broj sudaca/sutkinja kaznenih odjela nekih županijskih sudova nedovoljan je za provođenje istrage te formiranje raspravnog i izvanraspravnog vijeća.
- Prema našim opažanjima, članovi Vijeća za ratne zločine tek iznimno su aktivno uključeni u predmet.
- Nedostatna je tehnička opremljenost nekih županijskih sudova, službe za podršku ustrojene su na 7 sudova, dok ostali takvu službu nemaju.

Isključivom nadležnošću četiri (ili jednog) suda i formiranjem stalnih vijeća za ratne zločine suci/sutkinje bi se specijalizirali za predmetno područje, ujednačila bi se sudska praksa¹⁵, lakše bi se organizirala podrška svim žrtvama/svjedocima ratnih zločina te bi se omogućilo olakšano praćenje napretka u procesuiranju ratnih zločina.

¹³ U 2002. godini ponavljalo se 90% postupaka. 2003/04/05/07 ponavljalo se 50-65% postupaka. Daljnje poboljšanje ostvareno je 2008/09 (25,6%) i 2010. (36,3 %). Nažalost, 2010. ukinuto je čak 60% (9/15) prvostupanjskih presuda.

¹⁴ Primjerice:

- postupak protiv opt. Mihajla Hrastova vodi se od 1992. godine. Dva je puta ukidana i jednom preinačavana prvostupanjska presuda, a potom je Ustavni sud RH ukinuo pravomoćnu osuđujuću presudu i predmet vratio na ponovno suđenje;
- postupak za zločin u Lovasu na Županijskom sudu u Vukovaru pratimo od 2004. godine, no još nije donesena prvostupanjska presuda;
- u postupku protiv opt. Rade Miljevića dva su puta ukidane osuđujuće presude Županijskog suda u Sisku, a okrivljenik je nakon isteka maksimalnog roka trajanja (4 godine i 9 mjeseci) pušten iz pritvora.

¹⁵ Izrečene kazne počiniteljima ratnih zločina značajno su lakše od kazni koje se izriču počiniteljima drugih kaznenih djela – težinom ekvivalentnim ratnim zločinima. Sudovi pripadnicima hrvatskih postrojbi i nadalje sudjelovanje i odlikovanje u Domovinskom ratu cijene olakotnim okolnostima pri odmjeravanju kazne, što počinitelje, u zavisnosti od pripadnosti hrvatskim ili srpskim postrojbama, stavlja u nejednak položaj.

Vrhovni sud RH - materijali prikupljeni od strane istražitelja MKSJ nezakoniti dokazi

Sudeći po odluci VSRH u predmetu opt. Kufnera i dr. ne postoji zakonska mogućnost korištenja izjava svjedoka danih istražiteljima MKSJ-a kao dokaza pred domaćim sudovima. Korištenje navedenih iskaza moguće je jedino u predmetima u kojima je nakon podizanja optužnice pred MKSJ predmet (prema Pravilu 11**bis** *Pravilnika o postupku i dokazima MKS*) ustupljen Republici Hrvatskoj.¹⁶

Istražitelji MKSJ su proveli brojne istrage nakon kojih Tužiteljstvo MKSJ nije podiglo optužnice, jer položaj potencijalnih optuženika nije bio na razini za koju je MKSJ nadležan, pa su neki predmeti predani pravosuđu Republike Hrvatske.

Ukoliko *Zakon o primjeni Statuta*, kako je to protumačilo Vijeće VSRH, ne omogućava korištenje navedenih dokaza u predmetima koji nisu ustupljeni temeljem Pravila 11**bis**, potrebna je hitna zakonska izmjena.

Ustavni sud RH – ukinuta pravomoćna osuđujuća presuda protiv Mihajla Hrastova

U predmetu koji se za zločin na Koranskom mostu vodi od 1992. godine Ustavni je sud iz proceduralnih, ali po činjenično stanje irelevantnih razloga, ukinuo pravomoćnu osuđujuću presudu. Mnogi pravni autoriteti ostali su zgroženi odlukom kojom Ustavni sud RH stvara praksu kojom se iz formalnih, a u pravnoj praksi neuvriježenih razloga, na slobodu puštaju počinitelji najtežih kaznenih djela. Vraćanje predmeta na ponovni postupak zasigurno ne pridonosi pravnoj sigurnosti i povjerenju u pravosudni sustav.

Pogrešna primjena oprosta – implikacije i demistifikacije

Od 1992. godine u Republici Hrvatskoj doneseno je više zakona koji su nazivani zakonima o oprost¹⁷, no javnosti nisu dostupni podaci na koga ili na koliki broj osoba su oni primijenjeni.

Prateći sudske postupke susreli smo se s pogrešnim primjenama Zakona o oprost¹⁷ na djela koja su tada kvalificirana ubojstvima (pet predmeta, vidi fusnotu 71). U tim predmetima optuženi i amnestirani bili su pripadnici hrvatskih postrojbi. Nakon niza godina i ustrajnih pritisaka članova obitelji žrtava i organizacija za zaštitu ljudskih prava državna su odvjetništva ponovno inicirala procesuiranje počinitelja.¹⁸ Pravomoćna osuđujuća presuda donesena je jednom predmetu u kojemu je ranije pogrešno primijenjen

¹⁶ Predmet optuženih Ademija i Norca jedini je koji je na taj način ustupljen Republici Hrvatskoj.

¹⁷ *Zakon o oprost¹⁷ od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske* (NN 58/92) donesen je 25. rujna 1992., a noveliran je 31. svibnja 1995. (NN 39/95). Uslijedio je *Zakon o oprost¹⁷ počiniteljima kaznenih djela s privremeno okupiranih dijelova Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije* od 17. svibnja 1996. (NN 43/96), a potom i *Zakon o općem oprost¹⁷* od 20. rujna 1996. (NN 80/96), kojim su ukinuta prethodna dva i koji je i sada na snazi.

¹⁸ U predmetu opt. Antuna Gudelja postupak je proveden samo zahvaljujući ustrajnosti i višegodišnjoj pravnoj borbi Jadranke Reihl Kir, supruge jednog od ubijenih. Gudelj je prvostupanjskom presudom u srpnju 2008. zbog tri kaznena djela ubojstva i jednog ubojstva u pokušaju osuđen na 20 godina zatvora. VSRH je u drugom stupnju presudu potvrdio, no trećestupanjska odluka nije nam poznata.

oprost.¹⁹ Međutim, epilog ostalih postupaka još uvijek je upitan. Naime, u dva predmeta (odnose se na usmrćenja civila u Novskoj), u kojima je ranije na okrivljenike primijenjen oprost, nakon ponovnog podizanja optužnice i, ovoga puta, kvalificiranja kaznenog djela ratnim zločinom, donijete su različite presude. U jednome je postupku donijeta meritorna presuda, dok je u drugome optužba odbijena jer je sudsko vijeće smatralo da se radi o ranije pravomoćno odlučenoj stvari te da se ne može ponovno suditi. U trećem postupku, državno je odvjetništvo odbacilo kaznenu prijavu supruge ubijenog smatrajući da nema elemenata ratnog zločina nego da se radi o kaznenom djelu ubojstva, za koje je ranije suđeno i na koje je primijenjen Zakon o oprost.

Prvenstveno radi utvrđivanja u kojoj je mjeri oprost bio pogrešno primijenjen na djela koja su, po našem mišljenju, sadržavala obilježja ratnih zločina, započeli smo sa analizom predmeta vojnih sudova.²⁰ U do sada pregledanim predmetima nismo našli novih slučajeva pogrešne primjene Zakona o oprost na događaje koji imaju obilježja ratnih zločina, osim (navedenih) slučajeva već poznatih u javnosti. Pronašli smo, međutim, dva predmeta u kojima je Zakon o oprost primijenjen na kazneno djelo ubojstva, no u kojima je VSRH, po žalbi Vojnog tužiteljstva, ukinuo rješenja o obustavi, kao i dvadesetak predmeta bizarnih primjena na djela poput krivolova. U tijeku su analize predmeta u kojima je Zakon o oprost primijenjen na kazneno djelo oružane pobune, počinjeno u kvalificiranom obliku, dakle u kojima je posljedica smrt jedne ili više osoba, ili nasilje, ili veliko razaranje.²¹

Pogrešna primjena Zakona o oprost na kaznena djela ubojstva (u većini slučajeva zapravo ratnih zločina) predstavlja dodatnu nepravdu prema žrtvama. Stoga je potrebno analizirati slučajeve u kojima je oprost primijenjen te ponovno provesti postupke u slučajevima u kojima je pogrešno primijenjen na događaje koji su za posljedicu imali smrtna stradanja.

Parnični postupci za naknadu nematerijalne štete zbog smrti bliske osobe

Oštećenici, organizacije za zaštitu ljudskih prava i međunarodne institucije (OESS) niz godina upozoravaju na praksu koja bliskim srodnicima ubijenih ne omogućava postizanje pravde utvrđivanjem kaznene odgovornosti počinitelja (mnogi zločini nisu procesuirani) niti daje mogućnost ostvarivanja naknade zbog smrti bliske osobe.

¹⁹ Nakon ponovnog podizanja optužnice, ovoga puta s kvalifikacijom ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, Fred Marguš je pravomoćno osuđen na 15 godina zatvora.

²⁰ Uvidom u arhivu Vojnog suda u Zagrebu utvrdili smo da je na navedenom sudu od 1992. do 1996. Zakon o oprost primijenjen u 1019 predmeta. Na Vojnom sudu u Osijeku primijenjen je u 184 predmeta (na 6474 osobe), a na Županijskom sudu u Osijeku u 18 predmeta (na 662 osobe). Podatke o broju predmeta i osoba na koje su primijenjeni zakoni o oprost na ostalim vojnim sudovima (Bjelovaru, Karlovcu, Rijeci i Splitu) nemamo. Još uvijek nismo dobili dozvolu za uvidom u njihove arhive.

²¹ Radi se o 78 od 1221 predmeta u koje smo imali uvid.

Prikupili smo 105 predmeta za naknadu nematerijalne štete zbog smrti bliske osobe. Zahtjevi tužitelja/oštećenika u većini slučajeva su odbijeni.²² Mogućnost uspjeha tužitelja u parnici znatno je veća ukoliko je prethodno u kaznenom postupku utvrđena krivnja počinitelja. Članovi obitelji žrtava koji su izgubili parnične postupke plaćaju visoke troškove izgubljenih parnica. Naime, u 61,4% analiziranih predmeta sudovi su, nakon odbijanja tužbenih zahtjeva, obvezali tužitelje na plaćanje troškova postupka u visini od 5.000,00 do 107.400,00 kn. U samo nekoliko predmeta odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove, uglavnom radi nedostataka troškovnika predanih od strane općinskih državnih odvjetništava. Od prikazanog broja 16% tužitelja plaća ili je isplatilo troškove postupka, dok u ostalim predmetima tužitelji još nisu pozvani na plaćanje, jer odluke još nisu pravomoćne i izvršne ili su u postupku revizije pred VSRH. Na analizirane predmete ne primjenjuje se odluka Vlade RH o otpisu parničnih troškova²³, jer su isti pokrenuti tek nakon donošenja zakona iz 2003. godine.

Republika Hrvatska treba prestati činiti dodatnu nepravdu obiteljima koje još uvijek nisu dočekali da se utvrdi kaznena odgovornost za smrt njihovih bliskih. Vlada RH treba žurno donijeti odluku kojom se Republika Hrvatska odriče naplate troškova od svih tužitelja koji nisu uspjeli sa svojim tužbenim zahtjevima za naknadom štete zbog smrti bliske osobe. RH treba donijeti nacionalni program i zakon kojima bi se naknada štete zbog usmrćenja bliskih osoba uredila u skladu s *Temeljnim načelima i smjernicama o pravu na pravni lijek i reparaciju za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava UN*.

²² U 74% predmeta tužbeni zahtjevi su odbijeni radi zastare pokretanja parničnog postupka, usvojenog prigovora ratne štete, nedostatka dokaza da su štetu počinili pripadnici hrvatskih postrojbi ili zbog nepostojanja odgovornosti RH na području koje je bilo pod kontrolom vlasti RH. Samo u 12% predmeta tužiteljima je dosuđena naknada. U ostalim slučajevima parnični postupak još je u tijeku. U većini predmeta u kojima su tužbeni zahtjevi usvojeni postoji pravomoćna osuđujuća presuda protiv počinitelja.

²³ Vlada RH je 28. svibnja 2009. donijela Odluku kojom su otpisane tražbine troškova dosuđenih Republici Hrvatskoj pravomoćnim presudama donesenim nakon 31. srpnja 2003. u postupcima pokrenutim na temelju čl. 180. Zakona o obveznim odnosima (navedeni članak ukinut je 1996. godine), a nastavljenim 2003. godine. No ovom Odlukom nisu obuhvaćeni tužitelji koji su tužbene zahtjeve podnijeli nakon 1996. godine, a kojih je najviše.

KLJUČNA ZAPAŽANJA

Politički i društveni kontekst u kojem se suđenja odvijaju

U Republici Hrvatskoj i dalje jača svijest o potrebi procesuiranja počinitelja svih ratnih zločina, neovisno o pripadnosti počinitelja hrvatskim ili srpskim postrojbama.

U suđenjima za ratne zločine fokus interesa javnosti je na počiniteljima, a ne na žrtvama. U medijima se žrtvama ne pruža adekvatan prostor niti podrška. U javnosti posebno manjka suosjećanja prema žrtvama iz drugih etničkih zajednica.

U usporedbi s ranijim godinama, tijekom 2010. godine bila su rjeđa javna iskazivanja potpore okrivljenim pripadnicima hrvatskih vojnih i policijskih postrojbi.²⁴

Suđenja se i dalje odvijaju u kontekstu društvene tolerancije prema „vlastitim“ zločincima, posebice u ozračju pripreme za predstojeće parlamentarne izbore.

Odavanja pijeteta svim žrtvama ratnih zločina

Kako bi se prevenirali ponovni ratni sukobi i stradavanja, nužno je procesuirati počinitelje zločina i obešteti žrtve i članove njihovih obitelji. Isto tako, važno je pronaći tijela nestalih, ekshumirati ih, identificirati i dostojno sahraniti, primjereno obilježiti sva grobišta i mjesta stradavanja i primjereno obilježavati godišnjice stradavanja.

U Hrvatskoj su tijekom rata i nakon njegova završetka podizani spomenici na poznatim mjestima masovnog stradavanja Hrvata. Obilježavanjima obljetnica stradavanja nazočili su visoki državni dužnosnici i/ili predstavnici lokalnih vlasti.

No kako nije postojala politička volja za procesuiranjem zločina koje su počinili pripadnici hrvatskih postrojbi, nije postojala niti svijest o potrebi za odavanjem pijeteta žrtvama tih zločina.

Posljednjih godina situacija se mijenja. Postupno se usvaja praksa podizanja spomenika na lokacijama masovnih grobišta svih žrtava. Također, iskoraci poduzeti od strane najviših državnih dužnosnika tijekom 2010. godine mogu imati značajan utjecaj na stvaranje političkog i javnog mnijenja u Hrvatskoj i ostalim državama u regiji koji osuđuje zločine, a podupire procese pomirenja.

Tako je predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović tijekom posjeta Bosni i Hercegovini odao počast tamošnjim žrtvama rata. Osim toga, prisustvovao je otvaranju novog spomenika žrtvama zločina u Varivodama (mjestu u kojemu su pripadnici hrvatskih postrojbi 1995. godine ubili devetoro starijih osoba

²⁴ Najveću potporu dijela braniteljskih udruga i lokalnih medija i tijekom 2010. godine dobivao je Branimir Glavaš. Proteste braniteljskih udruga zabilježili smo i prilikom uhićenja i otvaranja istraga protiv Tomislava Merčepa, okrivljenog za zločine nad srpskim civilima s područja Zagreba, Pakraca i Kutine, te Jure Šimića, okrivljenog za zločin nad oficirima JNA u bjelovarskoj vojarni.

srpske nacionalnosti). Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović i Republike Srbije Boris Tadić zajedno su posjetili Spomen područje Ovčara kod Vukovara (mjesto pogubljenja najmanje 200 osoba odvedenih iz vukovarske bolnice)²⁵ i Paulin Dvor kod Osijeka (u kojem su u prosincu 1991. pripadnici Hrvatske vojske iz osвете usmrtili 18 mještana srpske nacionalnosti).

Podizanje spomenika i odavanje počasti žrtvama od strane najviših državnih dužnosnika na mjestima razaranja, zatvaranja i ubijanja nedužnih ljudi, osim što predstavlja čin pijeteta prema svim žrtvama ratnih zločina, nužni su i kako bi ta mjesta postala mjesta sjećanja i pamćenja, s jasnom porukom osude zločina i zla.

Sporazumom između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o izmjenama Sporazuma o međusobnom izvršavanju odluka u kaznenim stvarima onemogućeno je izbjegavanje izdržavanja kazne

Do potpisivanja naslovnog Sporazuma (Sarajevo, 10. veljače 2010.) postojeći Sporazum između RH i BiH o izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima pokazao je svu svoju manjkavost. Njime je bilo propisano da će zamoljena država preuzeti izvršenje pravomoćne kaznene presude države moliteljice samo ako se osuđena osoba s tim suglasi. To su koristili brojni pravomoćno osuđeni počinitelji kaznenih djela, dvojni državljani RH i BiH, tako što su bijegom u drugu državu državljanstva i uskratom suglasnosti za izvršavanjem kazni izbjegavali izvršenja. Bijeg Branimira Glavaša prije izricanja prvostupanijske presude za ratni zločin protiv civila u Osijeku skrenuo je pozornost javnosti na ovaj problem.

Provedene su nužne izmjene Sporazuma kako bi se počinitelje onemogućilo u izbjegavanju služenja zatvorskih kazni, tako da od osoba koje su pravomoćno osuđene u jednoj državi u slučaju kada pobjegnu u drugu državu više nije potrebno tražiti suglasnost za upućivanje na izdržavanje kazne.

Izmjenama se konačno stalo na kraj nekažnjivosti pravomoćno osuđenih počinitelja kaznenih djela, dvojnih državljana RH i BiH kojima se sudilo u njihovoj prisutnosti, a koji su dvojna državljanstva zlorabili izbjegavajući izdržavati kazne za nedjela koja su počinili.

Slučaj Glavaš – postupak obilježen političkim i medijskim pritiscima

Kao i ranijih godina, i 2010. godine predmet sada već pravomoćno osuđenog Branimira Glavaša, vrlo utjecajnog lokalnog političara i donedavnog saborskog zastupnika, zauzimao je središnju pozornost javnosti.

Pritisci u suđenju Glavašu i ostalima zbog zločina počinjenog nad srpskim civilima u Osijeku, koji su najčešće dolazili od strane političkih i medijskih saveznika prvookrivljenog Glavaša, kulminirali su početkom 2008. godine, kada je Hrvatski sabor uskratio odobrenje za pritvaranjem saborskog zastupnika Glavaša i time se izravno umiješao u područje djelovanja sudske vlasti.

No najznačajnija posljedica odluke Hrvatskog sabora izašla je na vidjelo 2009. godine, kada je Glavaš neposredno prije objave prvostupanijske presude, kojom mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 10

²⁵ Prema podacima Međunarodnog crvenog križa iz bolnice su odvedene 262 osobe. Na Ovčari je ekshumirano 200 osoba, od kojih su 194 (prema podacima MKSJ) identificirane.

godina, pobjegao u Bosnu i Hercegovinu. S obzirom da je pored hrvatskog državljanstva bio i državljanin Bosne i Hercegovine, nije mogao biti izručen Hrvatskoj. Stoga je slučaj Glavaš postao snažan neposredni poticaj za potpisivanje ranije spomenutog *Sporazuma između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o izmjenama Sporazuma o međusobnom izvršavanju odluka u kaznenim stvarima*. Izmjena navedenog sporazuma onemogućila je osuđenom Glavašu izbjegavanje izdržavanja zatvorske kazne.

a) Presuda Vrhovnog suda RH i presuda Suda BiH

Presuda Glavašu postala je pravomoćna nakon što mu je Vrhovni sud RH 2. lipnja 2010. smanjio kaznu izrečenu prvostupanjskom presudom, s 10 na 8 godina zatvora. Po našem mišljenju visina kazni Glavašu i ostalim počiniteljima zločina nad srpskim civilima u Osijeku je niska s obzirom na težinu zločina kao i dosadašnju praksu u suđenjima za ratne zločine u Republici Hrvatskoj. Ipak, činjenica je da pravomoćna presuda konačno pobija sintagmu o „tzv. zločinima“ i „tzv. žrtvama“, da su u njoj imenovani i osuđeni počinitelji uključujući politički vrlo utjecajnog zastupnika Hrvatskog sabora i da je objelodanjena namjera i okrutnost zločina.²⁶ Presuda je ujedno i bitan pomak ka razjašnjenju likvidacija civila u Osijeku. Njome je obuhvaćeno devet od 40-ak žrtava likvidiranih u Osijeku.

Sud BiH 20. rujna 2010. potvrdio je presudu Vrhovnog suda RH i prihvatio visinu izrečene kazne, preuzeo je izvršenje presude i Glavašu odredio pritvor, a potom je Glavaš i uhićen. Apelaciono vijeće Suda BiH 14. prosinca 2010. potvrdilo je prvostupanjsku presudu te je ona i u BiH postala pravomoćna. Osuđeni Glavaš nalazi se na izdržavanju kazne u Kaznenopopravnom zavodu zatvorenog tipa Zenica.

b) Pritisci prema pravosuđu i politički pritisci

Tijekom cijelog postupka trajali su, a ove su godine, pogotovo u vrijeme donošenja presude Vrhovnog suda RH i presude Suda BiH, nastavljeni pritisci Glavaševih pristaša, ponajviše Hrvatskog demokratskog saveza Slavonije i Baranje (HDSSB) – stranke čiji je Glavaš utemeljitelj, dijela lokalnih braniteljskih udruga te medija pod njegovim utjecajem (ponajprije Slavonske televizije).

Tako je donošenje presude Vrhovnog suda RH bilo obilježeno izjavama o navodnom pokušaju podmićivanja sudaca VSRH kako bi donijeli presudu povoljniju za Branimira Glavaša. S tim u svezi u listopadu 2010. USKOK je pokrenuo istragu protiv pet osoba - poslovno, politički ili medijski bliskih Glavašu. HDSSB je iskoristio i najvišu političku instancu, Hrvatski sabor, da javno očituje „nepriznavanje“ presude VSRH.

Medijsko izvještavanje o suđenjima za ratne zločine

Jedan od ciljeva praćenja suđenja za ratne zločine je senzibiliziranje javnosti o važnosti objektivnog i etnički nepristranog procesuiranja ratnih zločina, u cilju uspostave suživota u postkonfliktnom društvu

²⁶ Osim Glavaša, koji je pravomoćno osuđen na 8 godina, na zatvorske kazne pravomoćno su osuđeni i ostali okrivljenici/e u postupku: Ivica Krnjak na 7, Gordana Getoš Magdić na 5, Dino Kontić na 3 godine i 6 mjeseci, Tihomir Valentić na 4 godine i 6 mjeseci te Zdravko Dragić na 3 godine i 6 mjeseci.

i stvaranju stabilnih i trajnih preduvjeta za pomirenje zaraćenih strana i očuvanje mira. Bez doprinosa medija taj je zahtjevan proces gotovo nemoguće ostvariti. Zbog toga je važno usredotočiti se i na podizanje kvalitete izvještavanja o suđenjima za ratne zločine.

Najveća odgovornost za širenje netrpeljivosti i mržnje leži na nekim od ranije vodećih političara. No kako mediji nisu samo transmittori informacija, njihova uloga i odgovornost u stvaranju javnog mnijenja je velika. Pristup prepun nacionalističke propagande, pa i jezika mržnje, karakterizirao je i mnoge medije u prvoj polovici 90-ih godina. Pristrana manipulacija činjenicama pridonijela je stvaranju klime nekažnjivosti zločina, a u nekim ekstremnim slučajevima (npr. pisanju ST-a ili Vinkovačkog vjesnika) postoje, po našem mišljenju, elementi koji mogu upućivati na odgovornost za poticanje na zločine.²⁷

U usporedbi s 90-im godinama tendencije su se promijenile, ali i u 2010. godini u dijelu medija uočavamo pristranost i nedostatak pijeteta prema žrtvama zločina. Navodimo primjere takvog izvještavanja.

Primjer 1 U suđenju protiv opt. Željka Beline i ostalih, za zločin počinjen ubojstvom troje i ranjavanjem jedne civilne osobe u Novskoj 1991., Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku 19. studenoga 2010. donijelo je odbijajuću presudu, smatrajući da se radi o ranije pravomoćno odlučenoj stvari (*res iudicata*) te da zbog takve procesne smetnje nije moguće donijeti meritornu presudu.²⁸ Od predstavnika medija sa suđenja je izvještavao samo dopisnik Večernjeg lista iz Siska. U članku, koji su prenijeli mnogi elektronski i tiskani mediji, netočno je navedeno kako je prilikom obrazlaganja presude sutkinja rekla optuženicima: “Zločin u Novskoj se stvarno dogodio, ali nema dokaza da ste vi to učinili”. Sutkinja to nije rekla, a iz provedenog dokaznog postupka se, po našem mišljenju, moglo zaključiti suprotno, tj. da su optuženici odgovorni za zločin. Ovaj netočan medijski izvještaj izravno je pridonio stvaranju pogrešne slike u javnosti da su optuženici - hrvatski vojnici u vrijeme počinjenja djela oslobođeni jer im nije dokazana krivnja za brutalan zločin koji im se stavlja na teret. U većini medija nisu bile navedene točne informacije, a natpisi nisu išli u prilog iskazivanja poštovanja prema obiteljima žrtava i osudi počinitelja zločina. Na taj su način pridonijeli ponovnoj viktimizaciji oštećenih i daljnjoj viktimizaciji uloge žrtve i zločinca utemeljene isključivo na nacionalnim kriterijima. U lokalnoj zajednici je izostao dijalog o suočavanju s odgovornošću za počinjeni zločin.

Primjer 2 odnosi se na medijske reakcije na objavu presude žalbenog vijeća MKSJ-a po izvanrednom pravnom lijeku, zahtjevu za preispitivanje presude, u predmetu protiv optuženoga Veselina Šljivančanića za zločin počinjen na Ovčari. Žalbeno vijeće je ukinulo presudu u dijelu koji se odnosi na podržavanje i pomaganje ubojstva 194 osobe iz vukovarske bolnice.²⁹

²⁷ Praksa Međunarodnog kaznenog suda za Ruandu išla je u smjeru uspostave kazneno-pravne odgovornosti predstavnika medija za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

²⁸ Odbijajuća presuda je donesena jer je protiv okrivljenika 1992. za navedeni zločin već vođen kazneni postupak, u kojemu je vojno tužiteljstvo odustalo od optužbe protiv dvojice okrivljenika, a protiv druge dvojice je Vojni sud u Zagrebu obustavio postupak primjenom Zakona o oprostima.

²⁹ Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Documenta, Građanski odbor za ljudska prava, kao i Fond za humanitarno pravo smatraju da je žalbeno vijeće MKSJ-a revidiralo presudu protiv Veselina Šljivančanića oslobodivši ga kaznene odgovornosti za poma-

Mediji su, izvještavajući o toj presudi, doveli u pitanje kompetentnost i objektivnost MKSJ-a u cjelini. Poticano je nepovjerenje prema instituciji koja je, unatoč pogreškama, odigrala ključnu ulogu u nepristranom procesuiranju ratnih zločina počinjenih na prostoru bivše Jugoslavije i time dala velik doprinos miru i oporavku društava devastiranih ratnim sukobima. Snažnim provokativnim naslovima poticana je revoltiranost javnosti. Budući da se radi o zločinu velikih razmjera, koji još uvijek nije zadovoljavajuće kažnjen na najvišim zapovjednim razinama, takvim izvještavanjem manipuliralo se osjećajima žrtava. Rad MKSJ pokušao se prikazati uperenim protiv interesa Republike Hrvatske i zasnovan na pretežito etničkim kriterijima, pri čemu se uspoređivala presuda u ovome postupku sa skorom presudom u postupku protiv optuženih Ante Gotovine, Ivana Čermaka i Mladena Markača.

No bitno je ukazati i na pozitivnu praksu, posebice na doprinos pojedinih novinara koji su istraživačkim pristupom pridonijeli otkrivanju počinjenih zločina i/ili počinitelja.

Nadalje, medijskim pristupom koji u fokus stavlja žrtvu, koja je dugi niz godina bila marginalizirana i sekundarno viktimizirana od strane institucija i društva, pridonosi se aktualizaciji počinjenih zločina i njihovom procesuiranju.³⁰ Posvećivanjem pozornosti suđenjima za ratne zločine i suočavanju s prošlošću te pristupom kojim se uvažavaju zaključci i mišljenja organizacija civilnog društva pridonosi se osvještavanju zajednice o ovoj osjetljivoj i važnoj problematici.³¹

Nadležnost u suđenjima za ratne zločine

Prethodnih godina upozoravali smo na problem disperziranosti suđenja za ratne zločine na velikom broju županijskih sudova u Republici Hrvatskoj.³² Isticali smo potrebu da se izmjenama *Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progona za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava* propiše isključiva (a ne fakultativna) nadležnost županijskih sudova u četiri najveća grada (Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku) u suđenjima u ovoj vrsti predmeta.

Duže vrijeme isticali smo da bi koncentracija suđenja na navedena četiri suda pridonijela daljnjem stručnom usavršavanju (specijalizaciji) sudaca u predmetima ratnih zločina i formiranju stalnih vijeća za ratne zločine te da bi mogućnost negativnih utjecaja na sudski postupak u (manjim) lokalnim sredinama na taj način bila eliminirana.

U skladu s navedenim isticali smo potrebu da se izmjenama *Zakona o primjeni Statuta* propiše isključiva nadležnost županijskih državnih odvjetništava u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, kojom bi se pridonijelo

---

ganje ubojstva 194 zarobljenika iz vukovarske bolnice 1991. godine na temelju iskaza samo jednog svjedoka čija nepristranost nije uvjerljiva i ne uzevši u obzir okolnosti u kojima je zločin počinjen. Time je, po našem mišljenju, standard presuđivanja izgubio na objektivnosti i jačini, a izrečena presuda na vjerodostojnosti. S druge strane, iako smanjena u odnosu na drugostupanjsku presudu (sa 17 na 10 godina zatvora), nova je kazna dvostruko viša u odnosu na kaznu izrečenu prvostupanjskom presudom, kojom je optuženi Šljivančanin kažnjen s 5 godina zatvora za podržavanje i pomaganje mučenja kao kršenje zakona i običaja ratovanja.

³⁰ Takvo je, primjerice, bilo izvještavanje o zločinima i suđenjima za ratne zločine Novog lista.

³¹ Primjerice, emisija HTV-a *Hrvatska uživo*.

³² Suđenja su se proteklih godina odvijala na 15-ak županijskih sudova.

jelo stvaranju/jaćanju specijaliziranih timova državnih odvjetništava, kao i lakšoj razmjeni informacija o zločinima i učinkovitijoj regionalnoj suradnji u progonu počinitelja.

Nadalje, isticali smo i potrebu izmjene navedenog Zakona na način da se u vijeća za ratne zločine županijskih sudova mogu imenovati samo suci s dugogodišnjim iskustvom u radu na kaznenim predmetima, kao i potrebu dopuniti ga odredbom kojom bi se propisao sastav vijeća Vrhovnog suda RH kada kao drugostupanjski sudi na raspravi, na način da se iz sastava vijeća isključi sudjelovanje sudaca porotnika te da članovi vijeća budu isključivo suci Vrhovnog suda RH.³³

No izmjena propisa u navedenim smjerovima nije bilo.

U pogledu nadležnosti sudova, dužnosnici najviših pravosudnih tijela mišljenja su da će se racionalizacijom mreže sudova, koja se provodi u sklopu reforme pravosuđa, smanjiti broj županijskih sudova te da će se time ujedno smanjiti i broj županijskih sudova u kojima će se suditi u predmetima ratnih zločina.

Racionalizacija mreže županijskih sudova neće pridonijeti učinkovitijim suđenjima za ratne zločine

Racionalizacijom se spajaju pojedini sudovi iste vrste. Do sada je formalno provedena racionalizacija mreže općinskih i prekršajnih sudova, no samo je nekoliko sudova i “fizički” spojeno. Racionalizacija županijskih sudova još nije niti formalno provedena, a prema prijedlogu zakona broj županijskih sudova trebao bi biti smanjen s 21 na 15. Broj županijskih državnih odvjetništava trebao bi biti usklađen s mrežom županijskih sudova. Provedba racionalizacije, koja bi trebala biti okončana do kraja 2019. godine, zahtijeva značajna financijska sredstva, a dinamika investiranja u adaptaciju, uređenje ili dogradnju sudova za sada nije određena.

S obzirom da će racionalizacijom najvjerojatnije biti ukinuto tek 6 županijskih sudova, od kojih na nekima (u Zlataru, Čakovcu i Koprivnici) nije niti suđeno u predmetima ratnih zločina, broj županijskih sudova na kojima će biti moguće suditi u predmetima ratnih zločina neće biti znatno smanjen.

S obzirom na preveliki broj sudova u odnosu na veličinu države i broj stanovnika, neučinkovitost sudova i velika financijska sredstva koja takva sudska mreža zahtijeva, mišljenja smo da je racionalizacija sudske mreže korisna, no s obzirom da se radi o višegodišnjem procesu čija je dinamika neizvjesna, da su za profesionalnije, nepristranije i učinkovitije procesuiranje ratnih zločina potrebna što hitnija institucionalna poboljšanja, mišljenja smo da bi propisivanje isključive nadležnosti županijskih sudova u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, koji ujedno imaju i daleko najveći broj sudaca kaznenih odjela te ponajbolje prostorne i tehničke uvjete, kao i županijskih državnih odvjetništava u navedenim gradovima, omogućilo postizanje kvalitativnog pomaka u procesuiranju ratnih zločina.³⁴

³³ Očito je da je cilj Zakona o primjeni Statuta “profesionalizacija” vijeća, no u njemu nije predviđen sastav raspravnog vijeća VSRH, pa se na nj primjenjuju odredbe općeg propisa (Zakona o kaznenom postupku).

³⁴ Županijski sudovi u Osijeku i Zagrebu od ranije raspolažu službom za podršku žrtvama i svjedocima kaznenih djela, a na županijskim sudovima u Rijeci i Splitu u suradnji s UNDP-om službe su započele s radom u siječnju 2011.

Takve su službe ranije osnovane samo na županijskim sudovima u Osijeku, Vukovaru, Zadru i Zagrebu te na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu, a u siječnju 2011., pored već spomenutih županijskih sudova u Rijeci i Splitu, služba je ustrojena i na Županijskom sudu u Sisku.

No temeljeno na iskustvima specijalnih sudova u državama regije (Srbije i Bosne i Hercegovine), kao i ad hoc sudova za prostor bivše Jugoslavije i za Ruandu, bilo bi idealno ustrojavanje jednog specijaliziranog suda i jednog specijaliziranog tužiteljstva.

Uvođenjem tužitelja i sudaca koji bi postupali isključivo u predmetima ratnih zločina zasigurno bi se postavili jedinstveni standardi u postupanju, što bi pridonijelo kvalitetnijem i efikasnijem istraživanju i procesuiranju zločina.

Rad županijskih sudova

Broj županijskih sudova, na kojima se sudi u predmetima ratnih zločina, posljednjih godina bitno se ne smanjuje. Tako smo tijekom 2010. prvostupanje postupke u predmetima ratnih zločina pratili na devet županijskih sudova.

Unatoč našem isticanju nedovoljnih kadrovskih kapaciteta za suđenja u predmetima ratnih zločina na mnogim županijskim sudovima, nepostojanju prostornih i tehničkih uvjeta, a na nekim sudovima niti stručnih kapaciteta i/ili volje/hrabrosti za profesionalnim i nepristranim suđenjem, glavne rasprave se i dalje odvijaju na relativno velikom broju sudova.

Više godina ističemo da članovi vijeća za ratne zločine trebaju biti suci sa iskustvom rada u kaznenim predmetima (suci kaznenih odjela). *Zakonom o primjeni Statuta* propisano je da se u vijeća za ratne zločine imenuju suci sa iskustvom rada u najsloženijim predmetima (ne navodi se o kakvim je predmetima riječ), no Vrhovni sud RH je u rješenju br. II 4 Kr 11/09-3 od 3. veljače 2009. (predmet opt. I.H.) naveo da se vijeće za ratne zločine treba sastojati isključivo od sudaca sa iskustvom rada u kaznenim predmetima. U vijeća za ratne zločine još uvijek se imenuju suci građanskih odjela županijskih sudova, no nemamo podatke imaju li suci građanskih odjela koji su bili članovi vijeća iskustva u radu u kaznenim predmetima.³⁵

Unatoč čestom isticanju postojanja četiri „specijalizirana“ suda za ratne zločine (u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku), tijekom 2010. na županijskim sudovima u Rijeci i Splitu nisu održavane glavne rasprave niti u jednom predmetu ratnog zločina.

Ipak, za primijetiti je da se povećava broj (delegiranih) predmeta u kojima postupaju zagrebačko, osječko i splitsko državno odvjetništvo, odnosno istrage ili prvostupanje postupke provode županijski sudovi u navedenim gradovima.³⁶ Ukoliko se ovakva praksa nastavi, za očekivati je da bi se tijekom sljedećih godina broj županijskih sudova na kojima će se voditi postupci ipak mogao smanjiti.

³⁵ Tijekom 2010. godine članovi vijeća za ratne zločine bili su suci građanskih odjela županijskih sudova: Predrag Jovanić i Alenka Lešić (Županijski sud u Sisku), Katica Krajnović (Županijski sud u Osijeku), Juraj Dujam (Županijski sud u Karlovcu), Željko Marin i Berislav Matanović (Županijski sud u Vukovaru), Ordana Labura i Dalibor Dukić (Županijski sud u Šibeniku).

³⁶ Zabilježeni slučajevi delegacije:

- zločini počinjeni izvan RH:
- na Županijskom sudu u Osijeku provedena je istraga protiv Aleksandra Vasiljevića, general majora bivše JNA i načelnika Uprave bezbednosti SSNO, i Miroslava Živanovića, potpukovnika organa bezbednosti SSNO bivše JNA. Istražni postupak je proveden zbog kaznenih djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenih u logorima u Srbiji (Stajicevu, Begejcima, Sremskoj Mitrovici i Nišu) i na području Hrvatske (Staroj Gradišci);

Na nedostatak stručnih kapaciteta i/ili volje za nepristranim suđenjem na županijskim sudovima ukazuje veliki broj ukinutih prvostupanijskih presuda od strane Vrhovnog suda RH. Naime, tijekom 2010. održano je 16 sjednica žalbenih vijeća Vrhovnog suda RH. Do trenutka zaključivanja ovoga izvještaja bilo nam je poznato 15 odluka Vrhovnog suda, od kojih je čak 9 ukidbenih.³⁷ Tek je pet presuda prvostupanijskih sudova Vrhovni sud RH potvrdio, dok je jednu preinačio u odluci o kazni.³⁸

U ranijim izvještajima ukazivali smo na brojnost ukinutih presuda županijskih sudova u Požegi, Sisku i Karlovcu. No zabrinjava podatak da je Vrhovni sud RH ukinuo tri presude Županijskog suda u Osijeku koje je preispitivao tijekom 2010. godine, tim više jer se radi o predmetima u kojima su prvostupanijske presude više puta ukidane.³⁹ Radi se o jednom od četiri fakultativno nadležna suda prema *Zakonu o primjeni Statuta*.

- u lipnju 2010. ŽDO u Zagrebu podiglo je optužnicu protiv sedmorice pripadnika 7. gardijske brigade HV-a zbog strijeljanja šestorice zarobljenih pripadnika Vojske Republike Srpske u Mliništu u BiH;

- zločini počinjeni na području RH:

- VSRH, nakon što je u ožujku 2010. ukinuo presudu Županijskog suda u Požegi u predmetu opt. Kufnera i ostalih za zločin nad srpskim civilima na pakračkom području (u Marinom Selu), predmet je delegirao Županijskom sudu u Osijeku;

- u rujnu 2010. ŽDO u Osijeku podnijelo je istražni zahtjev, a u siječnju 2011. optužnicu protiv jednog pripadnika ZNG-a osumnjičenog da je u selu Rastovac u općini Grubišno Polje usmrtio jednog civila (za isto djelo i protiv istog okrivljenika u tijeku je glavna rasprava pred Višim sudom u Beogradu);

- u studenom 2010. ŽDO u Zagrebu podiglo je optužnicu protiv Željka Gojaka, optuženog da je u Karlovcu 5. listopada 1991. zajedno s nepoznatim pripadnicima ZNG-a usmrtio troje članova obitelji Roknić;

- u prosincu 2010. ŽDO u Zagrebu podiglo je optužnicu protiv trojice pripadnika hrvatskih postrojbi zbog likvidacije šestoro civila srpske nacionalnosti u Gruborima, u okolici Knina u kolovožu 1995., dok je protiv još jednog okrivljenika istraga u tijeku;

- na Županijskom sudu u Splitu u tijeku je istraga protiv četvorice bivših pripadnika Vojne policije HV-a zbog zločina nad civilima i zarobljenicima u šibenskom zatvoru Kuline.

³⁷ Ukinute su presude:

- Županijskog suda u Požegi od 13. ožujka 2009. u predmetu opt. Damira Kufnera i dr. (zločin u Marinom Selu);

- Županijskog suda u Karlovcu od 1. prosinca 2009. i od 4. svibnja 2010. – obje u predmetu opt. Miće Cekinovića (zločin u Slunju i okolnim mjestima);

- Županijskog suda u Sisku od 26. kolovoza 2009. u predmetu opt. Ivice Mirića (zločin u šumi Brezovica); od 13. studenoga 2009. u predmetu opt. Milana Španovića (zločin u Maji i Svrčići); od 16. veljače 2010. godine u predmetu opt. Pere Đermanovića i dr. (zločin u selima uz Unu kod Hrvatske Kostajnice);

- Županijskog suda u Osijeku od 7. travnja 2009. u predmetu opt. Petra Mamule (zločin u Baranji); od 29. siječnja 2007. u predmetu opt. Enesa Viteškića (zločin u Paulin Dvoru); od 18. veljače 2010. u predmetu opt. Čede Jovića (zločin u Dalju IV).

³⁸ Vrhovni sud RH potvrdio je presudu Županijskog suda u Rijeci od 25. ožujka 2009. u predmetu opt. Zlatka Jušića i dr. (zločin u Velikoj Kladuši), presudu Županijskog suda u Osijeku od 7. srpnja 2009. u predmetu opt. Stojana Pavlovića i dr. (zločin u Popovcu), presudu Županijskog suda u Zadru od 15. ožujka 2010. u predmetu opt. Nedjeljka Jankovića (zločin u Ravnim Kotarima) te dvije presude Županijskog suda u Sisku: od 10. lipnja 2010. u predmetu opt. Ivice Mirića (zločin u šumi Brezovica) i od 12. svibnja 2010. u predmetu optuženih Ivice Kosturina i Damira Vrbana (zločin u Letovaniću).

U odluci o kazni preinačio je presudu Županijskog suda u Zagrebu od 8. svibnja 2009. u predmetu opt. Branimira Glavaša i dr. (zločin u Osijeku).

³⁹ U dva predmeta (protiv opt. Enesa Viteškića za zločin u Paulin Dvoru i protiv opt. Čede Jovića za zločin u Dalju IV) prvostupanijske presude ukinute su po drugi puta, a u predmetu opt. Petra Mamule za zločin u Baranji VSRH treći je puta ukinuo prvostupanijsku presudu Županijskog suda u Osijeku.

Pored navedenog, bilježimo postupke u kojima se, unatoč dostupnosti optuženika i njihovoj nazočnosti na raspravama, ročišta glavnih rasprava zakazuju vrlo rijetko te prvostupanjski postupci traju više godina.⁴⁰

Tijekom 2010. godine najveći je broj postupaka za ratne zločine vođen na Županijskom sudu u Sisku, no mišljenja smo da primjeri loše prakse ukazuju da je spremnost tog suda da vodi ovakve postupke još uvijek upitna. Ističemo postupak protiv opt. Rade Miljevića, u kojemu je VSRH do sada dva puta ukidao prvostupanjske osuđujuće presude i u kojemu je okrivljenik, nakon 4 godine i 9 mjeseci provedenih u pritvoru pušten iz pritvora zbog isteka maksimalnog roka trajanja pritvora. Također, izdvajamo različite presude donesene u dva predmeta u kojima je ŽDO u Sisku podiglo optužnice protiv okrivljenih pripadnika hrvatskih postrojbi na koje je ranije primijenjen *Zakon o oprostima od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske*.⁴¹

Pri donošenju osuđujućih presuda u postupcima u kojima su okrivljenici pripadnici hrvatskih postrojbi, sudovi i nadalje sudjelovanje u Domovinskom ratu i odlikovanja zbog sudjelovanja cijene olakotnim okolnostima pri odmjeravanju kazne.

U više smo navrata isticali kako smatramo da su okrivljenici počinjenjem zločina tijekom sudjelovanja u Domovinskom ratu naštetili i društvu u cjelini i Republici Hrvatskoj te da pri odmjeravanju kazne za počinjene ratne zločine nije primjereno sudjelovanje u ratu valorizirati olakotnom okolnošću. Isto dovodi u sumnju objektivnost sudova u postupcima koji se vode protiv pripadnika hrvatskih vojnih i redarstvenih snaga.

Odlikovanja zbog sudjelovanja u Domovinskom ratu, koja će prema dosadašnjoj praksi bivšega i sadašnjega predsjednika RH vjerojatno biti oduzeta počiniteljima nakon pravomoćnosti osuđujućih presuda, već iz navedenog razloga ne bi trebalo cijeniti olakotnim okolnostima prilikom odmjeravanja kazni.

⁴⁰ Slučajevi:

- na Županijskom sudu u Osijeku tijekom 2010. godine nije održano niti jedno ročište glavne rasprave u postupku protiv opt. Željka Čizmića (zločin u Dalju). Sa glavnom raspravom započelo se još 2006. godine, no zbog prekida duljih od dva mjeseca sa raspravom se više puta kretalo iznova;
- na Županijskom sudu u Vukovaru u tijeku je glavna rasprava u postupku protiv opt. Ilije Vorkapića (zločin u Lovasu). Glavnu raspravu pratimo od 2005. godine. Više je puta glavna rasprava kretala iznova: zbog razdvajanja postupka u odnosu na nedostupne optuženike, izmjene predsjednika i članova vijeća, uhićenja jednog optuženika kojemu se do tada sudilo u odsutnosti, prekida duljih od dva mjeseca.

⁴¹ U prvome je postupku Vijeće za ratne zločine Županijskoga suda u Sisku, pod predsjedanjem sutkinje Snježane Mrkoci, 16. travnja 2010. odsutnog okrivljenika Damira Vide Raguža osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, dok je prisutnog okrivljenika Željka Škledara oslobodilo optužbe.

U drugome je postupku Vijeće, kojim je predsjedala ista sutkinja, 19. studenoga 2010. primjenom instituta *ne bis in idem* donio odbijajuću presudu u odnosu na prisutne okrivljenike Željka Belinu, Dejana Milića, Ivana Grgića i Zdravka Pleseca, smatrajući da se radi o ranije pravomoćno odlučenoj stvari.

Objek presude za sada su nepravomoćne.

Pored navedenog, sudovi često, neovisno o pripadnosti počinitelja hrvatskim ili srpskim postrojbama, kao olakotnu okolnost cijene protek vremena od počinjenja kaznenog djela. S obzirom na činjenicu da kazneni progon za ratne zločine ne zastarijeva, iz čega je očito da intencija zakonodavca nije bila da ova okolnost utječe na kažnjavanje počinitelja ratnih zločina, a imajući u vidu i da je vremenski odmak od počinjenja zločina toliki da bi se svim okrivljenicima mogao valorizirati olakotnom okolnošću, smatramo da ovu okolnost sudovi ne bi trebali uzimati u obzir pri odlučivanju o visini kazne.⁴²

Slučaj Hrastov – u najdugotrajnijem postupku odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske ukinute su osuđujuće presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske

Postupak protiv Mihajla Hrastova, koji se vodi gotovo dva desetljeća, najeklatantniji je primjer neefikasnosti pravosudnih tijela.

U ovome je predmetu, koji se vodi od 1992. godine, Vrhovni sud RH dva puta ukidao oslobađajuće presude Županijskog suda u Karlovcu, a potom je, nakon donesene i treće oslobađajuće prvostupanjske presude, očito smatrajući da će se time kazneni postupak ipak približiti svome kraju, učinio iznimku i sam odlučio provesti raspravu. Postupak se u tom trenutku vodio već 17 godina. U svibnju 2009. godine, nakon provedene rasprave Vijeće VSRH preinačilo je oslobađajuću presudu Županijskog suda u Karlovcu, proglasilo Hrastova krivim i osudilo ga na 8 godina zatvora. Potom je u studenom 2009. Vijeće VSRH, odlučujući u trećem stupnju po žalbama, preinačilo presudu u odluci o kazni te je Hrastova osudilo na 7 godina zatvora. Time je Mihajlo Hrastov pravomoćno osuđen jer je 21. rujna 1991. godine, kao pripadnik specijalne policije RH na koranskome mostu u Karlovcu ubio 13, a ranio dvojicu zarobljenih rezervista JNA i time počinio kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava protupravnim ubijanjem i ranjavanjem neprijatelja.

No potom je, u prosincu 2010. godine, Ustavni sud RH ukinuo drugostupanjsku i trećestupanjsku osuđujuću presudu Vrhovnog suda RH.

Ustavni sud RH smatrao je da je Vijeće Vrhovnog suda, nakon što je samo provelo raspravu, propustilo javno objaviti presudu kojom je okr. Hrastov proglašen krivim i osuđen na zatvorsku kaznu te da je time okrivljeniku, koji je i pritvoren prije nego mu je postala poznata izreka osuđujuće presude, povrijeđeno pravo na pravično suđenje. Predmet je vraćen izmijenjenom vijeću Vrhovnog suda RH na ponovni postupak, a Hrastov je pušten na slobodu.

Ovakva odluka izazvala je raspravu o ispravnosti (različitih) interpretacija kazneno-procesnih normi od strane Vrhovnoga i Ustavnoga suda. Mnogi pravni autoriteti ostali su zgroženi odlukom kojom Ustavni sud RH stvara praksu kojom se iz formalnih, a u pravnoj praksi zapravo neuvriježenih razloga na slobodu puštaju počinitelji najtežih kaznenih djela, onih usmjerenih protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

⁴² Stava sličnog našem bilo je i vijeće Vrhovnog suda RH obrazlažući presudu u predmetu broj I Kž 1008/08-13 od 18. studenoga 2009. u predmetu optuženih Rahima Ademija i Mirka Norca.

Nakon ovakve odluke Ustavnoga suda RH u javnosti se, posebice onom njezinom dijelu koji nije prihvatio zaključke pravomoćne presude protiv Mihajla Hrastova, stvara/učvršćuje uvjerenje da je Hrastov „heroj, a ne zločinac“.

Pored navedene odluke Ustavnog suda u predmetu optuženog Hrastova, moramo ukazati i na mogućnost da Ustavni sud, sukladno njegovoj novouspostavljenoj praksi, ukine i pravomoćnu presudu protiv Branimira Glavaša i ostalih počinitelja zločina u Osijeku, jer je članica raspravnog vijeća ujedno sudjelovala u donošenju izvanraspravne odluke o pritvoru optuženika.⁴³

Vrhovni sud RH - materijali prikupljeni od strane istražitelja MKSJ nezakoniti dokazi

Rješenjem Vrhovnog suda RH br. I Kž 585/09 od 23. ožujka 2010. ukinuta je prvostupanjska presuda Županijskog suda u Požegi br. K-11/08 od 13. ožujka 2009. kojom su Damir Kufner i ostali optuženici u postupku za zločin počinjen u Marinom Selu proglašeni krivima zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Prvostupanjska presuda je, između ostalog, ukinuta i zbog stava Vijeća VSRH da je utemeljena na nezakonitim dokazima - iskazima preživjelih žrtava danim istražiteljima MKSJ.

Svoj stav da iskazi preživjelih žrtava dani istražiteljima MKSJ-a predstavljaju nezakonite dokaze Vijeće VSRH obrazložilo je sljedećim:

- odredbom čl. 28. *Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava*⁴⁴ propisana je procedura u slučaju kada MKS⁴⁵ ustupi Republici Hrvatskoj kazneni progon;

⁴³ Ustavni je sud tijekom 2009. i 2010. zbog sudjelovanja suca - člana raspravnog vijeća u donošenju izvanraspravne odluke o pritvoru ukinuo dvije pravomoćne presude županijskih sudova u Slavonskom Brodu i Puli, uz obrazloženje da je sudjelovanjem istoga suca u oba vijeća dovedena pod sumnju nepristranost suca.

⁴⁴ Članak 28. glasi:

Preuzimanje postupka od Međunarodnog kaznenog suda

- (1) U slučaju kada Međunarodni kazneni sud, sukladno svom Statutu i Pravilniku o postupku i dokazima ustupi u određenom slučaju Republici Hrvatskoj kazneni progon, državni će odvjetnik pred nadležnim sudom poduzeti kazneni progon uzimajući kao temelj za optužbu činjenice na kojima se temeljila optužba pred Međunarodnim kaznenim sudom.
- (2) Postupak u Republici Hrvatskoj provest će se uz primjenu domaćega kaznenoga materijalnog i postupovnog prava.
- (3) Iznimno, državni odvjetnik na temelju dokaza pribavljenih od Međunarodnoga kaznenog suda može pred nadležnim sudom u Republici Hrvatskoj podići optužnicu bez provođenja istrage i suglasnosti istražnog suca.
- (4) Dokazi koje su prikupila tijela Međunarodnoga kaznenog suda mogu se koristiti u kaznenom postupku u Republici Hrvatskoj pod uvjetima da su ti dokazi izvedeni na način predviđen Statutom i Pravilima o postupku i dokazima Međunarodnoga kaznenog suda i da se mogu koristiti pred tim Sudom. Postojanje ili nepostojanje činjenica koje se dokazuju tim dokazima hrvatski sud cijeni prema članku 8. Zakona o kaznenom postupku.
- (5) Vlada može s Međunarodnim kaznenim sudom zaključiti poseban sporazum kojim će urediti pojedina pitanja iz svoje nadležnosti kod preuzimanja postupka.
- (6) Predstavicima Međunarodnoga kaznenog suda omogućit će se nazočnost postupku u svim njegovim stadijima te će im se pružiti svaka potrebna obavijest o tijeku postupka.

⁴⁵ Primjena čl. 28. u pogledu ustupanja predmeta MKSJ Republici Hrvatskoj regulirana je čl. 49. st. 2 istog Zakona.

- stavkom 4. navedenog članka propisano je da se dokazi, koje su prikupila tijela MKS (odnosno MKSJ) mogu koristiti u kaznenom postupku u Republici Hrvatskoj pod uvjetom da su izvedeni na način predviđen Statutom i Pravilima o postupku i dokazima MKS (odnosno MKSJ) i da se mogu koristiti pred tim sudom;
- da bi se navedeni članak mogao primjenjivati, nakon što optužnica stupi na pravnu snagu kazneni progon mora biti ustupljen vlastima Republike Hrvatske temeljem Pravila 11 *bis* Pravilnika o postupku i dokazima MKS;
- predmet u kome je Vrhovni sud RH rješavao po žalbi nije ustupljen temeljem Pravila 11 *bis* Pravilnika o postupku i dokazima MKS;
- iz procesne građe vidljivo je da su zabilješke u ovom predmetu dostavljene hrvatskom tužiteljstvu kako bi mu poslužile kao izvorište za dokaznu radnju ispitivanja svjedoka te da ih je prvostupanjski sud bio dužan izdvojiti iz spisa tretirajući ih kao iskaze građana dane redarstvenim vlastima u obavijesnom razgovoru.

Ova odluka VSRH je od izuzetne važnosti jer postavlja standarde buduće prakse koja će se primjenjivati u vezi korištenja dokaza pribavljenih od strane istražitelja MKSJ u predmetima u kojima MKSJ nije kazneni progon ustupio Republici Hrvatskoj prema Pravilu 11 *bis* Pravilnika o postupku i dokazima MKS.

U navedenoj odluci VSRH je zauzeo stav da se u sudskim procesima pred sudovima Republike Hrvatske izjave preživjelih žrtava dane istražiteljima MKSJ-a mogu koristiti kao zakoniti dokazi pozivajući se na čl. 28. Zakona o primjeni Statuta, samo u predmetima u kojima je ustupljen kazneni progon od strane MKSJ po Pravilu 11 *bis* Pravilnika o postupku i dokazima MKS.⁴⁶ U svim ostalim slučajevima kada sudovi u Republici Hrvatskoj dođu u priliku u kaznenom postupku koristiti dokaze koji su pribavljeni od strane MKS (MKSJ) to ne mogu činiti pozivom na čl. 28. Zakona o primjeni Statuta, već isključivo sukladno domaćim kazneno procesnim odredbama sadržanim u Zakonu o kaznenom postupku. Po mišljenju VSRH izjave preživjelih žrtava dane istražiteljima MKSJ-a nisu zakoniti dokazi, radi se zapravo o zabilješkama istražitelja tužiteljstva koje zastupa optužbu pred MKSJ, koje treba izjednačiti s informativnim razgovorima koje obavlja tužitelj.

Nemogućnost korištenja dokaznog materijala koje su prikupili istražitelji MKSJ predstavlja problem za buduće procesuiranje ratnih zločina.

Naime, istražitelji MKSJ proveli su brojne istrage nakon kojih Tužiteljstvo MKSJ nije podiglo optužnice, jer položaj potencijalnih optuženika nije bio na razini za koju je MKSJ nadležan. Takvi predmeti u MKSJ nose oznaku „kategorije 2“. Neki predmeti „kategorije 2“ predani su pravosuđu Republike Hrvatske, kao što je bio slučaj i s materijalima u konkretnom predmetu, vođenim pred Županijskim sudom u Požegi, a nakon ukidanja prvostupanjske presude, delegiranom Županijskom sudu u Osijeku.

⁴⁶ Predmet optuženih Rahima Ademija i Mirka Norca jedini je predmet „kategorije 1“ (temeljem Pravila 11 *bis* ustupljen Republici Hrvatskoj).

Ukoliko se iskazi svjedoka, dani istražiteljima MKSJ, zaista budu sveli na razinu indicija i ne budu mogli koristiti kao dokazi u kaznenim postupcima pred domaćim sudovima niti u izuzetnim situacijama (primjerice, zbog smrti svjedoka koja je u međuvremenu nastupila), zasigurno će se smanjiti mogućnost procesuiranja počinitelja brojnih zločina. Naime, od počinjenja zločina je prošlo gotovo dva desetljeća, a mnogi zločini još nisu istraženi ili su nedovoljno istraženi od strane pravosudnih tijela RH. Preživjele žrtve, oštećenici i svjedoci umiru, dok sjećanja živih blijede uslijed proteka vremena, starosti, bolesti ili straha. Nešto je manja opasnost u pogledu materijalnih dokaza, jer je veća mogućnost njihovog ponovnog izvođenja.

Mišljenja smo da je nužno omogućiti korištenje materijala prikupljenih od strane istražitelja MKSJ pred domaćim sudovima, neovisno radi li se o predmetima ustupljenim temeljem Pravila 11 *bis* ili ne. Dvostruko valoriziranje takvih materijala, u zavisnosti o kakvoj se „kategoriji predmeta“ radi, a posebno imajući u vidu da su izvedeni po istim procesnim pravilima, nema nikakvog opravdanja.

Cilj *Zakona o primjeni Statuta* zasigurno ne bi smio biti svođenje iskaza svjedoka danih haaškim istražiteljima na razinu indicija. Ukoliko navedeni Zakon ne omogućava korištenje dokaza prikupljenih od strane istražitelja MKSJ-a u predmetima koji nisu ustupljeni Republici Hrvatskoj Pravilom 11 *bis* niti u izuzetnim situacijama, potrebna je hitna zakonska izmjena.⁴⁷

U Hrvatskoj će, nakon što 1. rujna 2011. u cijelosti stupi na snagu novi Zakon o kaznenom postupku, postupak istraživanja biti u nadležnosti državnog odvjetnika, koji će moći povjeriti provođenje dokaznih radnji istražiteljima.

S tim u vezi postavljamo pitanje hoće li domaći sudovi i tada valorizirati radnje istražitelja MKSJ u predmetima koji nisu ustupljeni temeljem Pravila 11 *bis* na način da ih izjednačavaju s policijskim izvidima ili će ih, povlačeći paralelu s radnjama istražitelja koji su u domaće kazneno zakonodavstvo uvedeni novim ZKP-om, prihvatiti kao valjan dokazni materijal?

Rad državnih odvjetništava

Obnove kaznenih postupaka

Županijska državna odvjetništva su, sukladno nalogu Glavnog državnog odvjetnika RH⁴⁸, nastavila raditi na ispravljanju pogrešaka u radu počinjenih devedesetih godina, kada su olako podizane optužnice (nakon čega su sudovi donosili osuđujuće presude) protiv pripadnika srpskih postrojbi, usprkos

⁴⁷ U Bosni i Hercegovini ova je materija regulirana *Zakonom o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od MKSJ u postupcima pred sudovima Bosne i Hercegovine*. U praksi se iskazi žrtava/svjedoka koji su dani istražiteljima MKSJ koriste iznimno, pri čemu se koriste isključivo dokumenti pribavljeni putem službenog zahtjeva i ovjereni od strane MKSJ. Osim toga, istražitelji MKSJ mogu biti pozvani da tijekom izvođenja dokaza pred sudom daju iskaz o okolnostima pod kojima su provedene istražne radnje i pribavljene informacije tijekom istrage.

⁴⁸ Naputak u svezi primjene odredbi OKZRH i ZKP u predmetima ratnih zločina – kriteriji (standardi) za kazneni progon, broj: O-4/08, od 9. listopada 2008.

tome što u postupanju okrivljenika često nisu bila ostvarena bitna obilježja kaznenih djela ratnih zločina ili usprkos nepostojanju vjerojatnosti da su upravo okrivljenici počinitelji evidentno počinjenih ratnih zločina.

Kao i u 2009. godini, zabilježili smo postupke u kojima su državna odvjetništva, nakon što su zahtijevala obnove ranije pravomoćno završenih postupaka, a sudovi obnove dopuštali, kaznena djela iz optužnica kvalificirali oružanom pobunom ili drugim djelom koje je podložno amnestiji. Sudovi su u tim slučajevima obustavili kaznene postupke u odnosu na ranije u odsutnosti osuđene pripadnike srpskih postrojbi.

Naime, nakon što je 2008. godine izmjenama *Zakona o kaznenom postupku (NN, 152/08)* državnim odvjetništvima omogućeno zahtijevati obnove, ona su zahtijevala obnove postupaka u odnosu na 93 odsutna osuđenika.⁴⁹ Pored toga, u jednom je predmetu, u odnosu na četvoricu okrivljenika, državno odvjetništvo podiglo zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Sudovi su pozitivno rješavali zahtjeve državnih odvjetništava, a nakon prekvalifikacija kaznenih djela iz optužnica ili odustanaka od optužbi za većinu (72) od navedenog broja odsutnih osuđenika (97) postupci su već obustavljeni.

Državno odvjetništvo RH stava je da je to prihvatljivo rješenje te da, ukoliko se za bilo koju od tih osoba naknadno utvrdi da je počinitelj ratnog zločina, neće postojati procesne zapreke za ponovno pokretanje kaznenog postupka.

Pored navedenog, izmjenama ZKP-a i osobama osuđenima u odsutnosti omogućeno je zahtijevati obnove postupaka neovisno o tome jesu li dostupni sudu. No podnošenje zahtjeva za obnovama od strane osuđenih osoba za sada je rijetkost.⁵⁰

Predistrage

Veliki je broj neprocesuiranih zločina. U *Izvešću o radu državnih odvjetništava za 2009.* nisu navedeni podaci o broju događaja prijavljenih kao ratni zločini, kao niti o broju događaja za koje još uvijek nisu pokrenuti kazneni postupci, jer su počinitelji nepoznati.⁵¹ Prema podacima koje je objavilo Ministar-

⁴⁹ Ranije je u odsutnosti u 118 kaznenih predmeta osuđeno ukupno 464 osobe.

⁵⁰ U srpnju 2010. Ministarstvu pravde Republike Srbije dostavljen je popis 1543 osobe koje su u Hrvatskoj osuđene (538), optužene (563) ili se protiv njih vodi istraga (433) zbog kaznenih djela ratnih zločina. Popis je građanima dostupan u Ministarstvu pravde Republike Srbije, a osobe osuđene u odsutnosti u mogućnosti su pred hrvatskim sudovima zahtijevati obnove postupaka.

Istovremeno je Ministarstvu pravosuđa RH dostavljen je popis 40 osoba koje su u Srbiji osumnjičene za počinjenje ratnih zločina. U siječnju 2011., a nakon uhićenja Tihomira Purde, hrvatskog branitelja kojeg se u Srbiji sumnjiči za počinjenje ratnog zločina u Vukovaru u studenom 1991., no koji se nije nalazio na listi 40 osumnjičenih osoba, otvoreno je pitanje broja osoba koje su u Srbiji osumnjičene za počinjenje ratnih zločina.

⁵¹ U *Izvešću o radu državnih odvjetništava za 2008.* navedeno je da su od 703 događaja prijavljenih kao ratni zločini kazneni postupci bili pokrenuti za 301 događaj, dok su u odnosu na 402 događaja počinitelji bili nepoznati te su se predmeti nalazili u predistražnoj fazi.

stvo pravosuđa RH 494 slučaja upućuju na počinjenje ratnih zločina. Od tog broja u 306 slučajeva počinitelji su poznati i predmeti se nalaze u nekoj od faza kaznenog postupka, dok su u 188 slučajeva počinitelji i dalje nepoznati.⁵²

Za uspješno otkrivanje počinitelja zločina nužna je intenzivna suradnja državnih odvjetništava i redarstvenih vlasti, kao i postupanje redarstvenih vlasti po nalogima državnih odvjetništava. No zbog proteka vremena i s njime povezanom (ne)mogućnošću dokazivanja, rad tijela koja su dužna prikupiti podatke o počiniteljima i njihovim naredbodavcima i poduzeti kazneni progon svake je godine sve teži.

Prema informacijama dobivenim od Glavnog državnog odvjetnika, županijska državna odvjetništva izradila su liste prioriternih predmeta, a potom je Državno odvjetništvo RH izradilo suženu listu predmeta na kojima se intenziviraju izvidi. Pri tome su korišteni kriteriji: broj žrtava, težina zločina, značaj predmeta u lokalnoj sredini i sl.

Radi lakšeg pregleda nad predmetima ratnih zločina te uspješnijeg otkrivanja neposrednih počinitelja ili odgovornih zapovjednih osoba, proteklih je godina sredstvima Kraljevine Nizozemske državno odvjetništvo izgradilo informatički program za praćenje ratnih zločina. U bazu podataka uneseni su podaci o zločinima, žrtvama, dokazima te poznatim počiniteljima.⁵³ Olakšano pretraživanje podataka trebalo bi omogućiti i lakšu razmjenu podataka s nadležnim tijelima drugih država, koja je u budućnosti od presudne važnosti za efikasan progon počinitelja ratnih zločina.

No zabrinjava činjenica, koju i sam DORH navodi u *Izješću o radu državnih odvjetništava za 2009. godinu*, da će ažurnost državnih odvjetništava u radu i dostatnost kadrova doći u pitanje kada državna odvjetništva 1. rujna 2011., u skladu sa novim ZKP-om, u odnosu na sva kaznena djela preuzmu poslove znatno širega opsega nego što je to sada slučaj. Navedeni nedostaci, kao i nedostaci materijalnih sredstava, prostora i opreme mogli bi negativno utjecati na progon počinitelja svih kaznenih djela, pa tako i ratnih zločina.

Istrage i optužnice

Za razliku od ranijih godina, kada za neke optuženike u optužnicama nisu bile navedene konkretne radnje izvršenja djela koje im se stavlja u teret⁵⁴, novopodignute optužnice korektnije (preciznije) su napisane.

⁵² Ministarstvo pravosuđa RH: Očitovanje na izvještaj Amnesty internacionala "Behind a wall of silence: Prosecution of war crimes in Croatia".

⁵³ U očitovanju Ministarstva pravosuđa RH na izvještaj Amnesty internacionala razlika između ranijeg boja događaja (703) i broja iz ovoga očitovanja (494) obrazlaže se uspostavljanjem baze podataka, čime je omogućen uvid u kompletnu sliku predmeta ratnih zločina.

⁵⁴ Primjeri optužnica podignutih ranijih godina:

- nakon provedenog obnovljenog postupka u kojemu je Milan Španović 13. studenoga 2009. na Županijskom sudu u Sisku proglašen krivim da je zajedno s 18 supočinitelja počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i u kojemu mu je izrečena kazna zatvora od 3 godine i 5 mjeseci (1993. u odsutnosti je bio osuđen na 20 godina) VSRH je 28. rujna 2010. ukinuo prvostupanjsku presudu. Naime, ŽDO u Sisku nije mijenjalo optužnicu br. KT-53/93 od 13. kolovoza 1993., iako

Tijekom 2010. značajno se povećao broj predmeta u kojima su u tijeku istrage, podignute optužnice ili su donijete presude protiv pripadnika hrvatskih postrojbi, u kojima su žrtve civili ili zarobljenici srpske nacionalnosti.⁵⁵

U postupanju državnih odvjetništava zamijetili smo pozitivan pomak u progonu počinitelja ratnih zločina koje se godinama nije procesuiralo ili ih se, unatoč procesuiranju, izbjegavalo osuditi.

Tako je u prosincu započela istraga protiv Tomislava Merčepa, u ratno vrijeme pomoćnika ministra unutarnjih poslova RH i zapovjednika postrojbi pričuvne policije stacioniranih u Pakračkoj Poljani i

---

je i prije objave presude postupak obustavljen u odnosu na petoricu supočinitelja, a potom je 19. studenoga 2009. (šest dana nakon objave prvostupanjske presude) odustalo od kaznenog progona svih ostalih supočinitelja;

- u postupku koji se protiv Ilije Vorkapića zbog zločina u Lovasu vodi na Županijskom sudu u Vukovaru po optužnici ŽDO iz Vukovara br. K-DO-39/00 od 19. prosinca 2004. (proizašla objedinjavanjem optužnica ŽDO iz Osijeka br. KT-265/92 od 19. prosinca 1994. i ŽDO iz Vukovara br. K-DO-44/04 od 1. listopada 2004.) za kaznena djela genocida i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, nakon razdvajanja postupka u odnosu na nedostupne optuženike u travnju 2009. godine ŽDO iz Vukovara nije prilagodilo optužnicu u odnosu na dvojicu nazočnih okrivljenika (Iliju Vorkapića i Milana Tepavca – u odnosu na koga je u prosincu 2010. postupak također razdvojen);
- optužnicom ŽDO u Bjelovaru broj KT-49/94 od 12. lipnja 1997., podignutom protiv 28 okrivljenika (Milan Lončar i dr.), kojom je obuhvaćeno 12 inkriminiranih događaja s područja tadašnje općine Daruvar, nije jasno i dostatno individualizirana uloga pojedinih okrivljenika u izvršenju pojedinih djela koja im se stavljaju na teret. Postupak protiv Dragomira Časića, 19.-optuženog navedenom optužnicom, koji je nakon optuženikovog uhićenja proveden na Županijskom sudu u Bjelovaru, 11. listopada 2010. nepravomoćno je završen oslobađajućom presudom.

⁵⁵ Radi se o postupcima protiv:

- Damira Raguža Vide i Željka Škledara, zbog usmrćenja Sajke Rašković, Miše Raškovića, Mihajla Šeatovića i Ljubana Vujića u Novskoj 1991.;
- Željka Beline, Dejana Milića, Ivana Grgića i Zdravka Pleseca, zbog usmrćenja Goranke Mileusnić, Vere Mileusnić i Blaženke Slabak i ranjavanja Petra Mileusnića u Novskoj 1991.;
- Božidara Vukušića, zbog usmrćenja Jovana Ergića u Dragišićima u šibenskom zaleđu u prosincu 1991.;
- Ivana Husnjaka i Gorana Sokola, zbog paleži kuća u selima Pušinama i Slatinskom Drenovcu 1992. godine;
- Željka Gojaka, zbog usmrćenja troje članova obitelji Roknić u karlovačkom naselju Sajevec u listopadu 1991.;
- Tomislava Merčepa, zbog ubojstva, nestanaka i mučenja civilnih osoba s područja Pakraca, Kutine i Zagreba;
- Veljka Marića, zbog usmrćenja civila Petra Slijepčevića u Grubišnom Polju u listopadu 1991. (protiv istog optuženika i za isto djelo u tijeku je glavna rasprava pred Višim sudom u Beogradu);
- Jure Šimića, zbog strijeljanja trojice oficira bivše JNA u bjelovarskoj vojarni;
- Frane Drlje, Božidara Krajine i Igora Benetija, zbog usmrćenja šestoro civila i paljenja kuća u Gruborima u okolici Knina u kolovozu 1995.;
- Željka Sačića, za zločin u Gruborima kao i za trojicu prethodno navedenih okrivljenika;
- Emila Crnčeca, Nenada Jurineca, Tihomira Šavorića, Ante Novačića, Roberta Precehtjera, Gorana Gaće i Roberta Bevaka, bivših pripadnika 7. gardijske brigade HV-a, zbog strijeljanja šestorice zarobljenih pripadnika Vojske Republike Srpske tijekom akcije Maestral 2 u Mliništu u BiH 1995. godine;
- Tvrtka Pašalića, Željka Maglova, Damira Boršića i Milorada Paića, bivših pripadnika vojne policije, zbog zlostavljanja civila i ratnih zarobljenika u šibenskom zatvoru Kuline;
- Stjepana Klarića, Željka Živeca, Dražena Pavlovića, Viktora Ivančanina i Gorana Štrokelja, zbog fizičkog i psihičkog zlostavljanja osoba u „Konačistu ratnih zarobljenika“ u Kerestincu.

na zagrebačkom Velesajmu, zbog zločina počinjenih nad oštećenima sa zagrebačkog, pakračkog i kutinskog područja. Predmetni su zločini bili i predmet istrage Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, a spis predmeta Tužiteljstvo MKSJ dostavilo je DORH-u 2006. godine.

Ponovno su podignute optužnice protiv pripadnika hrvatskih postrojbi koji su u postupcima vođenim zbog mučenja i likvidacija civila u Novskoj pred Vojnim sudom u Zagrebu 1992. amnestirani primjenom tada važećeg *Zakona o oprostima od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske*. Iako su okrivljenici 1992. godine bili amnestirani, Vrhovni sud RH je smatrao da se ne radi o pravomoćno presuđenim stvarima, jer novi činjenični opisi sadrže daljnje činjenične količine, šire od količina u postupcima vođenim pred Vojnim sudom u Zagrebu, kada su uostalom i same pravne kvalifikacije bile drugačije (djela su tada bila kvalificirana ubojstvom).

Do 2009. godine pred Županijskim sudom u Sisku nismo zabilježili niti jedan slučaj u kojima su za počinjenje ratnih zločina okrivljeni pripadnici hrvatskih postrojbi. Tijekom 2009. i 2010. godine tamošnje je Županijsko državno odvjetništvo u četiri kaznena postupka optužilo devetoricu bivših pripadnika hrvatskih postrojbi.

Ove smo godine zabilježili i prve postupke protiv pripadnika hrvatskih postrojbi u kojima posljedice djelovanja nisu najteža (smrtna) stradavanja.⁵⁶ Do započinjanja ovih postupaka, za ratne zločine kojima su počinjene posljedice koje ne uključuju smrtna stradavanja, teretilo se isključivo pripadnike srpskih postrojbi.

Županijska državna odvjetništva tijekom 2010. podnijela su više istražnih zahtjeva ili su podignula optužnice za zločine koje su počinili pripadnici srpskih postrojbi, no u tim postupcima gotovo svi okrivljenici nedostupni su pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.⁵⁷

⁵⁶ Radi se o postupcima protiv:

- Ivana Husnjaka i Gorana Sokola, optuženih da, iako su znali za protupravne radnje sebi podređenih, nisu ništa poduzeli kako bi spriječili i kaznili takva postupanja pa je podmetanjem požara u dva sela nastanjenim srpskim stanovništvom uništeno više od 30 obiteljskih kuća;
- četvorice bivših pripadnika vojne policije, zbog zlostavljanja civila i ratnih zarobljenika u šibenskom zatvoru Kuline;
- petorice okrivljenika, zbog fizičkog i psihičkog zlostavljanja osoba u „Konačištu ratnih zarobljenika“ u Kerestincu.

⁵⁷ Zabilježeni slučajevi:

- ŽDO u Dubrovniku podiglo je optužnicu protiv zapovjednika Hercegovačkog korpusa Vojske Republike Srpske, zbog granatiranja civilnih ciljeva na širem dubrovačkom području i smrtnog stradavanja 7 civila;
- ŽDO u Sisku podiglo je optužnice protiv: devetorice okrivljenika, koje se tereti za likvidaciju 56 civilnih osoba hrvatske nacionalnosti u Baćinu; šestorice okrivljenika, koje se tereti za likvidaciju 22 i teško ranjavanje jedne civilne osobe u Joševici; petorice okrivljenika, za zločine počinjene prilikom napada na sela nastanjena pretežno hrvatskim stanovništvom na glinskom području, u kojima je smrtno stradalo 185 osoba te je uništena imovina u velikim razmjerima;
- ŽDO u Osijeku podiglo je optužnicu protiv Enesa Tase za zločine počinjene u Dalju, a na Županijskom sudu u Osijeku provedena je istraga protiv Aleksandra Vasiljevića i Miroslava Živanovića za zločine počinjene u logorima u Srbiji (Stajićevu, Begejcima, Sremskoj Mitrovici i Nišu) te u logoru u Staroj Gradišci;

Iako su u postupku koji je tijekom 2007. i 2008. na Županijskom sudu u Zagrebu vođen protiv optuženih Rahima Ademija i Mirka Norca za zločine u Medačkom džepu iznijeti podaci koji su ukazivali na neposredne počinitelje zločina i potencijalno odgovorne zapovjednike, državno odvjetništvo još uvijek nije zahtijevalo provođenje istrage.

Zabilježili smo i slučajeve u kojima su državna odvjetništva odbacila kaznene prijave u kojima su podnositelji prijava smatrali da su prijavljenici počinili kaznena djela ratnog zločina:

- odbacena je kaznena prijava protiv P.K. zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, koju je Centar za mir Osijek podigao 2005. godine. U rješenju o odbacivanju navedeno je da je prijavljenik kao predsjednik Vojno-stambene komisije Zbornog područja Osijek tijekom oružanih sukoba sudjelovao u prisilnim deložacijama osoba nehrvatske, pretežno srpske nacionalnosti iz vojnih ili društvenih stanova, da je takvim postupanjem kršio ljudska prava i slobode, povrijedio pravo jednakosti svih pred zakonom, osobne sigurnosti i zaštite od nasilja i pravo na izbor stana i mjesta stanovanja te da je time počinio kazneno djelo rasne i druge diskriminacije iz čl. 133. st. 1. OKZRH (za koje je nastupila zastara kaznenog progona), no da ukupna narav i količina njegova postupanja još uvijek ne dopušta zaključak da je ostvario sva obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva;
- odbacena je kaznena prijava oštećenice S.G.-Ž., podnesena protiv R.A., D.Š., D.K. i V.K., zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, počinjenog na štetu D.Ž., uglednog inženjera sisačke rafinerije nafte, kojeg su pripadnici sisačkog ZNG-a smaknuli na zagrebačkom odlagalištu otpada Jakuševac u studenom 1991., jer, prema mišljenju Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu, ne postoji širi kontekst događaja od onog koji je već bio činjenično opisan u postupku vođenim na Vojnom sudu u Zagrebu (djelo je tada bilo kvalificirano ubojstvom), koji je obustavljen primjenom tada važećeg *Zakona o oprostima od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske*.

Navedeni primjeri ukazuju da bi neki počinitelji kaznenih djela počinjenih u vrijeme rata mogli ostati nekažnjeni.

-
- ŽDO u Šibeniku podignulo je optužnicu protiv jednog okrivljenika kojeg se tereti da je u Suknovcima i Oklaju zlostavljao i tukao civilno stanovništvo hrvatske nacionalnosti, uslijed čega je jedna osoba preminula, da je jednu žensku osobu silovao, jednu pokušao silovati, kao i da je civilima prijetio, terorizirao ih i pljačkao njihovu imovinu;
  - ŽDO u Karlovcu podnijelo je istražni zahtjev protiv dvije osobe, zbog osnovane sumnje da su u Bariloviću usmrtili dvojicu pripadnika hrvatskih postrojbi, nakon što su se ovi predali;
  - ŽDO u Vukovaru podiglo je optužnicu protiv jednog okrivljenika zbog usmrćenja jedne ženske osobe u vukovarskom naselju Lužac u studenom 1991.; istražni zahtjev protiv četvorice osumnjičenika za zločin počinjen nad zarobljenim hrvatskim policajcima u Borovu Selu; istražni zahtjev protiv jedne osobe zbog zlostavljanja zarobljenih hrvatskih branitelja kod cestovnog mosta Erdut-Bogojevo nakon zauzimanja pogona Borovo-commerce; istražni zahtjev protiv jednog osumnjičenika zbog odvođenja jednog civila koji je kasnije pronađen ubijen te zbog zlostavljanja dvoje civila u Antinu krajem 1991.;
  - na Županijskom sudu u Šibeniku u tijeku je istraga protiv jednog okrivljenika zbog usmrćenja dvije starije osobe hrvatske nacionalnosti u Drinovicima pokraj Drniša u prosincu 1992. godine.

Regionalna suradnja u progonu počinitelja

Suradnja u predmetima ratnih zločina između pravosudnih tijela država u regiji nužna je prvenstveno jer države nisu u mogućnosti izručivati vlastite državljane. Suradnjom između domaćih državnih odvjetništava i tužiteljstava nadležnih za progon počinitelja ratnih zločina u Srbiji i u Crnoj Gori ustupaju se dokazi i informacije o predmetima i počiniteljima. Ona je ključna za privođenje pravdi brojnih počinitelja, koji se vrlo često nalaze u državi svoga etniciteta, a ujedno i državljanstva.

Začeci suradnje između hrvatskog i srbijanskog tužiteljstva uspostavljeni su na predmetu ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika počinjenog na poljoprivrednom dobru „Ovčara“ pored Vukovara.⁵⁸ Uočena je potreba za što učinkovitijim oblicima suradnje pa su tijekom 2006. godine između Državnog odvjetništva RH i nadležnih tužiteljstava u Srbiji i u Crnoj Gori potpisani sporazumi o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, kojima je omogućena razmjena dokaza, dokumenata i podataka, a posljedično tome i procesuiranje počinitelja.

Prema podacima Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije dobivenim u prosincu 2010., na osnovi navedenog sporazuma između nadležnih tužiteljstava Hrvatske i Srbije razmijenjeno je dokaza u ukupno 29 predmeta, koji se odnose na 52 okrivljene osobe.⁵⁹ Državno odvjetništvo Republike Hrvatske Tužilaštvu za ratne zločine Republike Srbije dostavilo je dokaze u 25 predmeta, koji se odnose na 46 osoba.⁶⁰ Tužilaštvo je DORH-u ustupilo 4 predmeta, koji se odnose na 6 osoba.⁶¹

Prema informacijama iz Državnog odvjetništva RH, dokazi i podaci prosljeđuju se u nespornim predmetima, u kojima je količina dokaznog materijala dovoljna za provođenje istrage i/ili optuživanje počinitelja.

U napatku u postupanju u predmetima ratnih zločina, kojeg je Glavni državni odvjetnik RH izdao krajem 2008. godine, od županijskih državnih odvjetnika zatraženo je postupanje na jednak i nepristran način, neovisan o etničkoj pripadnosti žrtve ili počinitelja. Nakon toga županijska državna odvjetništva

⁵⁸ Zbog likvidacije minimalno 200 osoba (civila, ranjenika, zarobljenika, medicinskog osoblja...) odvedenih nakon pada Vukovara iz gradske bolnice i likvidiranih na Ovčari srbijansko je pravosuđe u tri postupka pravomoćno osudilo 15 osoba (na ukupno 207 godina zatvora), a pet okrivljenika pravomoćno je oslobođeno optužbe. Prema informacijama iz Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije i dalje se radi na istraživanju zločina počinjenog na Ovčari.

⁵⁹ Na web stranici Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije navedeno je da je suradnja sa DORH-om ostvarena u 39 predmeta ratnih zločina. No navedeni se broj odnosi na sve vidove međusobne suradnje, pa tako i na osnovi Memoranduma iz 2005. i ugovora o međunarodnoj pravnoj pomoći.

⁶⁰ U odnosu na 15 osoba Tužilaštvo je odlučilo ne poduzimati kazneni progon, jedna je osoba umrla tijekom razmatranja da li poduzeti kazneni progon, a još uvijek su na razmatranju predmeti koji se odnose na 11 osoba. Nadalje, iako je u odnosu na dvije osobe došlo do prihvaćanja, nakon ponovnog preispitivanja ipak je došlo do odbaćaja prijave. Protiv dvije osobe istraga je u tijeku, protiv četvoro podignuta je optužnica, u odnosu na jednu osobu nakon pokretanja postupka odustalo se od kaznenog progona, a protiv 10 osoba donijete su prvostupanjske presude (od tog je broja u odnosu na dvije osobe donijeta i pravomoćna presuda).

⁶¹ Dva su predmeta na razmatranju u DORH-u, a u odnosu na dvije osobe (u dva predmeta) DORH je donio odluku da poduzme kazneni progon.

provela su preispitivanja predmeta, što je dovelo do povećanog broja odustanaka od kaznenog progona i obnova postupaka provedenih u odsutnosti optuženika.

Mišljenja smo da preispitivanja predmeta, ukoliko su kvalitetno obavljena, nužno moraju omogućiti opstojnost samo onih optužnica u kojima iz raspoloživih dokaza proizlazi osnovana sumnja da su upravo okrivljenici počinitelji ratnih zločina. No razmjerno mali broj predmeta u kojima je ostvarena suradnja između hrvatskog i srbijanskog tužiteljstva, u usporedbi sa velikim brojem osoba koje su u Hrvatskoj osuđene, optužene ili se protiv njih vodi istraga za ratne zločine, ukazuje da su posljedice ranijeg neprofesionalnog/pristranog rada hrvatskih tužiteljstava i sudova znatne i da je preispitivanje predmeta kontinuiran proces na kojemu je potreban konstantan rad.

Cijenimo dosadašnje napore DORH-a, kojima je proteklih godina ostvaren značajan napredak ka procesuiranju svih zločina na jednak i nepristran način, neovisno o etničkoj pripadnosti žrtve ili počinitelja, no smatramo da je za učinkovitije procesuiranje potrebna što intenzivnija suradnja.

Suradnja (komunikacija) djelomično je otežana i činjenicom da su za procesuiranje zločina u Hrvatskoj nadležna sva županijska državna odvjetništva, dok je u Republici Srbiji osnovano jedno, za ratne zločine specijalizirano tužiteljstvo. I to je jedan od razloga zbog kojih smatramo da bi bilo korisno za postupanja u predmetima ratnih zločina propisati isključivu nadležnost županijskih državnih odvjetništava u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku. S obzirom na veliki broj predmeta koji se nalaze u predistražnoj fazi i u kojima su počinitelji još uvijek nepoznati niti eventualno ustrojavanje jednog specijaliziranog tužiteljstva isključivo nadležnog za postupanje u ovoj vrsti predmeta ne bi bilo zakašnjelo. Uspostavljanje isključive nadležnosti četiri županijska državna odvjetništva, ili jednog specijaliziranog tužiteljstva, omogućilo bi jačanje/stvaranje specijaliziranih timova te bi pridonijelo lakšoj razmjeni informacija o zločinima i učinkovitijoj regionalnoj suradnji, a time i bržem i kvalitetnijem pronalaženju i procesuiranju počinitelja.

Pored navedenog, zabrinjava činjenica da sporazum, kakav je potpisan između Državnog odvjetništva RH i tužiteljstava u Srbiji i u Crnoj Gori, nije potpisan između Državnog odvjetništva RH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine. I tijekom 2010. godine na županijskim sudovima u RH pratili smo postupke u kojima se sudilo u odsutnosti okrivljenih koji, prema informacijama kojima raspolažu sudovi, prebivaju na području Bosne i Hercegovine.⁶² Nepostojanje sporazuma, nemogućnost izručenja vlastitih državljana, kao i nemogućnost prihvaćanja u Bosni i Hercegovini (pravomoćnih) presuda izrečenih u RH u odsutnosti okrivljenih, onemogućuje privođenje počinitelja pravdi.

⁶² Zabilježeni slučajevi:

- Damir Vide Raguž - na Županijskom sudu u Sisku u odsutnosti 16. travnja 2010. nepravomoćno osuđen na 20 godina zatvora;
- Bogdan Kuzmić - na Županijskom sudu u Vukovaru u odsutnosti 15. srpnja 2010. nepravomoćno osuđen na 7 godina zatvora.

Podrška žrtvama i svjedocima kaznenih djela - širenje mreže ureda za podršku na sudovima

Tijekom 2010. godine se mogu zamijetiti pomaci u razvoju sustava podrške žrtvama i svjedocima, prvenstveno u kaznenim postupcima. No, i nadalje smatramo da se ne čine dovoljni napori da se zakonodavstvo dovoljno brzo i kvalitetno uskladi sa svjetskim trendovima u razvoju prava žrtava te zaštititi i pomoći svjedocima i žrtvama kaznenog, a pogotovo predkaznenog postupka.

Iskorak je potrebno učiniti i u razvoju podrške u građanskim postupcima (naknade štete...), jer žrtve i svjedoci kaznenih djela, posebice ratnih zločina, trebaju potporu od trenutka počinjenja kaznenog djela do okončanja sudskog postupka, ali i kasnije u građanskim parnicama (postupcima za naknadu štete).

Prethodne godine zakonskim i administrativnim mjerama uspostavljeni su neophodni preduvjeti za razvoj sustavne i sveobuhvatne potpore svjedocima. Stupanjem na snagu *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima* 1. studenoga 2009. uspostavljen je pravni okvir za ustrojavanje službi za pružanje potpore na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj. Na temeljima pilot projekta UNDP-a i Ministarstva pravosuđa na županijskim sudovima u Vukovaru, Osijeku, Zadru i Zagrebu te Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu formalno su osnovani odjeli za organiziranje i pružanje podrške žrtvama i svjedocima.⁶³

Između Ministarstva pravosuđa RH, UNDP-a i Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske u RH u srpnju 2010. godine dogovoreno je širenje podrške žrtvama i svjedocima na još tri županijska suda. Početkom 2011. godine otvoreni su novi odjeli na županijskim sudovima u Splitu, Rijeci i Sisku, što uz ranije postojeće čini mrežu od sedam županijskih sudova. S obzirom na predviđenu racionalizaciju mreže sudova, po kojoj se predviđa smanjenje broja županijskih sudova (najvjerojatnije na 15), smatramo nužnim osnovati odjele za podršku na tim županijskim sudovima, što zbog dostupnosti podrške svim građanima, što zbog činjenice da će se suđenja za ratne zločine i dalje moći odvijati na svim županijskim sudovima.

U siječnju 2010. godine Vlada Republike Hrvatske osnovala je *Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđivanje sustava podrške žrtvama i svjedocima* s osnovnim ciljem izrade Nacionalne strategije za podršku žrtvama i svjedocima. Zadaci *Povjerenstva* su: standardiziranje postupanja sa žrtvama i svjedocima za sve institucije kaznenopravnog sustava te za institucije u kojima se žrtva može zateći prije, tijekom i/ili nakon završetka sudskog postupka (zdravstvene ustanove, organizacije civilnog društva za pružanje raznih vidova pomoći i podrške), poticanje aktivnosti državnih i ostalih tijela u cilju provedbe Nacionalne strategije, davanje mišljenja Vladi RH o prijedlozima zakona i drugim pitanjima koja utječu na unaprjeđenje podrške u praksi, kao i podizanje javne svijesti o pravima žrtava i svjedoka. Nadamo se da će *Povjerenstvo* pridonijeti kvalitativnom unaprjeđenju sustava podrške žrtvama i svjedocima, prvenstveno

⁶³ Prema podacima Ministarstva pravosuđa, Uprave za probaciju i podršku žrtvama i svjedocima, od lipnja 2008. do 31. prosinca 2010. godine usluge djelatnika odjela ustrojenih na županijskim sudovima u Zagrebu, Vukovaru, Osijeku i Zadru u predmetima ratnih zločina koristila je 801 žrtva/svjedok: u Zagrebu 268 (uključujući i žrtve/svjedoke kojima je podrška pružena na županijskim sudovima u Sisku i Karlovcu), u Vukovaru 383, u Osijeku 132 i u Zadru 18.

imajući u vidu da postojeći sustav podrške predstavlja dobru osnovu za daljnji razvoj podrške na druge sudove, ali i cjelokupni represivni aparat (policiju i državno odvjetništvo).

Smatramo nužnim institucionalizirati sustav podrške u državnom odvjetništvu i policiji, posebice imajući u vidu veliki broj neriješenih predmeta ratnih zločina, novu ulogu državnih odvjetništava u fazi istrage te činjenicu da novi *Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08)*, koji će se od rujna 2011. godine primjenjivati za sva kaznena djela, uključujući i ratne zločine, nalaže posebni odnos i uvažavanje žrtve.⁶⁴

S obzirom da nemamo saznanja da DORH, a niti županijska odvjetništva planiraju osnivanje i razvoj sustava podrške unutar svog djelokruga rada, izražavamo bojazan da će vrlo osjetljive kategorije žrtava i svjedoka - žrtve i svjedoci ratnih zločina, i nadalje biti u najvećoj mjeri prepušteni sebi samima.

Daljnji razvoj sustava podrške nužno treba pratiti i adekvatna edukacija sudaca i državnih odvjetnika u cilju njihovog senzibiliziranja za potrebe svjedoka i žrtava u sudskim postupcima i razumijevanja uloge i značaja potpore svjedocima. Za puni integritet kaznenog postupka, a time i učinkovitost pravosuđa u cjelini, nužno je osigurati cjeloviti sustav potpore koji može odgovoriti potrebama svjedoka i žrtava te zaštititi njihova temeljna prava. Primarno je osigurati žrtvi pravo na poštivanje njezine privatnosti i spriječiti ili barem umanjiti sekundarnu viktimizaciju neprikladnim postupanjem tijekom sudskog postupka.

Polazeći od potreba i prava žrtava te imajući u vidu dosadašnja postignuća u unaprjeđenju položaja žrtve smatramo potrebnim i:

- proširiti polje primjene i osnažiti postojeći sustav besplatne pravne pomoći,
- odrediti jasnije standarde radi češćeg korištenja „posebnih mjera“ pri ispitivanjima žrtava/svjedoka,
- omogućiti korištenje zasebnih ulaza/čekaonica u zgradama sudova (i ostalih sličnih mjesta),
- ubrzati stvaranje državnih fondova za žrtve teških kaznenih djela radi mogućnosti obeštećivanja od strane države.

Primjena učinkovite potpore žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj i nadalje će prvenstveno ovisiti od odnosa Vlade RH prema potpori žrtvama i svjedocima, odnosno nastojanja za brzim i učinkovitim širenjem sustava potpore, ali i od zajedničkog rada brojnih ministarstava, državnih institucija, ali i organizacija civilnog društva na postizanju zajedničkih svrha i ciljeva.

⁶⁴ Žrtva kaznenog djela prema novom ZKP-u ima pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom, zatim pravo sudjelovati u kaznenom postupku kao oštećenik te druga prava propisana zakonom.

Potreba za učinkovitim i ujednačenim mehanizmima reparacije za civilne žrtve – analiza sudskih postupaka za naknadu nematerijalne štete zbog usmrćenja bliske osobe

Kao i u prošlogodišnjem izvještaju, izražavamo zabrinutost zbog nedostatka političke odgovornosti prema obiteljima žrtava zločina počinjenih u ratu koji su u odštetnim postupcima pred sudovima RH pokušali ostvariti naknadu štete zbog gubitka svojih bliskih srodnika. Još je veliki broj tužitelja/oštećenika koji odvajaju od svojih skromnih materijalnih sredstava kako bi namirili troškove izgubljenih parnica.

Brojni članovi obitelji civilnih žrtava ratnih zločina i zločina u ratu nisu dobili nikakvu zadovoljštinu zbog gubitka bliske osobe. Jedan od uzroka takvoga stanja je veliki broj zločina za koje nije utvrđena krivnja počinitelja.

Iako su 2003. godine donijeta dva zakona⁶⁵ kojima je pokušano rješavanje odgovornosti za štetu nastalu tijekom rata, u tome se, sudeći po analiziranim predmetima čiji pregled iznosimo u nastavku, nije uspjelo.

Prikupili smo i analizirali više od stotinu sudskih predmeta za naknadu nematerijalne štete zbog usmrćenja bliske osobe, koji se nalaze u različitim procesnim stadijima.⁶⁶ Prema analiziranim predmetima, samo je 12% tužitelja uspjelo ostvariti naknadu nematerijalne štete od RH. Ostali su odbijeni, a većini (61,4%) je određeno plaćanje sudskih troškova.

Osnovni razlozi neuspjeha tužitelja/oštećenika leže u nedjelotvornom istraživanju i procesuiranju ratnih zločina, jer su oštećenici mahom podizali tužbene zahtjeve iako nije utvrđena kaznena odgovornost počinitelja, a nije bilo izgledno da će mjerodavne institucije provesti istragu te utvrditi i procesuirati počinitelje.

U najvećem broju analiziranih postupaka (69%) tužbeni su zahtjevi odbijeni zbog nastupanja zastare pokretanja postupka. Sudovi su primjenjivali opći (petogodišnji) zastarni rok, računajući od počinjenja štetnog događaja, a uzrok - usmrćenje civila počinjenjem kaznenog djela, nisu vrednovali zbog nepostojanja pravomoćne osuđujuće presude

Ipak, u Republici Hrvatskoj nije ujednačena sudska praksa u ovoj vrsti predmeta.

U manjem broju parničnih postupaka sudovi su ipak išli u prilog oštećenicima pozivajući se na *Zakon o obveznim odnosima*, kojim je predviđeno da zahtjev za naknadom štete uzrokovane kaznenim djelom,

⁶⁵ Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (NN, 117/03) te Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (NN, 117/03).

⁶⁶ Od 105 analiziranih predmeta u 74% predmeta tužbeni zahtjevi su odbijeni radi zastare pokretanja parničnog postupka, usvojenog prigovora ratne štete, nedostatka dokaza da su štetu (počinjenjem kaznenog djela ubojstva ili ratnog zločina) počinili pripadnici HV-a ili hrvatskih redarstvenih snaga ili zbog nepostojanja odgovornosti RH na području koje u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije bio pod kontrolom vlasti RH. Samo u 12% predmeta sudovi su usvojili tužbene zahtjeve, utvrdivši odgovornost RH te su dosudili naknadu nematerijalne štete tužiteljima. Za ostale predmete parnični postupak još uvijek je u tijeku. U većini predmeta u kojima su sudovi usvojili tužbene zahtjeve postoji pravomoćna osuđujuća presuda protiv počinitelja kaznenih djela.

u slučaju kada je za kazneni progon predviđen dulji rok zastare, zastarijeva istekom vremena određenim za zastaru kaznenog progona. Iako se taj dulji zastarni rok smije primijeniti samo u slučajevima u kojima je presudom utvrđeno da šteta potječe od kaznenog djela, zakonom je propisana iznimka prema kojoj parnični sud ima pravo utvrditi je li šteta uzrokovana kaznenim djelom ukoliko su postojale smetnje zbog kojih protiv odgovorne osobe nije bilo moguće provesti kazneni postupak. U nekoliko slučajeva parnični su sudovi smatrali da imaju ovlaštenje ispitati i utvrditi je li šteta počinjena radnjama koje sadrže elemente kaznenog djela te su nakon takvih utvrđenja dosudili naknadu oštećenicima/tužiteljima.

Neujednačenu sudsku praksu zabilježili smo i u predmetima u kojima su, temeljem *Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija* zahtijevane odštete zbog stradanja na okupiranom području. U nekim su predmetima sudovi zauzimali stajalište da RH ne odgovara za štetu nastalu na privremeno okupiranom području za vrijeme okupacije, dok su u drugim slučajevima bili stava da je RH odgovorna, jer štetna djelovanja imaju sve odlike terorističkih akata.

Oštećenici, organizacije za ljudska prava i međunarodne institucije (OEES) već niz godina upozoravaju na praksu koja bliskim srodnicima ubijenih ne omogućava postizanje pravde utvrđivanjem kaznene odgovornosti za počinjeni zločin (mnogi zločini nisu istraženi i procesuirani) niti daje mogućnost ostvarivanja naknade zbog smrti bliske osobe.

Posebno upozoravamo na ponovnu nepravdu prema oštećenicima, koja se ovoga puta čini u parničnim postupcima. Naime, u 61,4% analiziranih predmeta sudovi su, nakon odbijanja tužbenih zahtjeva, obvezali tužitelje na plaćanje troškova postupka, u visini od 5.000,00 do 107.400,00 kn. U samo nekoliko predmeta odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove, uglavnom zbog nedostataka troškovnika predanih od strane općinskih državnih odvjetništava.

Od prikazanog broja 16% tužitelja plaća ili je isplatilo troškove postupka, dok u ostalim predmetima tužitelji još nisu pozvani na plaćanje troškova postupka, jer odluke još nisu pravomoćne i izvršne ili su u postupku revizije pred Vrhovnim sudom RH. Na analizirane predmete ne primjenjuje se odluka Vlade RH o otpisu parničnih troškova⁶⁷, jer su isti pokrenuti tek nakon donošenja zakona iz 2003. godine.

Želimo nadodati i da je sustav zaštite civilnih invalida iz Domovinskog rata i članova obitelji poginulih, umrlih ili nestalih civila, uređen *Zakonom o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata*, te upravni postupak

⁶⁷ Vlada Republike Hrvatske je 28. svibnja 2009. donijela Odluku kojom su otpisane nenaplaćene tražbine troškova dosuđenih Republici Hrvatskoj pravomoćnim presudama donesenim nakon 31. srpnja 2003. godine u postupcima pokrenutim na temelju čl. 180. Zakona o obveznim odnosima (navedeni članak ukinut je 1996. godine), a nastavljenim 2003. godine na temelju ZOŠT-a i ZORH-a. Navedenom Odlukom državna su odvjetništva ovlaštena ne pokretati ovršne postupke radi naplate tražbina, a u pokrenutim povući prijedloge za ovrhu. Ministarstvo pravosuđa obvezalo se pribaviti podatke o naplaćenim tražbinama i predložiti Vladi način njihova povrata. No ovom Odlukom nisu obuhvaćeni tužitelji koji su tužbene zahtjeve podnijeli nakon 1996. godine, a kojih je najviše.

U skladu s ovom Odlukom DORH je donio opću uputu za postupanje, u kojoj je navedeno da će se, ukoliko je parnični postupak još uvijek u tijeku, pisanim putem izvijestiti tužitelja ili njegova punomoćnika o odluci Vlade RH te se neće tražiti naknada parničnih troškova ukoliko povuku tužbu protiv RH.

za ostvarivanje statusa civilne žrtve rata i prava iz statusa pokazao svoju manjkavost. Spomenuti zakon te uz njega donijeti podzakonski akti bili su tema brojnih okruglih stolova organizacija civilnog društva i kritičkih osvrti na nepriznavanje prava određenim civilnim žrtvama rata, na postavljene rokove za predaju zahtjeva te na nemogućnost pribavljanja vjerodostojne dokumentacije. O neuspjehu realizacije prava civilnih žrtava i njihovih srodnika govore podaci prema kojima je u Hrvatskoj tijekom Domovinskog rata poginulo približno 6670 civila⁶⁸, dok je broj korisnika obiteljske invalidnine iza civilnih invalida tek 359⁶⁹.

Sve navedeno ukazuje da unutar sustava ne postoji zadovoljavajući i učinkoviti mehanizam kojim bi civilni stradalnici rata (posebno ratnih zločina), nezavisno o osuđenosti počinitelja i njihovoj ne/pripadnosti vojnim formacijama, bili primjereno obeštećeni.

Zalažemo se za donošenje nacionalnog programa i zakona kojima bi se naknada štete zbog usmrćenja bliških osoba uredila u skladu s *Temeljnim načelima i smjernicama o pravu na pravni lijek i reparaciju za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava UN*.⁷⁰

Osim toga, hitno je potrebno riješiti problem naplate parničnih troškova, radi postizanja bar djelomične pravičnosti prema žrtvama i snošenja odgovornosti države zbog neprocesuiranja brojnih zločina. U najkraćem mogućem roku potrebno je donijeti odluku kojom se Republika Hrvatska odriče naplate troškova od svih tužitelja koji nisu uspjeli sa svojim tužbenim zahtjevima za naknadom štete zbog smrti bliske osobe.

Pogrešna primjena oprosta – implikacije i demistifikacije

Po priznanju i primanju u međunarodnu zajednicu suverenih država Republika Hrvatska je (voljom svoje političke elite i pod pritiskom izvana) putem institucija zakonodavne i sudbene vlasti odlučila dati oprost za kaznena djela počinjena u ratu ili u vezi s ratom (prvenstveno se to odnosilo na kazneno djelo oružane pobune). Hrvatska vlast na taj je način dala politički i pravni okvir za poslijeratnu integraciju srpske manjine i normalizaciju međuetničkih odnosa te jačanje demokratskih procesa. Time je pokazala da želi mir unutar svojih granica i učvrstila je svoju međunarodnu poziciju.

Međutim, u javnosti još i danas prevladava mišljenje kako su primjenom zakona o oprostima „srpski zločini i zločinci“ abolirani. Naime, izostalo je korektno i temeljito informiranje javnosti od strane političkih elita i pravosudnih tijela o karakteru i obimu primjene zakona o oprostima. Javnosti nisu dostupni podaci o tome na koga, ili na koliki broj osoba su primijenjeni zakoni o oprostima. Istovremeno,

⁶⁸ Izvor: Dr.sc. Dražen Živić i prof. Bruna Esih: Ratni zločin - sredstvo i posljedica srbijanske agresije na Republiku Hrvatsku, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; <http://www.studiacroatia.org/zivic/zivicesih.htm>

⁶⁹ http://www.mzss.hr/hr/zdravstvo_i_socijalna_skrb/socijalna_skrb/uprava_za_zastitu_zrtava_i_sudionika_rata/godisnji_prikaz_broja_korisnika_iz_sustava_zastite_vojnih_i_civilnih_invalida_rata

⁷⁰ Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law <http://www2.ohchr.org/english/law/remedy.htm>

u sudskoj praksi smo se susreli s pogrešnim primjenama zakona o oprostima za teška kaznena djela, tada kvalificirana ubojstvima.⁷¹

Smatramo važnim utvrditi bar približan broj osoba na koje su zakoni o oprostima primijenjeni te istražiti jesu li, odnosno u kojoj su mjeri zakoni o oprostima primjenjivani na djela koja nisu ili ne bi trebala biti obuhvaćena oprostom – prvenstveno imajući u vidu kazneno djelo ubojstva ili kaznena djela ratnih zločina. Iz tih razloga smo pristupili analizi relevantnih zakona i njihove primjene od strane vojnih sudova u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je u tijeku.

Zakonska regulativa

Od 1992. godine u Republici Hrvatskoj doneseno je više zakona kojima se interveniralo u kazneno-pravni sustav, a koji su nazivani zakonima o oprostima.

Najprije je 25. rujna 1992. godine donesen *Zakon o oprostima od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske* (NN 58/92). Navedenim Zakonom abolirani su (oslobođeni od kaznenog progona) počinitelji krivičnih djela u oružanim sukobima,

⁷¹ Prateći sudske postupke ili komunikacijom s članovima obitelji žrtava zabilježili smo sljedeće slučajeve:

1. rješenjem Županijskog suda u Osijeku u lipnju 1997. primjenom Zakona o općem oprostima obustavljen je kazneni postupak protiv Freda Marguša, koji je vođen zbog ubojstva četiri osobe. 2006. godine Marguš je ponovno optužen, optužnicom je obuhvaćen veći broj žrtava, a djelo je kvalificirano ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva. 2007. godine pravomoćno je osuđen na 15 godina zatvora;
2. rješenjem VSRH u svibnju 1997. primjenom Zakona o općem oprostima obustavljen je kazneni postupak protiv Antuna Gudelja. Postupak se vodio zbog kaznenih djela ubojstva (Josipa Reihl Kira, Gorana Zobundžije i Milana Kneževića) i ubojstva u pokušaju (Mirka Tubića). Ustavni sud RH prihvatio je ustavnu tužbu oštećene Jadranke Reihl Kir i ukinuo rješenje o obustavi Vrhovnog suda RH. U srpnju 2008. godine Gudelj je na Županijskom sudu u Osijeku zbog tri kaznena djela ubojstva i jednog ubojstva u pokušaju osuđen na 20 godina zatvora. VSRH je u drugom stupnju potvrdio prvostupanjsku presudu. Trećestupanjska odluka VSRH nije nam poznata;
3. rješenjem Vojnog suda u Zagrebu (predmet K-42/92) u studenom 1992. primjenom Zakona o oprostima obustavljen je kazneni postupak protiv Dubravka Leskovara i Damira Vide Raguža, vođen zbog kaznenog djela ubojstva (Sajke Rašković, Miše Raškovića, Mihajla Šeatovića i Ljubana Vujića), počinjenog u Novskoj 1991. godine. Zbog istog je zločina 2009. godine pokrenut postupak protiv Damira Vide Raguža i Željka Škledara, no ovoga je puta kazneno djelo kvalificirano ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva. Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Sisku Raguž je u odsutnosti osuđen na 20 godina zatvora, a Škledar je oslobođen optužbe. Presuda je za sada nepravomoćna;
4. rješenjem Vojnog suda u Zagrebu (predmet K-44/92) u studenom 1992. primjenom Zakona o oprostima obustavljen je kazneni postupak protiv Željka Beline, Dubravka Leskovara i Dejana Milića, vođen zbog kaznenog djela ubojstva (Goranke i Vere Mileusnić i Blaženke Slabak) te pokušaja ubojstva (Petra Mileusnić), počinjenog u Novskoj 1991. godine. Za predmetni događaj 2010. na Županijskom sudu u Sisku proveden je kazneni postupak protiv Željka Beline, Dejana Milića, Ivana Grgića i Zdravka Pleseca (od dvojice posljednje navedenih tužiteljstvo je 1992. odustalo od progona). Donijeta je odbijajuća presuda, jer je vijeće smatralo da se radi o ranije pravomoćno odlučenoj stvari. Navedena presuda za sada je nepravomoćna;
5. rješenjem Vojnog suda u Zagrebu (predmet K-3/92) u studenom 1992. primjenom Zakona o oprostima obustavljen je kazneni postupak protiv R.A., D.Š., D.K. i V.K., zbog ubojstva D.Ž. na odlagalištu otpada Jakuševac u Zagrebu. ŽDO u Zagrebu je u travnju 2010. odbacilo kaznenu prijavu u kojoj su navedene osobe prijavljene kao počinitelji kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, smatrajući da se kazneni postupak ne bi mogao ponovno voditi, jer je za događaj već vođen kazneni postupak koji je pravomoćno obustavljen.

ratu protiv Republike Hrvatske ili u svezi s tim sukobima, odnosno ratom, počinjenih u razdoblju od 17. kolovoza 1990. do dana stupanja na snagu toga Zakona.⁷² Od oprosta su bila izuzeta kaznena djela na čiji je progon RH bila obvezna prema odredbama međunarodnog prava. Navedeni Zakon bio je izmijenjen novelom od 31. svibnja 1995. godine (NN 39/95), kojom je obuhvaćeno razdoblje do 10. svibnja 1995., čime je prevladan pravni vakuum koji je nastupio nakon 25. rujna 1992. godine.

Usljedio je teritorijalno limitiran *Zakon o oprostima počiniteljima kaznenih djela s privremeno okupiranih dijelova Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije* od 17. svibnja 1996. godine (NN 43/96), a potom i *Zakon o općem oprostima* od 20. rujna 1996. godine (NN 80/96), kojim su ukinuta prethodna dva zakona i koji je i sada na snazi.

Zakon o općem oprostima imao je najširi spektar djelovanja, jer se odnosio kako na aboliciju, tako i na potpuni oprost od izvršenja pravomoćne presude počiniteljima kaznenih djela počinjenih u agresiji, oružanoj pobuni ili oružanim sukobima u RH te u vezi s istima, počinjenima u razdoblju od 17. kolovoza 1990. do 23. kolovoza 1996.

Iako je nedvojbena njihov doprinos pokušajima uspostave mira i ublažavanju napetosti izazvanih tada aktualnim ratnim sukobima, glavni nedostaci navedenih zakona bili su nepreciznost, općenitost i nepripremljenost pravosudnih tijela koja su ih primjenjivala, što je uzrokovalo dileme oko dometa oprosta, a u krajnjoj konzekvenci i obustave pojedinih kaznenih postupaka protiv počinitelja najtežih povreda humanitarnog prava koje imaju karakter ratnih zločina.

Zakonodavac je već prvim Zakonom o oprostima posegnuo za sasvim općenitom formulacijom kaznenih djela na koje se zakon primjenjuje i time na sudbenu vlast prebacio ovlast primjene instituta oprosta, dovodeći time u pitanje načelo trodiobe vlasti i uvodeći pravnu nesigurnost, budući su odredbe zakona omogućavale mnogostruke interpretacije. Tako je praktički „bilo prepušteno sudovima da kreiraju pretpostavke za oprost. Doduše, odmah nakon donošenja tog zakona u Hrvatskom saboru se pojavio nacrt njegova vjerodostojnog tumačenja koji je sadržavao katalog kaznenih djela za koja su sudovi trebali odobriti oprost, ali je on uskoro tajanstveno nestao.“⁷³

Mogućnost žalbe u svim ovim predmetima bila je ograničena. Jedina stranka koja je imala mogućnost ulaganja žalbe bio je tužitelj (i to vremenski limitiran na rok od samo 24 sata), no stupanjem na snagu *Zakona o općem oprostima* tužitelj je izgubio ovo pravo, ukoliko je sud primijenio oprost u korist počinitelja u okviru pravne kvalifikacije kaznenog djela koju je utvrdio tužitelj.

⁷² **Abolicija** se odnosi na oslobodjenje od krivičnog progona u fazi dok kazneni postupak nije pokrenut ili je pokrenut, ali nije pravomoćno okončan. **Amnestija** je širi pojam od abolicije, jer se odnosi na oslobodjenje od kaznenog progona, potpuno ili djelomično oslobodjenje od izvršenja kazne, zamjenu izrečene kazne blažom, brisanje osude ili ukidanje pravne posljedice presude.

⁷³ P. Novoselec: Osvrt na dosadašnje promjene kaznenog zakonodavstva u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 3, broj 2, 1996., str. 578-581

(Ne)mogućnost ponovnog suđenja

Mišljenja smo da je u slučajevima u kojima su zakoni o oprostima pogrešno primijenjeni na događaje koji su za posljedice imali smrtna stradanja nužno iznaći rješenje kako bi se osobe na koje je pogrešno primijenjen oprost moglo ponovno procesuirati.

U praksi sudova različita su tumačenja o mogućnosti ponovnog suđenja za isti događaj (ovoga puta kvalificiranog ratnim zločinom) osobama na koje je ranije primijenjen oprost. Sežu od stava da donošenje odbijajuće presude ili rješenja o obustavi postupka (primjenom zakona o oprostima) ne isključuje mogućnost kasnijeg pokretanja i vođenja postupka, pa i donošenja osuđujuće presude protiv počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, jer se radi o kaznenim djelima protiv čovječnosti i međunarodnog prava, a ne samo protiv društvenih vrijednosti Republike Hrvatske⁷⁴, do stava da nije moguće suditi za kazneno djelo niti kada ono predstavlja ratni zločin, ukoliko je činjenično stanje obuhvaćeno prvotnom sudskom odlukom (o oprostima), osim ukoliko su ispunjeni uvjeti za obnovom postupka sadržanima u odredbi članka 406. stavka 1. točke 5. Zakona o kaznenom postupku (NN 110/97).⁷⁵

Navedenom odredbom ZKP-a bila je propisana mogućnost obnove kaznenog postupka na štetu okrivljenika, ukoliko je akt oprosta primijenjen na kazneno djelo na koje se ne može primijeniti.⁷⁶ Doduše, mogućnost podnošenja zahtjeva za obnovom postupka bila je ograničena rokom od mjesec dana od saznanja tužitelja za okolnost pogrešne primjene oprosta. Novi *Zakon o kaznenom postupku* (NN 152/08), čije su odredbe o obnovi postupka stupile na snagu za sva kaznena djela, ne sadrži odredbu takvog sadržaja.

Nove prijemne oko mogućnosti ponovnog procesuiranja osoba na koje je ranije primijenjen oprost, u zavisnosti je li ranije vođeni kazneni postupak obustavljen rješenjem ili je presudom optužba odbijena, mogle bi izazvati neistovjetne zakonske odredbe koje se odnose na načelo „ne bis in idem“.

Naime, u Zakonu o kaznenom postupku, koji se još uvijek primjenjuje u kaznenim postupcima za ratne zločine, propisano je da „nitko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka“, dakle, presuda ili rješenje. Doslovno tumačeći navedenu odredbu, osobama na koje je primijenjen oprost za isto se djelo ne bi moglo ponovno suditi, nezavisno od toga je li raniji postupak obustavljen rješenjem ili je u tome postupku donesena presuda kojom se optužba odbija.

U novome Zakonu o kaznenom postupku (NN 152/08), koji će od 1. rujna 2011. u cijelosti stupiti na snagu, propisano je da „nitko ne može biti ponovno kazneno proganjen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska presuda“. Iz toga proizlazi da je moguće ponovno suditi

⁷⁴ Primjerice presuda VSRH broj I Kž-211/1998-3 od 1. travnja 1999. godine.

⁷⁵ Primjerice Odluka Ustavnog suda RH U-III-543/1999 od 26. studenoga 2008.

⁷⁶ Ustavni sud RH pozvao se na navedenu odredbu u odluci U-III/791/1997 od 14. ožujka 2001. kojom je usvojio ustavnu tužbu Jadranke Reihl Kir (supruga ubijenog Josipa Reihl Kira) i ukinuo rješenje VSRH broj Kž-102/97-4 od 22. svibnja 1997. kojim je VSRH, primjenom Zakona o općem oprostima, obustavio kazneni postupak protiv opt. Antuna Gudelja.

za isto djelo ukoliko je raniji postupak obustavljen rješenjem, ali ne i ako je završen pravomoćnom osuđujućom, oslobađajućom ili odbijajućom presudom.⁷⁷

Obustave kaznenih postupaka temeljem zakona o oprostima u praksi Vojnog suda u Zagrebu⁷⁸

U razdoblju od srpnja 2009. do prosinca 2010. izvršili smo uvid u sačuvane spise bivšeg Vojnog suda u Zagrebu obustavljenih temeljem zakona o oprostima, koji su pohranjeni u Državnom arhivu u Zagrebu.⁷⁹

Prikazujemo prve rezultate analize predmeta Vojnog suda u Zagrebu.⁸⁰

U upisniku Vojnog suda u Zagrebu evidentirano je 1019 spisa kaznenih predmeta, od kojih 9 nije sačuvano, a u 10 spisa nije izvršen uvid jer se nalaze na općinskim, županijskim, odnosno Vrhovnom sudu RH.⁸¹

Za 1992. godinu evidentirano je 806 predmeta, za 1993. godinu 72 predmeta, za 1994. godinu 69, za 1995. godinu 66 i za 1996. godinu 6 predmeta.

Najšira primjena oprosta bila je 1992. i 1993. godine, a kasnije se primjena zakona o oprostima ograničavala na kaznena djela protiv RH (ukupno u 621 predmetu - uglavnom na kazneno djelo oružane pobune) i kaznena djela protiv oružanih snaga RH (ukupno u 282 predmeta - uglavnom na kazneno djelo neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe te na kazneno djelo samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga).

Iz analiziranih predmeta zaključujemo da je zbog nepreciznosti i općenitosti legislativne formulacije „sveza“ krivičnog djela s agresijom, oružanim sukobima itd., prvenstveno prvi, u nizu zakona o oprostima, primjenjivan i na počinitelje krivičnih djela protiv života i tijela, poput ubojstva i teške tjelesne povrede (pet predmeta), a u nekim slučajevima i na počinitelje ostalih kaznenih djela: protiv društvene i

⁷⁷ Navedene zakonske formulacije nisu u skladu s čl. 31. st. 2. Ustava RH, koji glasi: „Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom.“ Iz navedenog bi proizlazilo da je moguće ponovno suditi za isto djelo ukoliko je u ranije vođenom postupku donesena pravomoćna odbijajuća presuda ili ukoliko je raniji postupak obustavljen rješenjem.

⁷⁸ Vojni sud ustanovljen je odredbom čl. 2. Uredbe o organizaciji, radu i djelokrugu sudbene vlasti u slučaju ratnog stanja ili neposrede ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti RH od 7. prosinca 1992. godine. Člankom 4. navedene uredbe vojni sudovi osnovani su za područje operativnih zona. U to je vrijeme bilo ustrojeno šest operativnih zona sa sjedištem u Osijeku, Bjelovaru, Zagrebu, Karlovcu, Rijeci i Splitu.

⁷⁹ Uvid u spise i analizu rada Vojnog suda u Zagrebu radili su Maja Kovačević Bošković, Jelena Đokić Jović i Marko Sjekavica.

⁸⁰ U tijeku je i analiza predmeta u kojima je na Vojnom sudu u Osijeku i na Županijskom sudu u Osijeku primijenjen oprost. Zatražili smo uvide i u spise ostalih vojnih sudova, no iz Ministarstva pravosuđa RH od svibnja 2010. nismo dobili nikakav odgovor.

⁸¹ Uvid nije izvršen u predmete Vojnog suda u Zagrebu broj K-42/92 i broj K44/92, koji se odnose na ubojstva počinjena u Novskoj. Navedene predmete uvrstili smo u analizu, jer smo podatke o njima prikupili prateći postupke za navedene zločine na Županijskom sudu u Sisku tijekom 2010. godine.

privatne imovine (prikriivanje, oštećenje tuđe stvari, protupravno zauzimanje nekretnine u društvenom vlasništvu, oduzimanje vozila na motorni pogon), protiv sigurnosti javnog prometa, protiv opće sigurnosti ljudi i imovine, protiv gospodarstva (nezakoniti lov), protiv službene dužnosti i javnih ovlaštenja (zloupotreba položaja i ovlaštenja).⁸²

Nadalje, uočili smo tadašnji trend sastavljanja nepreciznih optužnica, u kojima nije bila vidljiva uzročna veza između djelovanja optuženika i nastupanja teških posljedica u vidu ranjavanja i usmrćivanja građana RH niti su u obrazloženjima bili navedeni dokazi kojima bi se mogle utvrditi odlučne činjenice.⁸³ U takvim je optužnicama opisivano ratno stanje i kolektivizirana odgovornost optuženih, umjesto da su konkretizirane aktivnosti samih optuženika kojima bi se ostvarivala bitna obilježja kaznenih djela koja su im stavljana na teret (nisu precizirane okolnosti niti posljedice djelovanja optuženika, kao što su mjesto napada, vrijeme napada, identitet oštećenika).⁸⁴ Često se kao dokaze predlagalo čitanje kaznenih prijava ili službenih zabilježaka, koje se nisu mogle koristiti u dokaznom postupku pred sudom. Iako je sud ovakve optužnice vraćao Vojnom tužiteljstvu na ispravak, iste su neispravljene vraćane Vojnom sudu pa su postupci okončavani obustavom primjenom Zakona o oprostima. U nekoliko slučajeva takvim bi postupanjem eventualno mogli ostati neprocesuirani okrivljenici za djela koja su eventualno imala obilježja ratnih zločina. Detaljnije analize takvih slučajeva su u tijeku.

Najteže posljedice pogrešne primjene manifestirale su se u tri slučaja u kojima su kaznena djela kvalificirana ubojstvom – koja su, prema našem mišljenju, zapravo imala obilježja ratnih zločina.⁸⁵ U tim se predmetima Vojno tužilaštvo nije niti žalilo na rješenja Vojnog suda u Zagrebu kojima je, primjenom Zakona o oprostima, obustavljen kazneni postupak protiv okrivljenih.

Za razliku od navedenih predmeta, u dva predmeta u kojima su kaznena djela kvalificirana kao ubojstvo (predmet K-887/92), odnosno ubojstvo iz koristoljublja (predmet K-625/92), Vojno se tužilaštvo žalilo na rješenja kojima su obustavljeni postupci, pa je Vrhovni sud RH ukinuo rješenja i predmeti

⁸² Utvrdili smo 20-ak predmeta u kojima konzekvence pogrešne primjene oprosta nisu prouzročile veću štetu. Primjerice, na optužene pripadnike HV-a koje se teretilo za kazneno djelo nezakonitog lova (u vrijeme lovostaja na visoku divljač, iz automatskog oružja, ubili jednu srnu, jednog srnjaka i jednog divljeg zeca).

⁸³ Nepreciznim formulacijama u optužnicama opisivani su primjerice:

- inkriminirani događaj „u kojem je došlo do nasilnog ranjavanja i usmrćivanja građana RH”, a djelo je počinjeno „u cilju uspostavljanja nove komunističke vlasti” (K- 249/92);
- „neutvrđenog datuma u kolovozu 1991. god. u mjestu Rajić, općina Novska, pristupio s oružjem u ruci paravojnim formacijama tzv. ‘SAO zapadna Slavonija’ u cilju odcjepljenja područja Novske od matice zemlje i pripajanja tog područja, paradržavi tzv. ‘SAO Zapadna Slavonija’, a također u mjesecu studenom 1991. god. u Staroj Gradiški u zatvoru pri ispitivanju tukao i maltretirao zarobljene hrvatske vojnike ... pa je time počinio krivično djelo protiv RH - oružanom pobunom” (K- 228/92).

⁸⁴ Navedeno se prvenstveno odnosi na kaznena djela ugrožavanja teritorijalne ukupnosti RH (čl. 231. KZRH) i oružane pobune (čl. 236.f. KZRH), koja su počinjena u kvalificiranom obliku, dakle imala su za posljedicu smrt jedne ili više osoba ili su bila praćena teškim nasiljem ili velikim razaranjem, odnosno ugrožavanjem sigurnosti RH (čl. 236.o. KZRH).

⁸⁵ Radi se o predmetima K-3/92 (ubojstvo na Jakuševcu) i predmetima K-42/92 i K-44/92 (ubojstva u Novskoj).

su vraćeni na nastavak postupka, jer, primjenom tada važećeg Zakona o oprostima, nije bilo moguće obustaviti krivične postupke.⁸⁶

No u slučajevima ubojstava u Novskoj te ubojstva na Jakuševcu konzekvence pogrešne primjene Zakona o oprostima još uvijek nisu sanirane.

Epilog ponovno pokrenutih kaznenih postupaka za zločine u Novskoj je neizvjestan, jer je u jednom slučaju prvostupanjski sud donio osuđujuću presudu, a u drugom presudu kojom se optužba odbija. Konačnu odluku u tim predmetima dati će VSRH.

U slučaju ubojstva na Jakuševcu niti se ne nazire saniranje posljedica pogrešne primjene oprosta. Nakon primjene oprosta tadašnji državni odvjetnik podnoseći zahtjev za zaštitu zakonitosti ukazao je da je u konkretnom slučaju pogrešno primijenjen Zakon o oprostima, što je svojom odlukom, koja nažalost ima samo deklaratorne učinke, utvrdio i VSRH. Obitelj je kaznenom prijavom nedavno pokušala ponovno inicirati kazneni progon počinitelja, no ista je odbačena.

Nadalje, zbog neutvrđene individualne kaznene odgovornosti u predmetima u kojima je pogrešno primijenjen Zakon o oprostima, u parničnim postupcima odbijeni su tužbeni zahtjevi podnositelja tužbi (članova užih obitelji žrtava), kojima su tražili da se tuženoj Republici Hrvatskoj naloži plaćanje pravične novčane naknade neimovinske štete. Time su članovi obitelji, osim satisfakcije koju bi im pružila osuda počinitelja zločina, ostali i bez pravične materijalne satisfakcije.

---

⁸⁶ Nakon ukidbenog rješenja VSRH predmeti nisu ponovno vođeni na Vojnom sudu u Zagrebu. Nemamo saznanja jesu li proslijeđeni nekom drugom sudu niti kakav je krajnji epilog tih postupaka.

PREGLED POSTUPAKA KOJE SMO PRATILI

Obnovljeni po zahtjevu državnih odvjetništava

Tijekom 2010. na županijskim sudovima obustavljena su 4 kaznena postupka, inicirana zahtjevima za obnovom postupka i zahtjevom za zaštitu zakonitosti podnijetim od strane državnih odvjetništava. U njima su, nakon prekvalifikacija kaznenih djela iz optužnica na kaznena djela podložna amnestiji, obustavljeni postupci u odnosu na 23 pripadnika srpskih postrojbi.⁸⁷

Ostali praćeni postupci

Osim navedenih obnovljenih postupaka, na županijskim sudovima pratili smo glavne rasprave u 22 postupka ratnih zločina. U daljnja četiri postupka glavne rasprave, iako najavljene, nisu započele jer nisu bili ostvareni uvjeti za njihovim održavanjem.⁸⁸ Pored toga, pratili smo i jedan postupak u kome kazneno djelo nije kvalificirano ratnim zločinom nego ubojstvom službene osobe, ubojstvom službene osobe u pokušaju te poticanjem na ubojstvo službene osobe. Postupak smo pratili zbog pripadnosti aktera sukoba JNA, odnosno hrvatskim postrojbama.⁸⁹

Od 22 postupka u 18 kazneno je djelo kvalificirano ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva, u 2 je kvalificirano ratnim zločinom protiv ratnih zarobljenika, a u preostala 2 genocidom i ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva.

⁸⁷ Tijekom 2010. nakon dozvoljene obnove na Županijskom sudu u Zadru obustavljeni su kazneni postupci protiv:

- Maksa Podgornika i Zdravka Randelovića;
- Zorana Lakića, Marka Lacmanovića, Rajka Radmanovića, Bogdana Repaje i Drage Repaje;
- Milenka Drače, Stevana Drače, Stevana Milanka, Milana Milanka, Branka Lakića, Dragana Končarevića, Živka Milanka, Branka Milanka, Željka Sankovića, Davora Sankovića i Dragana Drače.

Na Županijskom sudu u Sisku obustavljen je kazneni postupak protiv Nikole Radiševića, Jove Zubanovića, Sime Plavljenića i Dušana Paunovića. Prethodno je VSRH utvrdio da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan i da je ranijom pravomoćnom presudom povrijeđen zakon na štetu osuđenih.

⁸⁸ Na Županijskom sudu u Zagrebu nije započela glavna rasprava u postupku protiv opt. Mirka Sivića (zločin u Osijeku) zbog okrivljenikove raspravne nesposobnosti. U postupku protiv opt. Željka Žakule (zločin u mjestu Čanak) rasprava na Županijskom sudu u Gospiću nije započela jer je okrivljenik nedostupan, navodno prebiva u Republici Srbiji, dok u postupcima protiv opt. Milana Velebita (zločin u Taborištu) i protiv opt. Stojana Letice (zločin u Novom Selištu) rasprave nisu započele jer se optuženici, koji prebivaju na području Republike Srbije, nisu odazvali pozivima Županijskog suda u Sisku.

⁸⁹ Radi se o postupku koji se na Županijskom sudu u Rijeci vodi protiv okrivljenih Vlade Grbina, Petra Petrovića i Radovana Anđića, oficira i ročnih vojnika bivše JNA zbog ubojstva Rifeta Musića i Mladena Bujačića te pokušaja ubojstva Željka Krulića, Valtera Dajčića i Herkula Alaburića na Malom Lošinj u 1991. godine.

Postupci su vođeni na 9 županijskih sudova. Na Županijskom sudu u Sisku pratili smo glavne rasprave u 7 postupaka, u Vukovaru u 3 postupka, u Karlovcu, Osijeku, Zadru, Šibeniku i Bjelovaru po 2 postupka te u Zagrebu i Gospiću po 1 postupak.⁹⁰

Osam prvostupanjskih postupaka se ponavljalo. U tri su predmeta glavne rasprave održavane po treći puta, nakon što je VSRH dva puta ukidao presude prvostupanjskih sudova.⁹¹ U ostalih 5 postupaka prvostupanjski su postupci ponovljeni prvi puta.⁹²

U 22 postupka okrivljeno je 55 osoba. U 8 postupaka 19 je osoba okrivljeno da su zločine počinili kao pripadnici hrvatskih postrojbi, dok je u 14 postupaka 36 osoba okrivljeno da su zločine počinili kao pripadnici srpskih postrojbi.

Glavnim raspravama prisustvovalo je 32 optuženika (18 pripadnika hrvatskih i 14 pripadnika srpskih postrojbi). Suđenja su održavana i protiv 23 odsutna optuženika (jednog pripadnika hrvatskih i 22 pripadnika srpskih postrojbi).⁹³ U tri postupka niti jedan optuženik nije prisutan suđenju.⁹⁴ Od 32 prisutna optuženika pritvorena su bila 22 (13 pripadnika hrvatskih i 9 pripadnika srpskih postrojbi).

⁹⁰ Radi se o postupcima na županijskim sudovima u:

- Sisku: protiv opt. Milenka Vidaka (zločin u Slunjskoj Gredi); protiv opt. Ivica Kosturina i dr. (zločin u Letovaniću); protiv opt. Pere Đermanovića i dr. (zločin u selima uz Unu kod Hrvatske Kostajnice); protiv opt. Damira Vide Raguža i dr. (zločin u Novskoj II); protiv opt. Ivica Mirića (zločin u šumi Brezovica); protiv opt. Željka Beline i dr. (zločin u Novskoj III); protiv opt. Rade Miljevića (zločin na brdu Pogledić pored Gline);
- Vukovaru: protiv opt. Bogdana Kuzmića (zločin u vukovarskoj bolnici); protiv opt. Miloša Stanimirovića i dr. (zločin u Tovarniku); protiv opt. Milana Tepavca i dr. (zločin u Lovasu);
- Karlovcu: protiv opt. Miće Cekinovića (zločin u Slunju i okolnim mjestima); protiv opt. Miroslava Bijelića i dr. (zločin u Slunjskoj Selnici);
- Osijeku: protiv opt. Čede Jovića (zločin u Dalju IV); protiv opt. Damira Kufnera i dr. (zločin u Marinom Selu);
- Zadru: protiv opt. Nedjeljka Jankovića (zločin u Ravnim Kotarima); protiv opt. Milana Jurjevića i dr. (zločin u Kruševu);
- Šibeniku: protiv opt. Božidara Vukušića (zločin u Dragišićima); protiv opt. Rajka Jankovića (zločin u selima Općine Promina);
- Bjelovaru: protiv opt. Dragomira Časića (zločin u Bijelju); protiv opt. Ivana Husnjaka i dr. (palež sela Pušina i Slatinskog Drenovca);
- Gospiću: protiv opt. Gorana Zjačića (zločin u Frkašiću II);
- Zagrebu: protiv opt. Željka Gojaka (zločin u Karlovcu).

⁹¹ Postupci protiv: opt. Čede Jovića (zločin u Dalju IV); opt. Rade Miljevića (zločin na brdu Pogledić pored Gline); optuženih Milana Jurjevića i Davora Tošića (zločin u Kruševu).

⁹² Postupci protiv: opt. Miće Cekinovića (zločin u Slunju i okolnim mjestima); opt. Miroslava Bijelića i dr. (zločin u Slunjskoj Selnici); opt. Rajka Jankovića (zločin u selima Općine Promina); opt. Ivica Mirića (zločin u šumi Brezovica) i opt. Damira Kufnera i dr. (zločin u Marinom Selu).

⁹³ Suđeno je u odsutnosti pripadniku hrvatskih postrojbi Damiru Vide Ragužu (zločin u Novskoj II) te pripadnicima srpskih postrojbi: opt. Dubravku Čaviću (zločin u selima uz Unu kod Hrvatske Kostajnice), opt. Bogdanu Kuzmiću (zločin u vukovarskoj bolnici), optuženima Miroslavu Bijeliću, Savi Padežaninu, Đuri Tepšiću i Radi Bjelošu (zločin u Slunjskoj Selnici), optuženima Milošu Stanimiroviću, Stevanu Srdiću, Dušanu Stuparu, Bošku Miljkoviću, Draganu Sedliču, Branislavu Jerkoviću, Jovi Janjiću, Milenku Stojanoviću, Dušanu Dobriću, Đuri Dobriću, Jovanu Miljkoviću, Katici Maljković, Nikoli Tintoru, Željku Krnjajiću i Radoslavu Stanimiroviću (zločin u Tovarniku) te opt. Davoru Tošiću (zločin u Kruševu).

⁹⁴ Postupci za zločine u vukovarskoj bolnici, Slunjskoj Selnici i Tovarniku.

Doneseno je 15 prvostupanjskih presuda – 11 osuđujućih, 2 osuđujuće/oslobađajuće, jedna oslobađajuća i jedna odbijajuća.

Prvostupanjskim presudama nepravomoćno je osuđeno 19 okrivljenika - 5 pripadnika hrvatskih i 14 pripadnika srpskih postrojbi, oslobođeno je 3 okrivljenika - 1 pripadnik hrvatskih i 2 pripadnika srpskih postrojbi, dok je optužba odbijena u odnosu na 4 pripadnika hrvatskih postrojbi.

Izrečene kazne uglavnom su u granicama propisanim za predmetna kaznena djela (5 - 20 godina). Maksimalna kazna od 20 godina izrečena je tek jednom okrivljeniku.⁹⁵ Četvorici okrivljenika, uz primjenu odredaba o ublažavanju kazne, izrečena je kazna zatvora ispod minimuma propisanog za predmetno kazneno djelo.⁹⁶

---

⁹⁵ Damir Vide Raguž (zločin u Novskoj II).

⁹⁶ Opt. Mići Cekinoviću (zločin u Slunju i okolnim mjestima) izrečena je kazna zatvora u trajanju od 4 godine, optuženima Ljubanu Bradariću i Ljubiši Čaviću (zločin u selima uz Unu kod Hrvatske Kostajnice) 1, odnosno 2 godine zatvora te opt. Rajku Jankoviću (zločin u selima Općine Promina) 3 godine i 6 mjeseci zatvora.

MIŠLJENJA O POJEDINIM POSTUPCIMA

Ponovljeni postupak protiv opt. Čede Jovića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva⁹⁷

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Čedo Jović

Vijeće za ratne zločine: sudac Darko Krušlin, predsjednik Vijeća, sudac Drago Grubeša, član Vijeća, sudac Miroslav Jukić, član Vijeća

Tužitelj: Dragan Poljak, zamjenik ŽDO u Osijeku

Branitelj: odvjetnik Tomislav Filaković

Mišljenje nakon provedenog ponovljenog postupka

Nakon provedenog ponovljenog postupka Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku 18. veljače 2010. je okr. Čedu Jovića proglasilo krivim da kao zapovjednik postrojbe vojne policije u 35. slavonskoj brigadi tzv. Vojske RSK, iako je znao da njemu podređeni vojni policajci Novak Simić, Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić u Dalju zlostavljaju pripadnike radnog voda nesrpske nacionalnosti, nije poduzeo ništa da se počinitelji kazne te da je na taj način pristao da oni nastave s takvim nedopuštenim radnjama kao i na posljedice takvih radnji (pet fizički zlostavljanih osoba i jedna osoba preminula zbog zlostavljanja).

Okrivljeniku je izrečena kazna zatvora u trajanju od pet godina. Pritvor, u kojemu se okrivljenik nalazi od 7. srpnja 2008. godine, je produljen.

Prethodno je VSRH ukinuo presudu Županijskog suda u Osijeku kojom je optuženik 8. travnja 2009. proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet godina.

VSRH je presudu ukinuo jer je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka time što je u postupku koristio iskaze svjedoka iz drugog kaznenog postupka (Kio-35/07, odnosno Krz-42/07, koji se vodio protiv Novaka Simića, Miodraga Kikanovića i Radovana Krstinića⁹⁸). Točnije, u raspravnim zapisnicima je navedeno da je trinaestero svjedoka iskazivalo identično kao u istrazi, a u istražnim zapisnicima je navedeno da su svjedoci iskazivali identično kao u zapisnicima iz postupka protiv opt. Novaka Simića i dr. Dakle, na zapisnicima iz istrage i glavne rasprave uopće se ne nalaze

⁹⁷ Postupak je pratio i o njemu izvještavao Mladen Stojanović.

⁹⁸ Simić, Kikanović i Krstinić su ranije pravomoćno osuđeni za neposredno počinjenje djela za koje se sada, kao njihovog nadređenog, tereti opt. Čedu Jovića.

iskazi trinaestero svjedoka, već su njima priloženi zapisnici sa iskazima tih svjedoka iz drugog kaznenog predmeta.

Kako je sud prvog stupnja ocjenjivao upravo te iskaze i na njima utemeljio presudu, VSRH je presudu ukinuo i predmet vratio sudu prvog stupnja na ponovno suđenje. Sudu prvog stupnja je naloženo neposredno ispitivanje navedenih svjedoka te zapisničko konstatiranje njihovih iskaza.

S obzirom da je presuda ukinuta zbog počinjene bitne povrede odredaba kaznenog postupka, VSRH se nije upuštao u ocjenjivanje činjeničnog stanja utvrđenog u prvostupanjskoj presudi.

U ponovljenom postupku Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku od navedenih trinaestero svjedoka, uopće nije saslušalo pet svjedoka, dok je prilikom ispitivanja dvojice svjedoka ponovno zapisnički konstatirano da iskazuju sukladno iskazu na ranijoj glavnoj raspravi, odnosno iskazima iz postupka protiv Novaka Simića i ostalih. No, za razliku od presude od 8. travnja 2009., sud prvoga stupnja u obrazloženju presude od 18. veljače 2010., izuzev iskaza jednoga svjedoka (Mirka Kelave), ostale sporne iskaze nije niti koristio.

U postupku je sporno jesu li oštećenici (Mađari i Hrvati mobilizirani u “radni vod”) imali status civilnog stanovništva te je li optuženik, pored funkcije načelnika sigurnosti, bio i zapovjednik vojne policije u 35. slavonskoj brigadi tzv. Vojske RSK, te tako nadređen pravomoćno osuđenima Simiću, Kikanoviću i Krstiniću.

Kao i ranije, Vijeće je zaključilo da su mobilizirani pripadnici “radnog voda” imali status civilnog stanovništva, s obzirom da nisu aktivno sudjelovali u neprijateljstvima, kao i da je okr. Jović bio stvarni zapovjednik postrojbe vojne policije u 35. slavonskoj brigadi.

Brojne dokazne prijedloge obrane, među ostalima i prijedlog za stručnim tumačenjem odredbi “Pravila službe organa bezbednosti u oružanim snagama SFRJ” i “Pravila službe vojne policije oružanih snaga SFRJ”, kako bi se utvrdilo je li moguće istovremeno biti i načelnik sigurnosti i zapovjednik vojne policije, prijedlog za pribavljanjem iz Republike Srbije formacijskog ustroja 35. slavonske brigade tzv. Vojske RSK, prijedlog za pribavljanjem od PU osječko-baranjske ili PP Dalj eventualnih podataka o tome je li 1995. podnijeta kaznena prijava povodom smrtnog stradavanja Antuna Kundića, Vijeće je odbilo, smatrajući da je izvođenje tih dokaza nepotrebno.

Ne ulazeći u slobodnu ocjenu Vijeća koje dokaze je potrebno izvesti, mišljenja smo da izvođenje nekih od predloženih dokaza ne bi znatno odužilo postupak, a znatno bi pridonijelo vjerojatnosti potvrđivanja presude od strane VSRH, posebice imajući u vidu da se optuženik nalazi u pritvoru godinu i devet mjeseci, a VSRH još uvijek nije imao priliku ocjenjivati činjenice utvrđene od strane prvostupanjskog suda.⁹⁹

⁹⁹ VSRH, na sjednici žalbenog vijeća održanoj 13. listopada 2010., i drugi je puta ukinuo prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Osijeku, ovaj puta zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, i vratio predmet prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Postupak protiv opt. Miće Cekinovića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹⁰⁰

Županijski sud u Karlovcu

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Mićo Cekinović

Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Ujević, predsjednik Vijeća, sutkinja Alenka Laptalo, članica Vijeća, sudac Juraj Dujam, član Vijeća

Tužitelj: Zdravko Car, zamjenik ŽDO u Karlovcu

Branitelj: odvjetnik Luka Šušak

Mišljenje nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Presudom Županijskog suda u Karlovcu broj K-19/02 od 1. prosinca 2009. opt. Mićo Cekinović proglašen je krivim što je u studenom 1991. kao zapovjednik čete TO Primišlje, u sastavu vojske tzv. SAO Krajine, prije i za vrijeme napada i okupacije Slunja te okolnih mjesta, u svrhu protjerivanja pučanstva hrvatske nacionalnosti dozvoljavao i naređivao da se mještani hrvatske nacionalnosti lišavaju slobode i fizički zlostavljaju, pa su tako optuženiku potčinjeni uhitili i izudarali civila Tomu Kosa, a prilikom napada na Slunj dozvolio da se građani ubijaju zbog čega je od pripadnika njegove postrojbe lišen života Pavo Ivšić, te da je time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH. Uz primjenu odredaba o ublažavanju kazne, izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od jedne godine.¹⁰¹

Optužnicom se opt. Cekinovića tereti šire od kriminalne količine za koju je osuđen. Stavlja mu se na teret i da je dozvoljavao da pripadnici njegove postrojbe pale i razaraju zgrade te da protjeruju stanovništvo hrvatske nacionalnosti.

Nakon provedenog postupka za sud je bilo nesporno:

- da je u kritično vrijeme optuženik bio zapovjednik čete TO Veljun, koja je bila dio Rejonskog štaba TO Veljun (dalje RŠTO Veljun), a sve u sastavu paravojske tzv. SAO Krajine;
- da je četa sudjelovala u okupaciji Slunja i okolnih hrvatskih naselja;
- da je akcija, koju je zapovijedio zapovjednik RŠTO Veljun Milan Strunjaš, imala za konačni cilj protjerivanje hrvatskog pučanstva;
- da su u vojnoj akciji paljene i razarane zgrade;
- da je optuženikov potčinjeni ubio civila Pavu Ivšića;
- da su prije akcije gotovo svi Hrvati napustili područje zahvaćeno akcijom.

¹⁰⁰ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Martina Klekar. Ponovljeni je postupak pratila i o njemu izvještavala Milena Čalić Jelić.

¹⁰¹ VSRH je 24. ožujka 2010. ukinuo navedenu presudu, a potom je u ponovljenom postupku optuženik 4. svibnja 2010. proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora od 4 godine.

Sporno je za sud bilo:

- može li se postrojbi kojom je zapovijedao optuženik pripisati uništavanje civilnih objekata;
- jesu li optuženikovi potčinjeni protjerivali stanovništvo hrvatske nacionalnosti;
- koja je odgovornost optuženika u pogledu lišavanja slobode i fizičkog zlostavljanja Tome Kosa;
- koja je odgovornost optuženika u pogledu lišavanja života Pave Ivšića.

U odnosu na dio optužbe kojim se optuženika tereti da je dozvoljavao paljenje i razaranje zgrada, pored nesporne činjenice da su u vojnoj akciji paljene i razarane zgrade, sud je utvrdio da nema dokaza da bi to činili upravo optuženikovi podređeni, pa u odnosu na taj dio optuženik nije ni proglašen krivim.

U odnosu na protjerivanje stanovništva hrvatske nacionalnosti sud je utvrdio da u trenutku početka vojnog djelovanja zapovjednikove postrojbe, kao i nakon okupacije Slunja i okolnih mjesta, gotovo nitko od hrvatskog pučanstva više nije bio na tom području. Zbog toga izreka presude nije obuhvatila taj dio činjeničnih navoda iz optužnice.

Sud zaključak o odgovornosti optuženika u pogledu lišavanja slobode i fizičkog zlostavljanja Tome Kosa temelji na iskazima samog oštećenog, kao i svjedoka Mile Jančića, koji je potvrdio da je u kritično vrijeme Đuro Grubor, neposredni počinitelj lišavanja slobode i nanošenja ozljeda Tomi Kosu, bio u postrojbi TO Primišlje.

Sud je iskaz oštećenika Tome Kosa ocijenio uravnoteženim.¹⁰²

Dio obrane optuženika u kojem on navodi da mu uopće nije poznat ovaj događaj, kao niti iskaz svjedoka Jove Miloševića, koji potvrđuje optuženikovu obranu, sud nije prihvatio, uz obrazloženje da je navedeni svjedok predložen po optuženiku, da je bio pripadnik optuženikove postrojbe te da je stoga iskazivao zaštitnički u odnosu na optuženika.¹⁰³

Činjenica da u Popisu pripadnika čete TO Primišlje nema imena Đure Grubora, sud nije našao problematičnim, s obzirom da je svjedok Jovo Milošević tvrdio da je Đuro Grubor bio stvarni pripadnik te postrojbe, da su pripadnici jedne postrojbe često prelazili u drugu, a da se o tome nije vodila uredna evidencija, a povrh toga sud je naveo da je, čak i da Đuro Grubor nije bio pripadnik TO Primišlje, iz iskaza Tome Kosa razvidno da je optuženik *tempore criminis* imao nad Gruborom nadređenu ulogu.

U odnosu na ubojstvo civila Pave Ivšića nesporno je da je isti lišen života po pripadniku TO Primišlje Nenadu Tepavcu (ispitanom u ovome postupku u svojstvu svjedoka), o čemu postoji i pravomoćna presuda.¹⁰⁴

¹⁰² Oštećenik je najveće negativnosti pripisao Đuri Gruboru, dok je optuženika doživljavao kao dominantnu vojnu osobu u događaju, s obzirom da je upravo njega Đuro Grubor pitao: “Cekin, kuda s njim”, s tim što je kasnije i čuo da je optuženik bio zapovjednik voda.

¹⁰³ Svjedok Milošević je naveo da je kritične zgode vidio Đuru Grubora, no ne i optuženika.

¹⁰⁴ Presudom Županijskog suda u Karlovcu br. K-17/07 11. listopada 2007. opt. Nenad Tepavac proglašen je krivim za kaznena djela ubojstva iz čl. 34. st. 1. KZRH (činjenično: ubojstvo Pave Ivšića) i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH (činjenično: zlostavljanje civila Slavka Flanjka i Tome Kosa) te je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 10 godina. Presudom VSRH br. I Kž-1265/07 1. listopada 2008. prvostupanja presuda je preinačena te je odbijena optužba za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH, jer je sud povrijedio pravilo specijalnosti čl. 14. Europske konvencije o izručenju, čime je povrijeđen i kazneni zakon na štetu optuženika. Naime, u odnosu na navedeno djelo izručenje nije traženo pa se opt. Tepavcu nije moglo niti suditi. U dijelu presude koji se odnosio na ubojstvo Pave Ivšića VSRH je izmijenio odluku o sankciji, izrekavši mu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.

Sud je zaključio „da je optuženik dozvolio da ovako postupa pripadnik njegove postrojbe Nenad Tepavac“, u prilog čemu navodi da nema garancije da je optuženik jasno upozorio pripadnike svoje postrojbe na dužnost poštivanja Ženevskih konvencija u pogledu civila i ratnih zarobljenika, da je optuženik morao biti u blizini događaja te da optuženik nije ni na koji način proveo postupak oko ispitivanja odgovornosti Nenada Tepavca. Odgovornost optuženika sud nalazi u „suštinskim propustima u rukovođenju optuženika“, iz čega zaključuje da je riječ o kaznenom djelu nečinjenjem, odnosno da je optuženik svojim propustima pridonio da do lišenja života oštećenika dođe, tj. da nije kao zapovjednik poduzeo dužne radnje da do najtežih posljedica ne dođe.

No sud, pored činjenice da nije naveo na kojoj zakonskoj odredbi temelji osnovu odgovornosti optuženika za nečinjenje, a radi se o odredbi čl. 28. OKZRH, nije razjasnio ni svoj zaključak da je optuženik dozvolio postupanje Nenada Tepavca kao pripadnika optuženikove postrojbe.

U ponašanju optuženika (eventualno) se radi o nepoduzimanju dužnih radnji (upozoravanja sebi podređenih na obvezu poštivanja odredbi Ženevske konvencije) kako bi se spriječio nastup posljedica (u konkretnom slučaju smrt i fizičko zlostavljanje civila).

Formulacija „dozvolio“, koju koristi sud, je neadekvatna jer se može višeznačno shvatiti, iako se u nastavku presude objašnjava kako je riječ o nečinjenju i optuženikovim propustima, no nigdje, kako je ranije već rečeno, se ne navodi korelacija između čl. 120. i čl. 28. OKZRH.

Nadalje, činjenica je da je opt. Tepavac osuđen za ubojstvo iz čl. 34. st. 1. KZRH, dok je njemu nadređeni Cekinović proglašen krivim za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Iako se utvrđena odgovornost opt. Cekinovića zasniva na dva događaja: lišavanju slobode i fizičkom zlostavljanju Tome Kosa te ubojstvu Pave Ivšića, a uvažavajući stajalište da nadređeni odgovara za svoje propuštanje, a ne za radnje sebi podređenih, postavljamo pitanje je li pravno prihvatljivo da podređeni, kao neposredni počinitelj, bude osuđen za jedno kazneno djelo (ubojstvo), a njegov nadređeni, kao naredbodavac ili osoba koja je propustila spriječiti počinjenje, za drugo (teže) kazneno djelo (ratni zločin protiv civilnog stanovništva)?

Kao olakotne okolnosti navedene su ranija neosuđivanost, pozitivan odnos prema civilima smještenim u skloništu u Slunju te prema zarobljenom hrvatskom vojniku Jurju Jurašinu. Posljednje navedeno cijenjeno je kao naročito izražena olakotna okolnost, što je poslužilo kao osnova za izricanje kazne zatvora od godinu dana, minimumu koji je moguće izreći za predmetno kazneno djelo uz korištenje odredbi o ublažavanju kazne.

Mišljenje nakon provedenog ponovljenog suđenja

Ponovljena glavna rasprava u postupku protiv opt. Miće Cekinovića završena je na samo jednom ročištu, koje je trajalo ukupno četiri sata.

Iako je način izvršenja djela uglavnom nečinjenje, niti u optužnici niti u presudi u pravnoj kvalifikaciji djela nije navedena zakonska odredba kojom je reguliran takav način izvršenja djela.

Prilikom izricanja presude optuženiku je produljen pritvor i zbog zakonske osnove iz čl. 102. st. 1. t. 4. Zakona o kaznenom postupku (naročito teških okolnosti počinjenja djela), iako je pri odlučivanju o visini kazne sud optuženiku cijenio brojne olakotne okolnosti, zbog čega mu je u konačnici i izrekao kaznu zatvora u trajanju od 4 godine, blažu od propisane za predmetno kazneno djelo.

Obrazloženje

U ponovljenom postupku¹⁰⁵ održanom 4. svibnja 2010. Županijski sud u Karlovcu presudio je da je optuženi Mićo Cekinović kriv što je u studenom 1991., kao zapovjednik čete “TO Primišlje” koja je bila u sastavu paravojske “SAO Krajine”, na području grada Slunja i okolnih mjesta, protivno odredbama međunarodnih konvencija, dozvoljavao i naređivao da se mještane hrvatske nacionalnosti lišava slobode, fizički zlostavlja i ubija te da se pale i razaraju zgrade. Sukladno tome, pripadnici njegove postrojbe jednu su osobu uhitili, izudarali i bez pravne osnove zatvorili, dok su jednog civila ubili i zapalili njegovu kuću, a veći dio stanovništva hrvatske nacionalnosti protjerali su iz njihovih domova. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 4 godine.¹⁰⁶

Ponovljeni postupak pred neizmijenjenim vijećem Županijskog suda u Karlovcu (dokazni postupak, vijećanje i objava presude) trajao je ukupno četiri sata. Tijekom dokaznog postupka izvršen je uvid u iskaze svjedoka i materijalnu dokumentaciju spisa, a novi dokazni prijedlog branitelja na okolnost utvrđenja je li žrtva Pavo Ivšić bio civil odbijen je kao nebitan.

U tako provedenom ponovljenom postupku, u kojemu je razvidno da se u provođenju glavne rasprave i donošenju presude rukovodio stavovima Vrhovnog suda, prvostupanjski sud je:

- za palež i razaranje zgrada u Slunju i okolnim mjestima te za protjerivanje stanovništva hrvatske nacionalnosti kao dokaz uzeo vojnu taktiku JNA da se prije napada na pojedino mjesto isto sustavno granatira, s osnovnim ciljem zastrašivanja civilnog stanovništva radi napuštanja područja, zaplijenjenu dokumentaciju nakon vojne-redarstvene operacije Oluja (temeljne zapovijedi napada na Slunj) te svjedočenje Branka Adžibabe koji je potvrdio da je Slunj bio granatiran prije

¹⁰⁵ Prethodno je Vrhovni sud RH 24. ožujka 2010. ukinuo prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Karlovcu kojom je optuženik 1. prosinca 2009. proglašen krivim i, uz primjenu odredaba o ublažavanju kazne, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. VSRH nije bio mišljenja da je ispravan zaključak prvostupanjskog suda o nedokazanosti odgovornosti optuženika za uništavanje zgrada i protjerivanje hrvatskog stanovništva. VSRH uputio je prvostupanjski sud da u ponovljenom postupku analizira sve dokaze pojedinačno, ali i da ih poveže u cjelinu, da inkorporira događaj u širi kontekst zbivanja u Slunju u tom vremenu te razmotri i ocijeni djelovanje optuženikove postrojbe u organiziranoj i koordiniranoj operaciji zauzimanja čitavog grada, kao i da iskaze svjedoka valorizira u korelaciji s obimnom dokumentacijom iz spisa.

¹⁰⁶ VSRH je na sjednici žalbenog vijeća ukinuo navedenu presudu i predmet po drugi puta vratio prvostupanjskom sudu na ponovljeno suđenje. Navedena sjednica održana je 24. listopada 2010.

- zaposjedanja grada. Sud je optuženikovu odgovornost sagledao u širem kontekstu cijele vojne operacije, a ne samo u izoliranom ponašanju njegove postrojbe;
- za zlostavljanje i protupravno zarobljavanje civila Tome Kosa, kao istinit ocijenio iskaz oštećenog, kao i tvrdnje Đure i Jove Miloševića da je optuženik znao da je Tomo Kos fizički maltretiran te da je naredio njegovo privođenje;
  - u odnosu na ubojstvo Pave Ivšića, zaključio da nema čvrste garancije da je optuženik kao zapovjednik jasno upozorio svoje podređene da se čvrsto drže pravila Ženevske konvencije te da se može izvesti zaključak da je optuženik dozvolio da prilikom vojnog djelovanja pripadnici njegove čete lišavaju života civile, što je i učinio Nenad Tepavac, pripadnik njegove postrojbe. Sud je posebno naveo da je optuženik počinio kazneno djelo nečinjenjem (nije izravno zapovijedio ubojstvo), da kao zapovjednik nije poduzeo dužne radnje da osigura uvjete da do najtežih posljedica ne dođe.

Vijeće je kao olakotne okolnosti cijenilo optuženikovu raniju neosuđivanost, obiteljske prilike, što se izravna odgovornost ogleda samo kroz uhićenje Tome Kosa, dok se ostale posljedice pripisuju njegovim propustima, odnos optuženika prema uhićenim civilima i zaštitu života zarobljenog hrvatskog vojnika Jurja Jurašina pa je optuženiku stoga odredilo kaznu nižu od propisanog minimuma za ovo kazneno djelo.

Pravna kvalifikacija kaznenog djela u ovom predmetu ne slijedi u potpunosti činjenični opis samog djela. Naime, opt. Cekinovića se tereti i nepravomoćno je osuđen što je kao zapovjednik dozvoljavao i naređivao nedopuštena postupanja, no u pravnoj kvalifikaciji se ne navodi čl. 28. OKZRH, koji bi sugerirao da je djelo izvršeno i nečinjenjem. Za razliku od pravne kvalifikacije u optužnici i presudi, u obrazloženju presude izričito se navodi da je djelo, izuzev izdavanja naredbe za uhićenje Tome Kosa, izvršeno nečinjenjem, tj. propustom optuženika da poduzme dužne radnje.

Prilikom objave presude okrivljenom Mići Cekinoviću rješenjem Vijeća produljen je pritvor temeljem čl. 102. st. 1. točka 1. i 4. Zakona o kaznenom postupku¹⁰⁷. Vrhovni sud RH je 14. svibnja 2010. djelomično prihvatio žalbu okrivljenog te preinačio rješenje prvostupanjskog suda pa je pritvor optuženiku produljen samo temeljem pritvorske osnove iz čl. 102. st. 1. točka 1. ZKP, jer i dalje postoje okolnosti koje upućuju na opasnost bijega (optuženik ima dvojno državljanstvo, u Republici Srbiji mu prebiva obitelj, iz čega proizlazi da nije čvrsto vezan za područje Republike Hrvatske). Prema ocjeni VSRH nisu ostvareni razlozi za određivanje pritvora iz čl. 102. st. 1. točka 4. ZKP, odnosno posebno teške okolnosti djela. To je uostalom i sam prvostupanjski sud, obrazlažući izricanje kazne ispod zakonom propisanog minimuma za predmetno kazneno djelo, naveo u svojoj presudi.

¹⁰⁷ Članak 102. stavak 1:

Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor se protiv te osobe može odrediti:

1) ako postoje okolnosti koje upućuju na opasnost da će pobjeći (krije se, ne može se utvrditi njezina istovjetnost....)

4) ako su u pitanju kaznena djela: ubojstva, razbojništva, silovanja, terorizma, otmice, zloporabe opojnih droga, iznude, zloporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju, zloporabe položaja ili ovlasti, udruživanja za počinjenje kaznenog djela ili kojeg drugog kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od dvanaest godina ili teža kazna, ako je to neophodno zbog posebno teških okolnosti djela.

Postupak protiv opt. Gorana Zjačića za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika¹⁰⁸

Županijski sud u Gospiću

Kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH

Optuženik: Goran Zjačić

Vijeće za ratne zločine: sudac Dušan Šporčić, predsjednik Vijeća, sutkinja Dubravka Rudelić, članica Vijeća, sutkinja Matilda Rukavina, članica Vijeća

Tužitelj: Željko Brkljačić, zamjenik ŽDO u Gospiću

Branitelj: odvjetnik Ljubiša Drageljević

Mišljenje promatračkog tima nakon prvostupanjskog postupka

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Gospiću je 25. veljače 2010. donijelo presudu kojom je optuženog Gorana Zjačića proglasilo krivim za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH te mu je izreklo kaznu zatvora u trajanju od 7 godina.

Sud je u izreci presude pogrešno utvrdio činjenično stanje, jer je pogrešno naveo ime oštećenog, zamijenivši ga imenom jednog svjedoka.

Optužnicom se optuženika tereti da je od početka svibnja 1994. do 5. kolovoza 1995. kao pripadnik čete „Vojne policije 15. korpusa“ tzv. Vojske RSK u zatvoru za ratne zarobljenike smještenom u zgradi Osnovne škole u Frkašiću, gdje su bili ratni zarobljenici pripadnici HV-a, HVO-a te Armije BiH, na dane kad je vršio službu ratne zarobljenike tukao, maltretirao te im nanio niz ozljeda, što je za posljedicu imalo teško narušavanje njihovog psihičkog i fizičkog zdravlja i trajnu invalidnost.

Sud je obranu optuženika, koji je tvrdio da je bio pripadnik čete Vojne policije 15. korpusa tzv. Vojske RSK i da se nalazio u zatvoru u Frkašiću, no da nije počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret, ocijenio kao proizvoljnu i proturječnu samu sebi te je poklonio vjeru ispitanim svjedocima-oštećenima. Štoviše, i sam optuženik je prilikom prvog ispitivanja iskazao da je istukao zarobljenog Johannesa Tildera, smatrajući ga odgovornim za stradanje svog rođaka, te da je znao zarobljenike udariti.

Sud je utvrdio da je optuženike tukao šakama, nogama, vojničkom lopaticom, drvenim kolcima i palicama, a naročito zarobljene pripadnike HV-a Johannesa Tildera, Ivana Čaića i Ivana Dadića, da je tukao i maltretirao zarobljenog pripadnika Armije BiH Kadira Bećirspahića te zarobljenog pripadnika HVO-a Marka Tomića.

¹⁰⁸ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Maja Kovačević Bošković.

Optužnicom se optuženika teretilo, a presudom je utvrđeno, da je zarobljenog Marka Tomića maltretirao i tukao po leđima vojničkom palicom. No, tijekom dokaznog postupka ispitani su svjedoci Marko Tomić i Mate Tomić, koji su svoje iskaze dali i tijekom istrage. Iz njihovih iskaza je vidljivo da optuženik nije zlostavljao Marka, kako je utvrđeno presudom, već Matu Tomića. Svjedok Marko Tomić iskazao je kako mu optuženi Goran Zjačić nije osobno audio, ali jest zarobljenicima Dadiću i Čaiću.

Ovakvom greškom suda očito je da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, jer je došlo do greške u navođenju osobe oštećene ponašanjem optuženika, odnosno jer utvrđenja u presudi (u pogledu osobe oštećenika) nisu u skladu sa sadržajem zapisnika o iskazima svjedoka koji su iskazivali o odlučnim činjenicama.

U dijelu presude u kojem sud obrazlaže odluku o kaznenoj sankciji navodi se da je Vijeće imalo u vidu težinu počinjenog kaznenog djela, činjenicu da se radi o najtežim kaznenim djelima predviđenim u kaznenom zakonu i upornost u izvršenju. No, s druge strane, Vijeće je procijenilo da je „jedina olakotna okolnost prema optuženiku donekle protek vremena, s obzirom da je od događaja prošlo više od 15 godina“.

Mišljenja smo da „protek vremena“, pogotovo kad uz isti pojam stoji i riječ „donekle“, u kaznenom zakonu nije navedena kao okolnost koja bi utjecala da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža za počinitelja te da je nejasno zbog čega je Vijeće navedeno ocijenilo olakotnom okolnošću, tim više što je riječ o kaznenom djelu za koje progon ne zastarijeva. Naime, upravo zbog toga što „kazneni progon za krivična djela ratnih zločina ne zastarijeva... intencija zakonodavca nije bila da protek vremena utječe na kažnjavanje počinitelja tih krivičnih djela, iako je inače ta okolnost... često pri odmjeravanju kazne značajna olakotna okolnost, uz uvjet da sam optuženik svojim postupanjem nije pridonio proteku vremena“.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Presuda VSRH, broj I Kž 1008/08-13, od 16., 17. i 18. studenoga 2009., predmet optuženih Rahima Ademija i Mirka Norca, za kaznena djela iz čl. 120. i 122. OKZ RH.

Postupak protiv opt. Nedjeljka Jankovića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹¹⁰

Županijski sud u Zadru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Nedjeljko Janković

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Dijana Grancarić, predsjednica Vijeća, sutkinja Enka Moković, članica Vijeća, sudac Milan Pečina, član Vijeća

Tužitelj: Radovan Marjanović, zamjenik ŽDO u Zadru

Branitelj: odvjetnik Luka Šušak

Mišljenje nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Presudom Županijskog suda u Zadru broj K-43/09 od 15. ožujka 2010. okrivljenik je proglašen krivim što je u listopadu i studenom 1991. u Zemuniku Gornjem, u zaseoku Goleš, i Jagodnji Donjoj, kao pripadnik „180. motorizirane brigade u sastavu IX. korpusa JA“, sam i zajedno sa Slavkom Đokićem, pripadnikom iste vojne formacije, provodeći velikosrpsku ideju vojnog osvajanja i izdvajanja dijela teritorija Republike Hrvatske, vršio brutalno zastrašivanje Hrvata, pljačkao i uništavao imovinu civila kako bi ih natjerao da napuste svoje domove i područje tzv. RSK, odnosno onemogućio im da se vrate u svoje domove. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina.

Okrivljeniku, koji je uhićen u Republici Sloveniji i izručen u Republiku Hrvatsku, u izrečenu kaznu je uračunato vrijeme lišenja slobode od 12. kolovoza 2008. do 22. travnja 2009., vrijeme provedeno u pritvoru od 22. travnja 2009. pa nadalje, kao i vrijeme izdržane kazne zatvora u trajanju od 2 godine po presudi Vojnog suda u Banja Luci broj IK-54/92 od 23. ožujka 1992., koju je i izdržao.¹¹¹

U skladu s utvrđenim činjeničnim stanjem sud je iz činjeničnog opisa optužnice ispustio dijelove za koje je smatrao da nisu dokazani. Pored toga su, u izreci presude, dodane riječi „uništavao imovinu civila“, uz obrazloženje da je državno odvjetništvo to očito propustilo navesti u optužnici.

Obrana okrivljenog osporavala je optužnicu postavljajući sljedeća pitanja:

- je li u konkretnom slučaju stvar pravomoćno presuđena?
- je li počinitelj optuženik (Nedjeljko Janković sin Žarka) ili Nedjeljko Janković sin Petra?

¹¹⁰ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Martina Klekar.

¹¹¹ Citiranjem presudom Vojnog suda u Banja Luci optuženik je, zajedno sa Slavkom Đokićem, za događaje u Jagodnji Donjoj, proglašen krivim za počinjenje produljenog kaznenog djela razbojništva, a sam je, za događaje u Zemuniku Gornjem, zaseoku Goleš, proglašen krivim za počinjenje kaznenog djela oštećenja tuđe stvari u stjecaju s kaznenim djelom dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnim radnjama ili sredstvom.

- je li namjera počinitelja bila zastrašivanje stanovnika s ciljem njihovog napuštanja područja tzv. RSK (i time počinjenja kaznenog djela ratnog zločina) ili se pak radi o razbojništvu, oštećenju tuđe stvari i dovođenju u opasnost općeopasnom radnjom drugih osoba?

Vijeće je smatralo nespornim da je upravo okrivljenik, u inkriminirano vrijeme ročni vojnik 180. motorizirane brigade IX. korpusa JA, počinitelj kaznenog djela, a ne osoba istog imena i prezimena, dobrovoljac iz Vojvodine, pripadnik iste postrojbe, iako je obrana tvrdila kako iz pojedinih materijalnih dokaza proizlazi suprotno.

Vijeće je zauzelo stav da se u konkretnom slučaju ne radi o presuđenoj stvari, uz obrazloženje kako se postupak vođen u Banja Luci bitno razlikuje od konkretnog kaznenog postupka, jer „osim što se neki objektivni elementi inkriminiranog događaja dijelom poklapaju, da su subjektivni elementi na strani optuženika potpuno različiti“. U presudi se navodi da kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, za razliku od kaznenih djela za koja je optuženik pravomoćno osuđen pred Vojnim sudom u Banja Luci, sadrži drugi motiv, ima drugi zaštitni objekt te da je činjenično stanje u konkretnom kaznenom postupku znatno šire. U prilog toj svojoj tvrdnji sud je naveo da „kazneno djelo ratnog zločina nije imovinski delikt niti je cilj istog pribavljanje protupravne imovinske koristi, već se radi o kaznenom djelu koje je protivno Konvenciji o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba s motivom zastrašivanja lokalnog stanovništva i prinude na njihov odlazak iz Republike Hrvatske.“

Činjenični opisi kaznenih djela sadržani u presudi Vojnog suda u Banja Luci i u ovoj presudi nesumnjivo upućuju na zaključak da je riječ o istom događaju, koji je drugačije pravno kvalificiran. Imajući u vidu dosadašnju sudsku praksu, prema kojoj je dozvoljeno suđenje počiniteljima kaznenih djela ratnih zločina, u odnosu na koje su optužbe zbog istih događaja '90-ih godina primjenom Zakona o općem oprostumu pravomoćno odbijene, kada su djela bila kvalificirana kao ubojstva, nije za očekivati da će VSRH smatrati da je predmet optužbe već ranije pravomoćno riješen.

No pitanje je hoće li i VSRH smatrati da je motiv počinjenja bilo tjeranje Hrvata na napuštanje njihovih domova s područja tzv. RSK i onemogućavanje njihova povratka, ili su motivi bili imovinskopravne prirode.

Naime, iako nije sporno da se kazneno djelo ratnog zločina može počinuti i prema pripadniku vlastitog naroda, navodimo da je u izreci presude Županijskog suda u Zadru navedeno da su oštećenici Hrvati, iako je iz izjava nekih oštećenika, ali i svjedoka, evidentno da su među oštećenicima i osobe srpske nacionalnosti, od kojih su neki svoje domove napustili tek u kolovozu 1995., dakle za vrijeme ili neposredno nakon Vojno-redarstvene operacije Oluja, a da u postupku niti jedan oštećenik nije naveo da ih je okrivljenik tjerao na napuštanje domova i okupiranog područja Republike Hrvatske.¹¹²

¹¹² VSRH, na sjednici žalbenog vijeća održanoj 20. listopada 2010., u cijelosti je potvrdio prvostupanjsku presudu.

Postupak protiv optuženih Ivica Kosturina i Damira Vrbana za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹¹³

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Ivica Kosturin i Damir Vrban

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća, sudac Predrag Jovanić, član Vijeća, sudac Željko Mlinarić, član Vijeća

Tužitelj: Marijan Zgurić, zamjenik ŽDO u Sisku

Branitelji: odvjetnik Berislav Herceg, za prvooptuženika; odvjetnica Stanislava Jerković Bjelajac, za drugooptuženika

Mišljenje nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku tijekom glavne rasprave nije u potpunosti upozoravalo svjedoke kako je to predviđeno odredbama ZKP-a.

No propust koji je prilikom praćenja izazvao najdublji utisak učinjen je prilikom ispitivanja svjedokinje-oštećenice Barice Ivanjek, koja prije predočavanja fotoelaborata mrtvog tijela njezinog pokojnog supruga nije bila jasno upozorena o kakvim se fotografijama radi. Po predočavanju fotoelaborata oštećenici je pozlilo, počela se tresti i plakati i u stanju šoka izvedena je u hodnik pred sudnicom, na kojemu su se, s obzirom da je napravljena pauza, nalazile i sve osobe koje su pratile postupak, pa i rodbina okrivljenih za smrt njezinog supruga.

Unatoč tome što je Vijeće bilo upoznato da je oštećenica zbog psihičkih problema uzrokovanih smrću supruga ranije bila hospitalizirana predsjednica Vijeća nije osigurala nazočnost djelatnika Odjela za podršku svjedocima. Navedeno ukazuje na nedostatak senzibiliteta suda te na nužnost ustrojavanja službe za podršku žrtvama i svjedocima kaznenih djela na Županijskom sudu u Sisku.

Pri odmjeravanju kazne sud je okrivljenicima kao olakotne okolnosti, između ostalih, cijenio i sudjelovanje u Domovinskom ratu i protek vremena od počinjena, a prvookrivljeniku i višestruka odlikovanja u ratu.

Iako domaći sudovi okrivljenicima, u pravilu, sudjelovanje u Domovinskom ratu cijene kao olakotnu okolnost pri odmjeravanju kazne, mi smo u više navrata isticali kako smatramo da su počinitelji zločina tijekom svoga sudjelovanja u ratu svojim postupcima naštetili i društvu u cjelini i Republici Hrvatskoj te da pri odmjeravanju kazne za ratne zločine nije primjereno tretirati njihovo sudjelovanje u Domovinskom ratu olakotnom okolnošću, jer isto dovodi u sumnju objektivnost suda u postupcima protiv pripadnika hrvatskih vojnih i redarstvenih snaga.

¹¹³ Postupak su pratili i o njemu izvještavali Tino Bego i Milena Čalić Jelić.

Protek vremena od počinjenja zločina također ne bi trebalo smatrati olakotnom okolnošću, jer se radi o kaznenom djelu za koje progon ne zastarjeva, iz čega je očito da intencija zakonodavca nije bila da protek vremena utječe na kažnjavanje počinitelja kaznenih djela ratnih zločina.¹¹⁴

Odlikovanja, koja će vjerojatno prvookrivljenom biti oduzeta ukoliko bude pravomoćno proglašen krivim, već iz samog tog razloga ne bi trebala biti tretirana olakotnim okolnostima pri odmjeravanju kazne.

Tijek postupka

Optužnicom ŽDO u Sisku okrivljenicima se stavlja na teret da su 7. rujna 1991. u Letovaniću, kao pripadnici oružanih snaga RH, nakon zaprimljene dojave da civil Slavko Ivanjek u alkoholiziranom stanju po javnim mjestima vrijeđa i psuje predsjednika RH Franju Tuđmana i govori da će Srbi pobijediti u ratu, odveli Slavka Ivanjeka iz njegove kuće te ga izudarali po tijelu nanijevši mu brojne ozljede uslijed kojih je Slavko Ivanjek, nakon što su ga okrivljenici ostavili na području privremene vojarne tzv. ORA, ubrzo preminuo, pa da su na taj način počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Okrivljenici se nisu smatrali krivima za djelo koje im se optužnicom stavlja na teret.

U dokaznom postupku ispitano je 20 svjedoka i vještak sudsko-medicinske struke. Izvršeni su uvidi u brojne materijalne dokaze.

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku 12. svibnja 2010. presudilo je da su okrivljenici postupili na način kako im se stavlja na teret optužnicom ŽDO u Sisku. Svakom je izrečena kazna zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina.

S obzirom da su obojici okrivljenika izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od pet godina, pritvor protiv obojice je produljen, a dužni su platiti i troškove kaznenog postupka.¹¹⁵

¹¹⁴ Sličnog stava bilo je i Vijeće Vrhovnog suda RH obrazlažući presudu u predmetu broj I Kž 1008/08-13 od 18. studenoga 2009. u predmetu optuženih Rahima Ademija i Mirka Norca.

¹¹⁵ VSRH, na sjednici žalbenog vijeća održanoj 12. listopada 2010., u cijelosti je potvrdio prvostupanjsku presudu.

Postupak protiv optuženih Damira Vide Raguža i Željka Škledara za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹¹⁶

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH

Optuženici: Damir Vide Raguž i Željko Škledar

Vijeće za ratne zločine: Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća, Ljubica Balder, članica Vijeća, Predrag Jovanić, član Vijeća

Tužiteljica: Jadranka Huskić, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Sisku

Branitelji: odvjetnik Željko Dumančić, branitelj prvooptuženog; odvjetnica Nataša Čučić, braniteljica drugooptuženog

Mišljenje nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Na Županijskom sudu u Sisku proveden je postupak zbog likvidacije četvero srpskih civila (Miše Raškovića, Sajke Rašković, Mihajla Šeatovića i Ljubana Vujića) u kući obitelji Rašković u Novskoj u studenom 1991. godine.¹¹⁷

Presudom Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Sisku 16. travnja 2010. prvooptuženi Damir Vide Raguž proglašen je krivim da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, tako što je 21. studenoga 1991. u Novskoj, kao pripadnik I. voda I. gardijske brigade HV-a, zajedno s pripadnicima voda: sada pok. Dubravkom Leskovarom i pok. Antom Perkovićem, te Marijanom Kumićem, Borisom Tutićem i Željkom Škledarom, oko 22,00 sata ušao u kuću Miše Raškovića u kojoj su se nalazili civili Mišo Rašković i njegova supruga Sajka Rašković te njihovi susjedi Mihajlo Šeatović i Ljuban Vujić, pa su, znajući da su po nacionalnosti Srbi, od njih zatražili da im predaju oružje, a nakon što su u kući pronašli pribor za čišćenje oružja i nakon što su Kumić, Tutić i Škledar napustili kuću, Raguž, Leskovar i Perković civile su zlostavljali, a potom su u muškarce ispalili više metaka tako da su Mišu Raškovića, Mihajla Šeatovića i Ljubana Vujića usmrtili na mjestu, a Sajku Rašković odveli u spavaću sobu, natjerali ju da sa sebe skine odjeću i legne na krevet, nožem joj nanijeli reznu ranu vrata, a potom u nju ispalili više hitaca usmrivši ju na mjestu.

¹¹⁶ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Milena Čalić Jelić.

¹¹⁷ Vojno tužiteljstvo u Zagrebu za navedeni je zločin 23. ožujka 1992. podignulo optužnicu br. KTV-517/92 protiv Dubravka Leskovara i Damira Raguža Vide, zbog kaznenog djela ubojstva, u njegovom kvalificiranom obliku, a ne ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Iako su na glavnoj raspravi pred Vojnim sudom u Zagrebu (postupak se vodio pod brojem K-42/92) izvedeni personalni i materijalni dokazi koji su upućivali na odgovornost optuženih, sudsko je vijeće, pod predsjedanjem suca Krešimira Mudrovčića, 10. studenoga 1992. donijelo rješenje kojim je obustavljen kazneni postupak temeljem tada važećeg *Zakona o oprostu od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske*. Na navedeno rješenje Vojno tužiteljstvo u Zagrebu nije uložilo žalbu.

Pravna kvalifikacija kaznenog djela u navedenoj optužnici (ubojstvo, a ne ratni zločin), kao i obustavljanje kaznenog postupka amnestiranjem počinitelja, posljedica su tada prevladavajućeg mišljenja u hrvatskom pravosuđu „kako u obrambenom ratu nije moguće počinuti ratni zločin“.

Izrečena mu je kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 20 godina.

Drugooptuženi Željko Škledar oslobođen je optužbe, jer Vijeće nije smatralo dokazanim da je i Željko Škledar sa Ragužom, Leskovarom i Perkovićem sudjelovao u zlostavljanju i likvidaciji civila, kako ga se teretilo optužnicom. Svjedoci Boris Tutić i Marijan Kumić, koji su se kritične večeri nalazili u kući Raškovićevih, tvrdili su da je Škledar s njima izašao iz kuće prije počinjenja zločina.

Sudski je postupak proveden u odsutnosti prvoptuženog Damira Vide Raguža, na osnovi rješenja o suđenju u odsutnosti od 8. ožujka 2010. u kojem je navedeno da je okrivljenik nedostupan pravosudnim tijelima RH, jer se nalazi u Bosni i Hercegovini.¹¹⁸ Važni razlozi da mu se sudi u odsutnosti obrazloženi su potrebom osiguranja brzog i učinkovitog okončanja kaznenog postupka protiv drugookrivljenog Škledara, koji se nalazio u pritvoru.

Vijeće za ratne zločine presudu je utemeljilo na provedenim dokazima: iskazima saslušanih svjedoka i vještaka saslušanih kao svjedoka te materijalnim dokazima pribavljenima u predkaznenom postupku.

Svi dokazni prijedlozi koji su se odnosili na čitanje pismena ili predočavanje svjedocima njihovih iskaza danih pred Vojnim sudom u Zagrebu u postupku K-42/92 odbijeni su jer je ocijenjeno da su nezakoniti. Vijeće nije obrazložilo takvu odluku pa smatramo da je ista nejasna, iako pretpostavljamo da razlog ocjene njihove nezakonitosti počiva na pravu na obranu drugookrivljenog Škledara, koji je u postupku pred Vojnim sudom sudjelovao samo kao svjedok, pa se na izvedene dokaze nije mogao očitovati.

Izravna posljedica ovakve odluke je ispuštanje iz činjeničnog opisa optužnice rezne rane desne strane grudnog koša nanijete Sajki Rašković, jer je navedeno ostalo nepotkrijepljeno dokazima, s obzirom da nisu pročitani nalaz i mišljenje vještaka dani u postupku pred Vojnim sudom.

Sam postupak proveden na Županijskom sudu u Sisku iniciran je kaznenom prijavom protiv poznatih i nepoznatih počinitelja, koju je rodbina žrtava podnijela u prosincu 2008., s pravnom kvalifikacijom djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

Nakon što je na Županijskom sudu u Sisku odbijen zahtjev za provođenjem istrage protiv Damira Raguža Vide, s obrazloženjem da je u odnosu na njega već vođen postupak za isti činjenični opis pred Vojnim sudom u Zagrebu, Vrhovni sud RH zauzeo je stajalište da provođenje istrage protiv Raguža Vide ne predstavlja povredu njegovih prava (načela „ne bis in idem“), jer događaj opisan u zahtjevu za provođenjem istrage ima daljnju kriminalnu količinu, znatno širu od one iz postupka pred Vojnim sudom u Zagrebu te da je očito da se ne radi o presuđenoj stvari.

¹¹⁸ Tijekom glavne rasprave predsjednica Vijeća napomenula je da je protiv okr. Vide Raguža raspisana domicilna tjeratica, dok je raspisivanje međunarodne tjeralice u tijeku.

Postupak protiv opt. Bogdana Kuzmića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹¹⁹

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH

Optuženik: Bogdan Kuzmić

Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća, sutkinja Jadranka Kurbel, članica Vijeća, sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća

Tužitelj: Vlatko Miljković, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru

Branitelj: odvjetnik Stjepan Šporčić, branitelj po službenoj dužnosti

Mišljenje nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Pred Vijećem za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru završen je prvostupanjski postupak protiv opt. Bogdana Kuzmića zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH počinjenog 19. studenoga 1991. godine u vukovarskoj bolnici nad Markom Mandićem, Brankom Lukendom i Tomislavom Hegedušem.

Nepravomoćnom presudom od 15. srpnja 2010. optuženik je u odsutnosti proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina.¹²⁰

Županijsko državno odvjetništvo iz Vukovara 29. svibnja 1997. podnijelo je istražni zahtjev protiv Bogdana Kuzmića. Nakon provedene istrage ŽDO iz Vukovara optužnicom br. DO-K-12/98 od 19. ožujka 2001. Kuzmića je teretilo da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Kao radnja izvršenja navedeno je ubojstvo civila Martina Došena, Marka Mandića, Branka Lukende, Stanka Duvnjaka i Tomislava Hegeduša na neutvrđeni način.

Nakon što je u dokaznom postupku izveden određeni broj personalnih dokaza 6. srpnja 2010. optužnica je izmijenjena. Optuženiku je stavljeno na teret da je protuzakonito zatvorio civile Marka Mandića, Branka Lukendu i Tomislava Hegeduša, čime je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Glavna rasprava započela je u travnju 2008. godine, no ročišta nisu zakazivana od veljače 2009. do ožujka 2010., pa je tada morala početi iznova.

¹¹⁹ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Veselinka Kastratović.

¹²⁰ Rješenjem Županijskog suda u Vukovaru br. Kv-289/06, od 3. siječnja 2007., odlučeno je da će se opt. Kuzmiću suditi u odsutnosti. ŽDO iz Vukovara žalilo se na to rješenje, no Vrhovni sud RH je rješenjem br. I Kž 91/07, od 21. veljače 2007. godine, odbio žalbu kao neosnovanu.

Nakon provedenog dokaznog postupka i završnih govora stranaka i sudionika postupka, sud je optuženika proglasio krivim i osudio na kaznu zatvora u trajanju od 7 godina. Identitet optuženoga sud je utvrdio na temelju iskaza više svjedoka, koji su poznavali optuženika jer su sa njim više godina radili u Medicinskom centru u Vukovaru, gdje je optuženik radio na mjestu portira.

Temeljem iskaza više svjedoka, koji su optuženika vidjeli u trenutku ulaska tzv. JNA u vukovarsku bolnicu nakon pada grada, sud je utvrdio da je optuženik bio pripadnik pričuvnog sastava tzv. JNA. Vidjeli su ga u SMB uniformi tzv. JNA, naoružanog, sa šljemom na glavi. Iz iskaza više svjedoka sud je utvrdio da je optuženik u bolnicu u Vukovaru ušao 19. studenoga 1991. godine.

Iz iskaza više svjedoka sud je utvrdio da je optuženik između osoba koje su se u kritično vrijeme nalazile u bolnici izdvojio i odveo Branka Lukendu, Tomislava Hegeduša i Marka Mandića „Gipsera“. Prvobitna optužnica teretila je optuženika da je izdvojio, odveo i ubio pet osoba: Martina Došena, Stanka Duvnjaka, Tomislava Hegeduša, Branka Lukendu i Marka Mandića. Izmijenjenom optužnicom optuženiku je stavljeno na teret da je protuzakonito zatočio Tomislava Hegeduša, Branka Lukendu i Marka Mandića. Sud je prihvatio iskaze svjedoka koji su navodili da je optuženik ispitivao i odveo iz bolnice Stanka Duvnjaka, no našao je nespornim da je Stanko Duvnjak bio u autobusu koji je bio u vojarni na Sajmištu, a zatim je odveden na Ovčaru, gdje je ubijen. Tijelo Stanka Duvnjaka pronađeno je u masovnoj grobnici Grabovo na Ovčari, ekshumirano je i identificirano. Stanko Duvnjak jedna je od 200 identificiranih žrtava Ovčare. Sud je prihvatio i iskaze svjedoka koji su tvrdili da je optuženik izdvojio ranjenog Martina Došena i njegovog brata, no iz iskaza svjedoka utvrdio je i da su sljedećeg jutra Martina Došena i njegovog brata odvele druge nepoznate osobe.

Sud je utvrdio da je optuženik Branka Lukendu, Tomislava Hegeduša i Marka Mandića odveo iz bolnice 19. studenoga 1991. u kasnim poslijepodnevnim satima. Iz iskaza Josipa Lovrinića, danog na glavnoj raspravi, sud je utvrdio da je optuženik odveo i protuzakonito zatvorio oštećenike u prvu kuću do bolnice (gledano u smjeru Osijeka).

Sud je utvrdio da oštećenicima nitko „ni jednog trenutka nije rekao da su zarobljeni, nisu stavljeni na bilo kakav popis zarobljenih osoba, niti su evidentirani kao zarobljenici bilo gdje. Naprotiv, ne da su navedeni oštećenici evidentirani kao zarobljenici, da su imali „prava kao zarobljenici“ već naprotiv, baš iz razloga što su protuzakonito zatvoreni u prvu kuću do bolnice gubi im se svaki trag i do danas nisu pronađeni“.¹²¹

Nasuprot ovom utvrđenju, svjedokinja Ljiljana Mandić, supruga Marka Mandića, na glavnoj raspravi je izjavila da je pokušala intervenirati kod majora bivše JNA Veselina Šljivančanina. Rekla je: „Dva puta sam ponovila i sjećam se da je major Šljivančanin upisao ime i prezime i to na poseban papir i vidjela sam kad je taj papir stavio u lijevi džep uniforme. Vojnik koji je bio s njim inače je pravio i imao spisak najvjerojatnije muških djelatnika bolnice i na tom spisku negdje oko 16. mjesta vidjela sam ime svoga supruga“.¹²²

¹²¹ Presuda Županijskog suda u Vukovaru, br. K-16/01, od 15. srpnja 2010. godine, str. 14.

¹²² Zapisnik s glavne rasprave Županijskog suda u Vukovaru od 7. travnja 2008. godine, str. 3 i 4.

Sud je prihvatio stav ŽDO iz Vukovara da su Branko Lukenda i Tomislav Hegeduš u kritično vrijeme “bez obzira što su bili policajci” u bolnici bili zatečeni kao civilne osobe. Sud se poziva na “činjenicu da su nekoliko mjeseci prije pada bolnice njih dvojica obavljala funkciju na evidenciji i zbrinjavanju ranjenika i stoga isti ne mogu imati status eventualnih ratnih zarobljenika već isključivo civilnih osoba, a također je nesporno da su u bolnici zatečeni u civilnoj odjeći i bez oružja”.

Nasuprot tome iz “Popisa nestalih djelatnika u obrani suvereniteta RH” (izvor: MUP RH Policijska uprava Vukovarsko srijemska), Branko Lukenda i Tomislav Hegeduš se vode kao policijski djelatnici. Svjedokinja Vesna Bosanac je na raspravi izjavila: „Branko Lukenda je od strane policije bio određen da kod prijema ranjenika evidentira iste, da vodi računa da se izuzme oružje i slično i to je radio do dana okupacije bolnice. Stanko Duvnjak je također ranije bio policajac, ali isti se u bolnici nalazio kao ranjenik, jer je bio ranjen u stopalo i čekao je evakuaciju kao ranjenik. Tomislav Hegeduš je također od strane policije kao policajac bio zadužen da vodi evidenciju o poginulima i o svim njihovim stvarima i to je činio do dana okupacije bolnice. Martin Došen je bio težak ranjenik i u bolnici je čekao evakuaciju.“¹²³

Sud je prihvatio i iskaz Anke Furundžija, koja je iskazala: “Branka Lukendu sam znala, on je bio inspektor u policiji, a tih zadnjih dana, pa i mjeseci, pred pad Vukovara i bolnice on je obavljao svoje policijske dužnosti u samoj bolnici, a što je baš konkretno radio to i znam.“¹²⁴

Svjedokinja Zdenka Žulj je iskazala: „Branka Lukendu i Tomislava Hegeduša sam poznavala jer su isti par mjeseci prije pada bolnice radili kao policajci i u okviru toga obavljali neke dužnosti u bolnici.“¹²⁵

Osim navedenog, Ženevska konvencija o postupanju s ratnim zarobljenicima, od 12. kolovoza 1949. godine, u članku 4. kaže: „Ratni zarobljenici, u smislu ove Konvencije, jesu osobe koje pripadaju jednoj od ovih kategorija, a koje su pale pod vlast neprijatelja: pripadnici oružanih snaga stranke sukoba, kao i pripadnici policije i dobrovoljačkih odreda koji ulaze u sastav tih oružanih snaga...“¹²⁶

Dakle, sporan može biti status oštećenika Branka Lukende i Tomislava Hegeduša.

Za napomenuti je da se Branko Lukenda, Tomislav Hegeduš i Marko Mandić nalaze na popisu žrtava Ovčare, evidentirani kao nestale osobe. Ta činjenica je važna i stoga je bilo za očekivati da će ŽDO iz Vukovara još tijekom istrage inzistirati na saslušanju svjedoka koji su bili u bolnici, u vojarni i u hangaru na Ovčari, da bi se utvrdila ili otklonila dvojba jesu li žrtve ovoga postupka završile u dvorištu zgrade do bolnice ili kao žrtve Ovčare. Sporazum potpisan između Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Tužilaštva za ratne zločine Srbije dopušta razmjenu dokaza, stoga nije postojala niti jedna formalno pravna prepreka za daljnje istraživanje ovoga zločina.

¹²³ Zapisnik s glavne rasprave Županijskog suda u Vukovaru, od 18. lipnja 2008. godine, str. 3.

¹²⁴ Zapisnik s glavne rasprave Županijskog suda u Vukovaru, od 22. srpnja 2008. godine, iskaz Anke Furundžija.

¹²⁵ Zapisnik s glavne rasprave Županijskog suda u Vukovaru od 22. srpnja 2008. godine, str. 2.

¹²⁶ Narodne novine, Međunarodni propisi, br. 5/94.

Sud nije prihvatio mišljenje ŽDO iz Vukovara da je optuženik postupao protivno odredbi čl. 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata. Prihvatio je stav ŽDO iz Vukovara da je optuženik postupao protivno odredbi čl. 75. st. 3. i 6. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I).

Sud je utvrdio da je optuženik postupao s umišljajem, da je bio svjestan svoga djela i da je htio izvršenje istoga. Taj stav temeljio je na iskazima svjedoka koji su govorili o postupanju optuženika kritične zgrade u bolnici u Vukovaru i njegova odnosa prema oštećenima žrtvama.

Mišljenja smo da je ŽDO iz Vukovara trebalo uložiti dodatni napor, zatražiti preotvaranje istrage i utvrđivanje jesu li navedene žrtve jedine žrtve koje se optuženiku mogu staviti na teret. Tim više jer se na snimkama pregledanim tijekom dokaznog postupka vide i druge žrtve koje se vode kao žrtve Ovčare, koje su ondje pronađene ili se još uvijek vode kao nestale.¹²⁷

Osim toga, činjenica je da su Ljiljana Mandić i Anica Lukenda, supruge žrtava, izrijeком rekly da im je važno saznati istinu o sudbini njihovih muževa, pronaći njihova tijela i dostojno ih sahraniti. Činjenica je da niti jedna od oštećenica u ovom postupku nije bila nazočna izricanju prvostupanijske presude. To se može shvatiti kao izraz njihova nezadovoljstva postignutim tijekom ovoga postupka. Unatoč činjenici da je postupak proveden pravno korektno on oštećenima nije donio očekivane informacije o sudbini njihovih muževa.

Osim navedenog, suđenje u odsutnosti, unatoč mišljenju Vrhovnog suda RH, u konkretnom slučaju nije dovelo do kvalitativnog pomaka. Naime, kako između Državnog odvjetništva RH i nadležnog tužiteljstva u Bosni i Hercegovini nije potpisan sporazum o suradnji, kakvi postoje između DORH i tužiteljstva u Srbiji i Crnoj Gori, koji bi omogućavao razmjenu dokaza, predmet ne može biti ustupljen Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, gdje se optuženik nalazi. S obzirom da mu je suđeno u odsutnosti, presuda se po pravomoćnosti u Republici Hrvatskoj neće moći izvršiti u Bosni i Hercegovini, jer se mogu izvršiti samo one pravomoćne presude koje su donesene u nazočnosti optuženika.

¹²⁷ Na glavnoj raspravi pregledana su dva CD-a:

- na CD-u koji je predalo ŽDO iz Vukovara vide se snimci bolnice u Vukovaru dana 20. studenoga 1991. godine, razgovor majora tzv. JNA Veselina Šljivančanina sa predstavnikom Međunarodnog crvenog križa iz Geneve, iznošenje ranjenika iz bolnice i izlazak civila i osoblja bolnice;
- na CD-u koji je predala gđa Vesna Bosanac vide se snimci bolnice u Vukovaru dana 19. studenoga 1991. godine, iskaz koji su dali Đuro Šrenk i Ivan Herman, koji su ekshumirani iz masovne grobnice na Ovčari, iskaz koji je dao Jean Michel Nicolier, koji je nestao dana 20. studenoga 1991. u Vukovaru, uz koga se na snimci nalazi opt. Bogdan Kuzmić. Jean Michel Nicolier na popisu je žrtava s Ovčare.

Ponovljeni postupak protiv opt. Ivica Mirića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹²⁸

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH

Optuženik: Ivica Mirić

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća, sutkinja Alenka Lešić, članica Vijeća, sudac Predrag Jovanić, član Vijeća

Tužitelj: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku

Branitelj: odvjetnik Domagoj Rupčić

Mišljenje nakon provedenog ponovljenog postupka

U ponovljenom postupku¹²⁹ Županijski sud u Sisku 10. lipnja 2010. presudio je da je optuženi Ivica Mirić kriv što je dana 9. listopada 1991., kao pripadnik pričuvnog sastava Policijske uprave Sisak, nakon što je saznao da se na liječenju u Kliničkom bolničkom centru "Rebro" u Zagrebu nalazi Miloš Čalić, osoba srpske nacionalnosti, otišao zajedno s dvojicom nepoznatih pripadnika pričuvnog sastava policije, pričuvnim policajcem Ilijom Čakarićem i jednom nepoznatom ženskom osobom, kombi vozilom iz bolnice odveo Miloša Čalića, a zatim vozeći u pravcu Siska, između mjesta Lekenik i Dužica naložio vozaču da skrene s glavne ceste na šumski put i zaustavi automobil, a zatim s dvojicom nepoznatih pripadnika pričuvnog sastava policije izvukao Miloša Čalića iz vozila i krenuo s njim prema drvenom mostiću udaljenom oko 50 m od vozila, gdje je Miloš Čalić usmrćen hicima iz vatrenog oružja, samo zbog toga što je bio srpske nacionalnosti, da bi dana 10. listopada 1991. tijelo oštećenog bilo pronađeno u šumi Brezovica. Zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva opt. Ivici Miriću izrečena je kazna zatvora u trajanju od devet godina.¹³⁰

Ponovljeni postupak pred izmijenjenim vijećem Županijskog suda u Sisku proveden je na dva ročišta (26. svibnja i 10. lipnja 2010.). Novi dokazni prijedlozi županijskog državnog odvjetništva koji su se odnosili na okolnost premještanja tijela žrtve te utvrđenje identiteta jednog od nepoznatih počinitelja ponovnim saslušanjem svjedoka očevica odbijeni su kao nebitni.

¹²⁸ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Milena Čalić Jelić.

¹²⁹ Vrhovni sud RH rješenjem od 24. ožujka 2010. prihvatio je žalbu opt. Mirića, ukinuo prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Sisku od 26. kolovoza 2009. kojom je optuženik bio proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 9 godina te je vratio predmet na ponovno raspravljanje prvostupanjskom sudu. Vrhovni je sud smatrao da optuženik opravdano u žalbi osporava prvostupanjsku presudu ističući da prvostupanjski sud nije dao razloge i ocjenu pojedinih dijelova izvedenih dokaza, iskaza ispitanih svjedoka, koji bi mogli otkloniti optuženikovu kaznenu odgovornost.

¹³⁰ VSRH, na sjednici žalbenog vijeća održanoj 7. prosinca 2010., u cijelosti je potvrdio presudu prvostupanjskog suda od 10. lipnja 2010.

Vijeće je utvrdilo kao nesporno da je žrtva Miloš Čalić, osoba srpske nacionalnosti, iz Siska, da je isti bio žrtva i prije samog usmrćivanja, jer je njegova obiteljska kuća u Sisku minirana 14. rujna 1991., da je patio od psihičkih smetnji, anksioznosti i tjeskobe te da se liječio u bolnici “Rebro” u Zagrebu. Nije bilo sporno niti da je oštećenik umro nasilnom smrću hicima iz vatrenog oružja 9. listopada 1991.

Nesporno je i da je skupina pripadnika pričuvnog sastava PU Sisak došla u bolnicu “Rebro” u Zagrebu te da je Miloša Čalića odvela iz bolnice. Nije sporno niti da su u skupini pričuvnih policajaca bili okrivljeni Ivica Mirić i svjedok Ilija Čakarić.

Prvostupanjski sud je kao vjerodostojno ocijenio svjedočenje Ilije Čakarića o načinu i mjestu izvršenja zločina. Svjedočenje Ilije Čakarića djelomično je potvrđeno i izjavama drugih svjedoka o okrivljenikovom prethodnom “proganjanju” (prijetnjama usmrćivanjem i sl.) žrtve.

I nakon ponovljenog postupka ostalo je neutvrđeno tko su druga dvojica počinitelja zločina te tko je djevojka koja je sudjelovala u odvođenju žrtve iz bolnice. Isto tako, ostalo je neutvrđeno kako je mrtvo tijelo pronađeno na posve drugoj lokaciji od one na kojoj je Miloš Čalić usmrćen.

Prvostupanjski sud nije postupio po uputama navedenim u ukidbenom rješenju Vrhovnog suda RH, jer niti nakon ponovljenog postupka nije analizirao sve izjave svjedoka i doveo ih u vezu, posebno s prikupljenim materijalnim dokazima, a nije izveo niti dodatne dokaze radi utvrđenja identiteta nepoznatih počinitelja.

Iako valoriziranje “sudjelovanja i doprinosa Domovinskom ratu” olakotnom okolnošću pri odmjeravanju kazne počiniteljima koji su kao pripadnici hrvatskih postrojbi počinili kazneno djelo ratnog zločina ukazuje na moguću pristranost, sud je kao olakotne okolnosti cijenio okrivljenikovo sudjelovanje u Domovinskom ratu tijekom cijelog njegovog trajanja, činjenicu da je višestruko odlikovan te njegovu raniju nekažnjavanost. Intenzitet ugrožavanja zaštićenog dobra i okolnosti počinjenja djela (izvođenje bolesne osobe iz bolnice) sud je ocijenio otegotnim okolnostima prilikom odmjeravanja kazne.

Iz praćenja ovoga sudskog postupka razvidno je da je istraživanje ovoga zločina započelo nakon pronalaska tijela Miloša Čalića u šumi Brezovica. Okrivljenik je već tada dao izjavu policiji te su već tada izvedene pojedine istražne radnje. Do pokretanja istrage pred Županijskim sudom u Sisku prošlo je punih 18 godina, što je pridonijelo nedorečenoj osuđujućoj presudi i otvorenim predistražnim postupkom radi utvrđenja ostalih, za sada nepoznatih počinitelja, u obrani okrivljenog Mirića spomenutih kao Blaž i Joža.

Ponovljeni postupak protiv opt. Rajka Jankovića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹³¹

Županijski sud u Šibeniku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH

Optuženik: Rajko Janković

Vijeće za ratne zločine: sudac Dalibor Dukić, predsjednik Vijeća, sutkinja Jadranka Biga Milutin, članica Vijeća, sutkinja Ordana Labura, članica Vijeća

Tužitelj: Zvonko Ivić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku

Branitelj: odvjetnik Tomislav Filaković

Mišljenje nakon ponovljenog prvostupanjskog postupka

Nakon provedenog ponovljenog postupka Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Šibeniku je 24. rujna 2010. donijelo presudu kojom je okrivljenika proglasilo krivim za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH i osudilo ga na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci.

Optužnicom ŽDO u Šibeniku broj K-DO-12/03 od 11. srpnja 2003., izmijenjenom podneskom od 13. svibnja 2004. te na ročištima glavne rasprave 14. svibnja 2004., 10. rujna 2010. i 24. rujna 2010. optuženika se tereti da je od kraja 1991. do Vojno-redarstvene akcije „Oluja“ 4. kolovoza 1995. na privremeno okupiranom području RH u selima Općine Promina, zlostavljao i zastrašivao civile hrvatske nacionalnosti, prijetio im, među njima širio strah i teror, pljačkao njihovu imovinu i imovinu prognanih Hrvata.

U prvom prvostupanjskom postupku, koji se na Županijskom sudu u Šibeniku vodio 2004. godine, Vijeće je utvrdilo krivnju okrivljenika za sedam točaka optužnice, dok ga je po dvije točke optužnice oslobodilo od optužbi. Izreklo mu je kaznu zatvora u trajanju od 4 godine.

No Vrhovni sud RH je 2008. godine rješenjem broj I Kž 395/05-3 ukinuo prvostupanjsku presudu i naložio ponovno suđenje zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka. Navedena povreda počinjena je time što je Vijeće presudom djelomično osudilo, a djelomično oslobodilo okrivljenika za isti činjenični opis djela. Sve radnje jednog produženog djela koje su optužnicom bile stavljene na teret okrivljeniku, a koje se djelo sastojalo od ukupno devet radnji, trebalo je u cijelosti i presuditi. S obzirom da je sud procijenio da određene radnje okrivljenik nije počinio, trebao ih je ispustiti iz činjeničnog opisa, no to nije učinio.

¹³¹ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Maja Kovačević Bošković.

Presudom od 24. rujna 2010. okrivljenik je iznova proglašen krivim za sedam točaka optužnice. Ovoga puta izrečena mu je kazna zatvora u kraćem trajanju. Kao i 2004. godine, okrivljeniku je izrečena kazna zatvora ispod minimuma predviđenog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

Vijeće je raniju neosuđivanost okrivljenika, pomaganje pripadnicima Hrvatske vojske, zaštitu od neprijateljskih vojnika i činjenicu da je proglašen krivim za manju količinu kriminalne aktivnosti od one za koju je optužen uzelo kao posebno olakotne okolnosti koje su dovele do izricanja kazne zatvora ispod minimuma predviđenog za predmetno kazneno djelo.

Razlozi zbog kojih se Vijeće odlučilo na ublažavanje kazne u ukinutoj presudi gotovo su identični razlozima navedenim u obrazloženju presude od 24. rujna 2010., s tim što je u drugonavedenoj presudi kao razlog za ublažavanje naveden i protek vremena. Nije posebno obrazloženo koje su nove okolnosti zbog kojih se odlučilo za izricanje još kraće kazne.

Smatramo da su sudovi u situacijama kada se odlučuju za ublažavanje kazne, dužni vrlo precizno objasniti koje su posebno izražene olakotne okolnosti koje opravdavaju primjenu instituta ublažavanja kazne.

Smatramo kako je dvojbeno da li činjenica da je optuženik osuđen za manju količinu kriminalne aktivnosti od one za koju je optužen može biti cijenjena kao olakotna okolnost, a posebno kao razlog za izricanje kazne zatvora u trajanju ispod propisanog minimuma.

Postupak protiv opt. Dragomira Časića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹³²

Županijski sud u Bjelovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH

Optuženik: Dragomir Časić

Vijeće za ratne zločine: Sandra Hančić, predsjednica Vijeća, Antonija Bagarić, članica Vijeća, Mladen Piškorec, član Vijeća

Tužitelj: Branka Merzić, županijska državna odvjetnica u Bjelovaru

Branitelji: odvjetnici Krešimir Papac i Krunoslav Kunšić

Mišljenje nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Nakon prvostupanjskog postupka provedenog 11. listopada 2010. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Bjelovaru optuženog Dragomira Časića oslobodilo je optužbe da je u noći 18./19. kolovoza 1991., kao pripadnik paravojne postrojbe tzv. Teritorijalne obrane zapadne Slavonije zajedno s Krstom Žarkovićem, Ljubomirom Banjeglavom, Milanom Šopalovićem, Nenadom Majićem, Sretenom Kulićem, Miodragom Zorićem, Vasilijem Pavkovićem, Petrom Kuridžom, Borom Tomićem, Rajkom Glumcem i Milanom Romanićem protupravno lišio slobode građane RH Zlatka Starešinića, Darka Petrovickog, Damira Rambouseka i Marijana Petrovečkog te ih poveo u četnički zatvor u Bijeloj gdje su mučeni i zlostavljani, a nekoliko dana kasnije prebačeni u centralni zatvor u Bučju, gdje se gubi svaki trag Darku Petrovickom, Damiru Rambouseku i Marijanu Petrovečkom te se drži da su ubijeni.

Optuženi Časić oslobođen je od optužbe jer nije dokazano da je počinio djelo za koje ga se tereti. Pritvor, u kome se nalazio od 1. kolovoza 2010., kada je uhićen na graničnom prijelazu Bajakovo, ukinut je prilikom objave presude.

Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru broj KT-49/94 od 12. lipnja 1997. podignuta je protiv 28 optuženika (Milan Lončar i dr.), a obuhvaća 12 različitih inkriminiranih događaja s područja tadašnje općine Daruvar u razdoblju od kolovoza do prosinca 1991. godine. No optužnicom nije jasno i dostatno individualizirana uloga pojedinih okrivljenika u izvršenju pojedinih djela koja im se stavljaju na teret.

Navedenom optužnicom Dragomira Časića, zajedno sa ostalim navedenim okrivljenicima, teretilo se za mučenje i ubijanje ratnih zarobljenika, s obzirom da je navedeno da su oštećenici Zlatko Starešinić, Darko Petrovicki, Damir Rambousek i Marijan Petrovečki bili pripadnici policije.

¹³² Postupak je pratila Milena Čalić Jelić.

No 6. kolovoza 2010. optužnica je izmijenjena. U novoj optužnici broj K-DO-29/10 navedeno je da su četvorica oštećenih bili civili pa se optuženog Časića tereti da je protuzakonito u logor odvodio civilno stanovništvo i time počinio ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

U dokaznom postupku sud je ispitao trojicu te je pročitao izjave još dvojice svjedoka. Ispitani svjedoci su potvrdili da su u inkriminirano vrijeme vidjeli optuženog u selu Bijela, ali ne i da je on sudjelovao u njihovom uhićenju ili mučenju zarobljenika. Svoje prisustvo u Bijeloj i sam okrivljenik potvrdio je u iznijetoj obrani. Svjedok Zlatko Starešinić, koji je u iskazu u istrazi 1997. godine tvrdio da je optuženik sudjelovao prilikom uhićenja i privođenja njega i drugih zarobljenika u pritvor u Bijelu, tijekom glavne rasprave izmijenio je iskaz iz istrage rekavši da se ne sjeća da je u skupini osoba koje su ih uhitile bio i Dragomir Časić.

Analizom izvedenih dokaza sud je utvrdio da je nesporno da je optuženi Časić nekoliko dana u kolovozu 1991. bio pripadnik paravojne postrojbe – Teritorijalne obrane zapadne Slavonije i da se u tom svojstvu nalazio u selu Bijela, što bi eventualno govorilo o počinjenju kaznenog djela oružane pobune, koje je obuhvaćeno Zakonom o općem oprost, dok nije dokazano da je osobno i u sastavu skupine lišavao slobode građane, odvodio ih u zatvore gdje su mučeni, zlostavljani, a neki i ubijeni.

Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru broj KT-49/94 od 12. lipnja 1997. te ishod ovog sudskog postupka ukazuje na potrebu daljnjeg preispitivanja optužnica podignutih nakon provedenih istraga u odsutnosti okrivljenih.

Dragomir Časić uhićen je na graničnom prijelazu Bajakovo 1. kolovoza 2010. U pritvoru je, do donošenja oslobađajuće presude 11. listopada 2010. proveo 2 mjeseca i 10 dana. Prema riječima branitelja okrivljenog isti će, ukoliko VSRH potvrdi prvostupanjsku presudu, tražiti naknadu štete zbog neosnovanog pritvaranja.

Postupak protiv optuženih Pere Đermanovića, Ljubana Bradarića, Dubravka Čavića i Ljubiše Čavića, za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹³³

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH

Optuženici: Pero Đermanović, Ljuban Bradarić, Dubravko Čavić¹³⁴ i Ljubiša Čavić

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća, sudac Željko Mlinarić, član Vijeća, sutkinja Alenka Lešić, članica Vijeća

Tužitelj: Ivan Petrač, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku

Branitelji: odvjetnik Zorko Kostanjšek, za prvookrivljenika; odvjetnik Danko Kovač, za drugookrivljenika; odvjetnik Željko Andrijević, za trećeokrivljenika; odvjetnik Domagoj Rupčić, za četvrtokrivljenika

Mišljenje nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Dana 23. travnja 2010. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku objavilo je presudu kojom su optuženici proglašeni krivima za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

Sud je optuženike proglasio krivima da su u selima uz Unu kod Hrvatske Kostajnice (Stublju, Graboštanima te Donjem i Gornjem Hrastovcu) u listopadu 1991. godine kao pripadnici nelegalnih oružanih formacija tzv. SAO Krajine protuzakonito zatvorili, mučili i ubili civila Vladimira Letića (I-opt. Pero Đermanović i III-opt. Dubravko Čavić), palili kuće čime su uništavali imovinu u velikim razmjerima (I-opt. Pero Đermanović i IV-opt. Ljubiša Čavić), kao i da su zastrašivali civile kako bi ih, izazivajući strah i nesigurnost, prisilili da napuste svoje domove (II-opt. Ljuban Bradarić).

Izrečene su im kazne zatvora: Peri Đermanoviću od 11 godina, Ljubanu Bradariću od jedne godine, Dubravku Čaviću od 9 godina i Ljubiši Čaviću od 2 godine.¹³⁵

Sud je iz činjeničnog opisa presude izostavio sudjelovanje IV-opt. Ljubiše Čavića u likvidaciji Vladimira Letića. Po ocjeni suda provedeni dokazi, pogotovo iskaz svjedoka Steve Karanovića, upućuju na zaključak da je IV-optuženik sudjelovao u uhićenju i odvođenju oštećenog Letića u komandu Teritorijalne obrane, no da to niti indikativno ne sugerira da je ovaj optuženik znao da će Vladimir Letić biti ubijen.

¹³³ Postupak je pratila i izvještavala Jelena Đokić Jović.

¹³⁴ Vijeće je, uz suglasnost zastupnika optužbe, odlučilo da se trećeoptuženom Dubravku Čaviću sudi u odsutnosti. On je pravosudnim tijelima RH nedostupan od 1995. godine, kada se preselio u Republiku Srbiju. Sud je zaključio da ostvarenje učinkovitog vođenja kaznenog postupka protiv dostupnih optuženika (od kojih su se u trenutku donošenja ovoga rješenja I-opt. Đermanović i IV-opt. Ljubiša Čavić nalazili u pritvoru) predstavlja posebno važan razlog za suđenje u odsutnosti.

¹³⁵ Primjenjujući odredbe o ublažavanju kazne, sud je optuženicima Ljubanu Bradariću i Ljubiši Čaviću izrekao kazne ispod donje granice propisane za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Tijekom dokaznog postupka neposredno je ispitano 17 svjedoka, pročitani su iskazi dvojice svjedoka, pročitani su zapisnici o ekshumaciji posmrtnih ostataka civilnih i drugih žrtava rata na području Hrvatske Kostajnice od 22. svibnja 1996. te je izvršen uvid u fotodokumentaciju ekshumacije.

Većina ispitanih svjedoka/inja ne raspolažu neposrednim saznanjima o inkriminiranim događajima. Informacije crpe od sumješтана.

Svjedoci Nikola Medić, Nikola Jeličić, Ana Čorić, Dragica Grubić i Milka Mrkšić su naveli da poznaju prvooptuženika, ali da ga nisu prepoznali u skupini ljudi koja je vodila kroz selo ošt. Vladimira Letića. No sud je na temelju iskaza Steve Karanovića, koji je „decidirano i okolnosno tijekom cijelog postupka iskazivao o dinamici kretanja pokojnog Vladimira Letića u periodu od 16. do 17. listopada 1991.“¹³⁶ utvrdio da je nedvojbeno da su oštećenika najprije mučili, a potom i likvidirali optuženici Pero Đermanović i Dubravko Čavić te osoba nadimkom „Japan“.

Navodi svjedoka Steve Karanovića, prema zaključcima suda, potkrijepljeni su iskazima svjedoka Slavka Vukičevića i Ostoje Vukičevića, koji se ne popudaraju u svim detaljima, no navedeni svjedoci izričito su naveli da su u vozilu s Vladimirom Letićem bili optuženici Pero Đermanović i Dubravko Čavić.

Cijeneći evidentne razlike u iskazima ispitanih svjedoka, sud je zaključio da se radi o velikom proteku vremena od događaja do davanja iskaza zbog čega nije opravdano očekivati da se iskazi svjedoka u svemu podudaraju. Ovakva interpretacija opravdana je kada se radi o različitostima koje nisu od odlučujućeg značaja, no različitosti u iskazima ne samo različitih svjedoka, već i u iskazima istog svjedoka, koje nisu potpuno razjašnjene, mogu dovesti u pitanje potpunost i pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja.¹³⁷

Iako je u činjeničnom opisu presude navedeno da je nakon uhićenja oštećeni Letić u Komandi TO bio ispitivan i fizički i psihički zlostavljan, a potom odvezen u Stubalj kako bi prokazao kuće u kojima se nalazi naoružanje, o tome u obrazloženju presude nema riječi.

Pored navedenog, sud je odbio suočiti svjedoke čiji se iskazi ne slažu o važnim činjenicama. Nije usvojen niti dokazni prijedlog za provođenjem očevida kako bi se utvrdilo je li svjedok Stevo Karanović, s mjesta na kojem se nalazio, mogao vidjeti osobe koje su zapalile njegovu kuću i kuću Ive Karanovića. No o potrebi je li bilo potrebno izvesti pojedini predloženi dokaz, po žalbi je u mogućnosti odlučiti jedino Vrhovni sud RH.¹³⁸

Glavna rasprava provedena je u neadekvatnim uvjetima - u sudnici koja se rekonstruira. Sud ne posjeduje tehničke uređaje za prijenos slike i tona. Prijedlozi za ispitivanjem svjedoka koji se nalaze na područjima susjednih država posredstvom video-konferencijske veze redovito se odbijaju.

¹³⁶ Presuda K-44/09 od 23. travnja 2010., str. 21

¹³⁷ Iskaz svjedoka Steve Karanovića razlikuje se od iskaza danog u istražnom postupku te u postupku protiv nepoznatog počinitelja Kir-816/08. Vijeće je odbilo predložiti iskaz svjedoka Karanovića uz obrazloženje da se radi o drugom kaznenom postupku.

¹³⁸ VSRH, na sjednici žalbenog vijeća održanoj 22. prosinca 2010., ukinuo je prvostupanjsku presudu.

Postupak protiv opt. Božidara Vukušića za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹³⁹

Županijski sud u Šibeniku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Božidar Vukušić

Vijeće za ratne zločine: Jadranka Biga Milutin, predsjednica Vijeća, sudac Dalibor Dukić, član Vijeća, sudac Sanibor Vuletin, član Vijeća

Tužitelj: Emilijo Kalabrić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku

Branitelj: odvjetnik Branimir Zmijanović

Mišljenje o provedenom prvostupanjskom postupku

Presudom Županijskog suda u Šibeniku broj 25/10 od 22. rujna 2010. opt. Božidar Vukušić proglašen je krivim za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, činjenično opisano kako ga se tereti optužnicom ŽDO u Šibeniku broj K-DO-16/10 od 15. srpnja 2010. godine.

Nakon provedenog dokaznog postupka prvostupanjski je sud našao utvrđenim da je opt. Vukušić 29. prosinca 1991. oko 13,00 sati u Dragišićima, kao pripadnik 3. bojne 113. brigade Hrvatske vojske, dok je zapovjednik Voda za specijalne namjene pri 3. satniji 3. bojne 113. brigade HV Nikola Rašić zvani „Zec“ obavljao razgovor s civilom Jovanom Ergićem na okolnosti njegovih saznanja o neprijateljskim snagama, iz puškomitraljeza ispalio rafal od dvadesetak metaka u Jovana Ergića, od čega je ovaj na licu mjesta preminuo. Optuženik je osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od 9 godina.

U postupku je bilo nesporno da je optuženik, u trenutku dok je Nikola Rašić zvani „Zec“ obavljao razgovor s civilom Jovanom Ergićem, u Ergića iz puškomitraljeza ispalio rafal od dvadesetak metaka, od čega je ovaj na mjestu preminuo. Navedenu radnju počinjenja kaznenog djela optuženik je, uostalom, priznao.

Sud u presudi nije decidirano naveo što je tijekom postupka bilo sporno, no to se može iščitati iz rečenice koja slijedi nakon rečenice u kojoj je navedeno što je nesporno. Rečenica glasi: „Sve naprijed iznijeto priznaje opt. Božidar Vukušić braneći se da je postupao po zapovjedi komande 113. brigade, koju zapovijed da su mu prenijeli sada pok. Ante Juričev Marinčev zvani „Boban“, kao i Nikola Rašić zvani „Zec“, koji mu je bio nadređeni zapovjednik.“

Sporno je bilo, dakle, je li opt. Vukušić, kako on to navodi u svojoj obrani, opisanu radnju počinjenja kaznenog djela počinio postupajući po zapovjedi.

¹³⁹ Postupak je pratila i izvještavala Martina Klekar.

Optuženik je u svojoj obrani tvrdio da je kazneno djelo počinio po zapovjedi jednoga od zapovjednika 113. brigade, sada pok. Ante Juričeva Martinčeva zvanoga „Boban“ te Nikole Rašića zvanoga „Zec“, zapovjednika Voda za specijalne namjene pri 113. brigadi. Naveo je da mu je vojnik Ivica Morić prenio da je zapovijed komande da se civil ubije „ukoliko bude lagao“ pa da mu je on na to rekao da će izvršiti tu zapovijed. Kao očevica toga događaja optuženik je naveo vojnika Ivicu Petrića. Također, tvrdio je da ga je o citiranoj zapovijedi potom izvijestio i sam Ante Juričev Martinčev zvani „Boban“, a isto tako i Nikola Rašić zvani „Zec“.

Sud je ovakvu obranu optuženika smatrao neosnovanom i neprihvatljivom, u cijelosti suprotnu rezultatima provedenog dokaznog postupka te usmjerenu na umanj enje stupnja kaznene odgovornosti.

Uporište za takvo stajalište Vijeće je pronašlo prvenstveno u iskazima svjedoka Nikole Rašića zvanoga „Zec“, Marijana Zorice, Ante Buhe i Nevena Slavice.

Svjedok Nikola Rašić je negirao izdavanje bilo kakve zapovijedi za ubojstvo Jovana Ergića, a isto tako i da bi bilo kakvom konkludentnom radnjom optuženiku dao zapovijed da puca i ubije navedenog civila.

U navodima svjedoka Nevena Slavice, koji je tvrdio da je Rašić bio izbezumljen, iznenađen i uzrujan kada je vidio što je optuženik učinio, sud je našao potvrdu vjerodostojnosti iskaza svjedoka Rašića te je zaključio da se Rašić ne bi tako ponašao kada bi bilo točno ono što je u svojoj obrani naveo optuženik.

Zaključak da iz zapovjedništva komande 113. brigade nije bila dana nikakva zapovijed za ubojstvo civila Jovana Ergića sud je izveo iz svjedočenja zapovjednika Ante Buhe, koji je tvrdio da je odmah po saznanju za kritični događaj pozvao Vojnu policiju, koja je optuženika odvela u zatvor.

Stajalište da je obrana optuženika nelogična i neuvjerljiva sud temelji i na iskazu svjedoka Marijana Zorice, koji je naveo da je odmah po rafalnoj paljbi i saznanju da je ubijen Jovan Ergić, drugoga civila, koji je s pok. Ergićem išao na područje pod kontrolom neprijatelja u Čistu Malu po tijelo poginuloga hrvatskog branitelja i koji je također bio doveden na ispitivanje, odvezao njegovoj kući u Gaćezele te naredio osiguranje kuće i sela od strane pripadnika 113. brigade.

Iz navedenog Vijeće je zaključilo da optuženik ne govori istinu, jer bi u suprotnom ostalo upitno zbog čega bi se zapovijed o kojoj govori optuženik odnosila samo na jednoga civila, odnosno zbog čega se ne bi odnosila na obojicu civila.

Povrh navedenog, svjedoci Ivica Morić i Ivica Petrić su iskazali da uopće nisu prisustvovali kritičnom događaju, odnosno da nisu bili na mjestu događaja i da nemaju osobnih saznanja o istome.

Analizirajući iskaze ostalih svjedoka – Dejana Birina, Stipe Gojevića, Mirka Veleglavca, Ante Bareše, Marka Bareše, Nevena Ivasa, Miliija Miloša i Marija Barišića – sud je naveo da isti nisu bili očevici do-

gađaja, nego da su naknadno iz priča pok. „Bobana“, Nikole Rašića i drugih pripadnika HV-a saznali da je opt. Vukušić ubio civila Jovana Ergića.

U dijelu obrazloženja koji se odnosi na odmjerenu kaznu sud je kao otegotne okolnosti naveo činjenicu da je optuženik u više navrata osuđivan te da je pok. Jovana Ergića ubio bez ikakvoga razloga i povoda, i to nakon što je ovaj 113. brigadi isporučio tijelo pok. hrvatskog branitelja s područja Čiste Male. Kao olakotne okolnosti sud je uzeo u obzir da je optuženik nositelj Spomenice Domovinskog rata te da se tijekom glavne rasprave ispričao obitelji ubijenoga i izrazio žaljenje i kajanje zbog počinjenja kaznenog djela.

Mišljenja smo da je postupak korektno proveden, no ukazali bismo na dio rasprave u kojemu se okrivljenik očitovao o krivnji. Naime, izjašnjavajući se o tome kakav stav zauzima prema optužnici optuženik je rekao: „Osjećam se krivim, ali ne u smislu...“, kada je prekinut od strane predsjednice Vijeća, koja je zapisnički konstatirala da je optuženik „priznao krivnju djela“ te da se može pristupiti iznošenju obrane. No optuženik i njegov branitelj tada su suglasno izjavili da će obranu ipak iznijeti na kraju dokaznog postupka.

Takvo postupanje predsjednice Vijeća, ali i postupanje ostalih sudionika u postupku, čija je reakcija u tom trenutku izostala, nekorektno je prema optuženiku, jer isti nisu ni pokušali utvrditi što optuženik uistinu misli i kakav stav zauzima prema optužbi. Naime, priznanje se ne može dati pod uvjetom. Ukoliko optuženik izjavi da se osjeća krivim, ali ne onako kako ga se tereti optužnicom, takvo se očitovanje ne može smatrati priznanjem krivnje.

Ponovljeni postupak protiv optuženih Miroslava Bijelića, Save Padežanina, Đure Tepšića i Rade Bjeloša za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva¹⁴⁰

Županijski sud u Karlovcu

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Miroslav Bijelić, Savo Padežanin, Đuro Tepšić i Rade Bjeloš

Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Ujević, predsjednik Vijeća, sutkinja Jasminka Jerinić Mušnjak, članica Vijeća, sudac Marijan Janjac, član Vijeća

Tužitelj: Zdravko Car, zamjenik ŽDO u Karlovcu

Branitelj: odvjetnik Stanislav Rožman, za opt. Bijelića; odvjetnik Hrvoje Rožman, za opt. Padežanina; odvjetnik Davor Bartolac, za opt. Tepšića; odvjetnica Sanda Kličarić, za opt. Bjeloša

Mišljenje nakon provedenog ponovljenog postupka

Ponovljeni prvostupanjski postupak proveden je u odsutnosti okrivljenih Miroslava Bijelića, Save Padežanina, Đure Tepšića i Rade Bjeloša.¹⁴¹

Sud je na temelju rezultata dokaznog postupka utvrdio da su Bijelić, Padežanin i Tepšić krivi za kazneno djelo koje im se stavlja na teret, no utvrđenjem krivnje, bez iznošenja obrane optuženika, ali i bez stvarnog kažnjavanja počinitelja, ne postiže se pravda, kako za okrivljenike, tako i za oštećenike i društvo u cjelini. Kako bi se navedeno postiglo, nužno je dostaviti materijale iz ovoga predmeta pravosudnim tijelima država u kojima se okrivljenici nalaze.

Ponovljeni postupak protiv II. opt. Bijelića, III. opt. Padežanina, IV. opt. Tepšića i V. opt. Bjeloša proveden je temeljem optužnice ŽDO u Karlovcu br. KT-6/96 od 29. veljače 1996. godine. Optuženike se tereti da su kao pripadnici postrojbi tzv. SAO Krajine u svibnju 1992. izvršavajući zapovijed neposrednog zapovjednika Rade Peleša lišili života Josipa Obranovića i time počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Na raspravi je ispitano troje svjedoka, pročitani su iskazi dvoje svjedoka te su izvedeni materijalni dokazi.

¹⁴⁰ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Maja Kovačević Bošković.

¹⁴¹ Prvotni postupak vođen je protiv petorice optuženika, četvorice navedenih te prvooptuženog Rade Peleša. Suđenju je bio nazočan samo prvooptuženik. Dana 27. studenoga 1996. sva petorica su proglašeni krivima i osuđeni na po deset godina zatvora. No Vrhovni sud RH u ožujku 1997. je ukinuo prvostupanjsku presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, jer je sud prvog stupnja na jednom ročištu glavne rasprave ispitivao svjedoke bez prisustva branitelja II. do IV. optuženih. Ponovljeni kazneni postupak proveden je samo protiv prisutnog Peleša. On je 16. ožujka 1999. proglašen krivim i osuđen na 12 godina zatvora. VSRH je kasnije preinačio prvostupanjsku presudu u odluci o kazni te opt. Peleša osudio na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina. Kaznu je u međuvremenu i odslužio.

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Karlovcu 29. lipnja 2010. donijelo je presudu kojom je Bijelića, Padežanina i Tepšića proglasio krivima i osudilo na kazne zatvora u trajanju od 10 godina, dok je Radu Bjeloša oslobodio od optužbe.

Sud je svoju odluku o krivnji optuženika utemeljio prvenstveno na "Izvještaju o vanrednom događaju", iz kojeg proizlazi da su pok. Josipa Obranića ubili navedeni optuženici, da pok. Obranić nije ubijen prilikom sukoba ili pružanja otpora već samo zbog činjenice što je htio pobjeći s okupiranog područja te kako su vojnici (okrivljenici u ovome postupku) iz svog oružja u pok. Obranića ispalili po jedan pojedinačni hitac, uslijed čega je pok. Obranić preminuo.

Vjerodostojnost navedenog Izvještaja sud potkrepljuje i iskazima pojedinih svjedoka, koji su izjavili da su upravo okrivljenike vidjeli kako vode pok. Obranića prema Kupu, nakon čega se čuo pucanj.

No u odnosu na Radu Bjeloša, kojeg se kao petooptuženog tereti za supočinjene ovog kaznenog djela, sud nije utvrdio krivnju pa ga je oslobodio od optužbe. Naime, tijekom postupka izveden je dokaz – uvid u izvješće PU karlovačke od 17. svibnja 2010. godine, iz kojeg proizlazi da osoba Rade Bjeloš, sa osobnim podacima iz optužnog akta, nije evidentirana od strane PU karlovačke niti je živjela na tom području. U evidenciji PU karlovačke zabilježena je osoba istog imena i prezimena, no rođena 1967., a ne 1952. godine, kako je navedeno u optužnici. Iz iskaza Rade Peleša, saslušanog kao svjedoka, proizlazi da je Rade Bjeloš osoba tek koju godinu starija od ostalih okrivljenika, rođenih 1972. i 1973. godine.

S obzirom da je državni odvjetnik strana u postupku koja određuje predmet rasprave - objektivni (činjenični) i subjektivni identitet optužbe (osobe uz koje su vezani i njihovi osobni podaci), a kako tijekom postupka nije odustao od optužbe protiv opt. Bjeloša, sud je u odnosu na njega donio oslobađajuću presudu. U konkretnom slučaju, sud je utvrdio da u pogledu subjektivnog identiteta između optužbe i presude ne postoji istovjetnost.¹⁴²

---

¹⁴² Člankom 350. ZKP-a propisano je da se presuda može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmet optužbe.

IZJAVE

Izjava za javnost povodom presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske u predmetu protiv optuženoga B. Glavaša i ostalih za ratni zločin nad srpskim civilima počinjen u Osijeku 1991. godine

Pravomoćnom presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske su, nakon 19 godina od počinjenja zločina, van razumne sumnje činjenično utvrđeni ratni zločini počinjeni nad srpskim civilima u Osijeku 1991. godine. Ta presuda konačno prekida negiranje zločina, ukida sintagmu da su se u ratnom Osijeku 1991. godine dogodili „tzv. zločini“, a žrtve više nisu „tzv. žrtve“ koje su dobile ono što su tražile, imenuje počinitelje i objelodanjuje namjeru i okrutnost zločina – način na koji su žrtve zlostavljane, mučene i ubijene, ili su pukim slučajem preživjele. Visina kazni je po našem mišljenju neprimjerena težini zločina i u odnosu na dosadašnju praksu suđenja za ratne zločine u Republici Hrvatskoj.¹⁴³

Naime, istom presudom su svim optuženicima ublažene kazne na temelju rezoniranja Vrhovnog suda o olakotnim okolnostima koje, po našem mišljenju, relativiziraju zločin, pa čak i opravdavaju zločin i time slijede razmišljanja našeg pravosuđa iz devedesetih da hrvatski vojnik u obrambenom ratu ne može počiniti ratni zločin. Posebno zabrinjava što ovakvom presudom i obrazloženjem olakotnih okolnosti, kao i presudama Vrhovnog suda u predmetu zločina u Medačkom džepu i u predmetu za zločin na Koranskom mostu, Vrhovni sud Republike Hrvatske stvara pravosudnu praksu koja ne pridonosi prihvaćanju odgovornosti za učinjene zločine već ih opravdava na način istovjetan prevladavajućem javnom mnijenju (da se, istina, radi o zločinu, no da su bila „takva vremena“), a ujedno se može tumačiti kao etnička pristranost u suđenjima za ratne zločine.

Naime, Vrhovni sud, po našem mišljenju pravilno, zaključuje da se u odnosu na prvooptuženoga B. Glavaša u slučajevima „garaža“ i „selotejp“ radi o jednom produljenom kaznenom djelu, počinjenom s dva oblika izvršenja, jedno počinjeno nečinjenjem, a drugo činjenjem, u vremenskom kontinuitetu (od srpnja do prosinca 1991. godine), u istoj situaciji, koristeći isto svojstvo i iste okolnosti koje su bile motivom za činjenje tih zločina.

Iako Vrhovni sud, dakle, utvrđuje da su zločini u Osijeku započeli prije pada Vukovara, pri ublažavanju kazne svim optuženicima kao olakotne okolnosti vrednuje činjenicu da su zločini počinjeni u studenom i prosincu počinjeni u najtežim trenucima za opstanak Republike Hrvatske, u situaciji panike i

¹⁴³ Primjerice: opt. F.M. za zločin protiv civilnog stanovništva počinjen u Čepinu u kome je ubijeno 8 osoba osuđen je na kaznu zatvora od 15 godina; opt. T.M. i ostali za zločin počinjen u Cerni u kome je ubijena četveročlana obitelj (dvoje malodobne djece) osuđeni su na kazne zatvora od po 15, 12, 8 i 7 godina zatvora; opt. D.Đ. je za zločin u Ravnom Rašću pravomoćno osuđen na kaznu zatvora od 12 godina za ratni zločin nad civilnim stanovništvom u kome je ubijena 1 osoba; opt. S.P. je za zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, u kome je od ozljeda preminula 1 osoba, a zlostavljani su civili i ratni zarobljenici osuđen na 8 godina zatvora; opt. J.V. je za zločin protiv civilnog stanovništva počinjen u Borovu Selu (fizički maltretirao dva civila, bez smrtnih posljedica) osuđen na 6 godina zatvora.

straha, nakon pada Vukovara te da je riječ o svojevrsnom „situacijskom deliktu“ specifičnom za ratno stanje u kojem se našla Republika Hrvatska.

Mišljenja smo da je neprihvatljivo da zločin u Osijeku bude pravdan „cijevima uperenima u Osijek“ i panikom i strahom građana Osijeka nakon pada Vukovara. U trenucima panike i straha zapovjednici, bilo vojni bilo civilni, imaju još veću odgovornost za svoje postupke, pa bi im se to moglo uzeti i kao otegotna okolnost. Teza Vrhovnog suda o “situacijskom deliktu” je opasna jer umanjuje odgovornost hrvatskih vojnika i policajaca u slučaju počinjenja ratnog zločina protiv civila, zarobljenika i ranjenika zbog situacije opasnosti u kojoj se RH nalazila. U odnosu na predmetni zločin je tek neprimjenjiva jer je dio optuženika, kako je sam sud utvrdio, bio dio tajne skupine koja je u konspiraciji tijekom dužeg vremenskog razdoblja radila zločine.

Posebno ističemo kako privođenje, mučenje i ubijanje nevinih civila u Osijeku nema nikakve uzročno-posljedične veze s nevinim žrtvama u Vukovaru. Naime, prosto je ironično da se s najviše pravosudne instance zločini opravdavaju nevinim žrtvama zločina u Vukovaru, a da se ne čini dovoljno da se zločini počinjeni u Vukovaru i ostalim mjestima ne istraže i sankcioniraju.¹⁴⁴

Također, smatramo da posebne zasluge u Domovinskom ratu, kao niti čin u vojsci ili status časnika/ce ili dočasnika/ce, ne bi trebalo vrednovati kao olakotnu okolnost. Sve navedeno obvezuje na uzornost, visoku svijest o potrebi poznavanja i poštivanja odredbi međunarodnog humanitarnog i ratnog prava, što je u konkretnom slučaju i kod konkretnih optuženika izostalo. Štoviše, postoji zakonska osnova na temelju članka 36. *Zakona o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske* da se počiniteljima ovog zločina oduzmu odlikovanja što su kao nositelji tih odlikovanja postupali protivno pravnom poretku i moralnim zasadama RH.

Nadalje, nije prihvatljiva argumentacija kojom je Vrhovni sud opt. Gordani Getoš Magdić i opt. Zdravku Dragiću posebno vrednovao doprinos razotkrivanja kaznenih djela, a glede utvrđivanja kaznene odgovornosti u odnosu na opt. Branimira Glavaša, opt. Ivicu Krnjaka i opt. Gordanu Getoš Magdić, ne uzimajući u obzir činjenicu da su ovi optuženici iznoseći obranu na glavnoj raspravi opovrgnuli tvrdnje dane u fazi predistrage i tijekom istražnog postupka navodeći da su im policijski djelatnici iznudili priznanje zlostavljajući ih i ucjenjujući ih.

Pitamo se kako to da Vrhovni sud pri odmjeravanju kazne prvooptuženome Branimiru Glavašu nije uzeo u obzir okolnosti koje se tiču ličnosti počinitelja izvan konteksta djela, odnosno da se, kao zastupnik u Hrvatskom saboru nije odazvao sudu nego se nalazi u bijegu.

Osijek, Zagreb, 6. kolovoza 2010. godine

¹⁴⁴ Primjerice, u optužnici ŽDO iz Vukovara, br. KDO-K-41/99, od 24. prosinca 2002. godine, protiv opt. Veljka Kadrijevića i dr. zbog krivičnih djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, ratnog zločina protiv bolesnika i ranjenika i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika je kao vrijeme počinjenja zločina na Ovčari naveden 18. studeni 1991. godine, unatoč tome što je na Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju u Den Haagu i Višem sudu u Beogradu, gdje su se vodili kazneni postupci za zločin na Ovčari, utvrđeno da je zločin počinjen 20/21. studenoga.

Izjava povodom otkrivanja novog spomenika žrtvama zločina u Varivodama

Ove godine obilježavamo 15 godina od masakra u Varivodama, kada su u noći 28. rujna 1995. pripadnici Hrvatske vojske ubili starosjedioce srpske nacionalnosti i to gotovo dva mjeseca nakon prekida ratnih djelovanja tijekom Vojno-redarstvene akcije „Oluja“. Brutalno i bez povoda smaknuto je devetero osoba, od kojih je najmlađa imala 60, a najstarija 85 godina.

Povodom svečanog otkrivanja novog spomenika i komemoracije žrtvama zločina u Varivodama ovog utorka, 5. listopada 2010., podsjećamo sve relevantne vladine institucije na neizvršenu obvezu otkrivanja i procesuiranja počinitelja ratnog zločina u Varivodama te obvezu osiguravanja obeštećenja i priznanja njihovih gubitaka.

Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek i Građanski odbor za ljudska prava pozdravljaju inicijativu otkrivanja novog spomenika žrtvama zločina u Varivodama u želji da, kao i sva ostala mjesta razaranja, zatvaranja i ubijanja nedužnih civila, postanu mjesta sjećanja i pamćenja koja će poslati jasnu poruku osude zla i zločina.

U središtu Varivoda, sela koje je prije rata imalo gotovo 500 stanovnika, a danas ih je svega nekoliko desetaka, do travnja ove godine stajala je skromna ploča na kojoj se nalazio popis ubijenih žrtava. Drveni krst, podignut njima u spomen, vandalski je oskrnut 23. travnja ove godine.

Žrtve zločina u Varivodama: Jovan Berić, Marko Berić, Milka Berić, Radivoj Berić, Marija Berić, Dušan Dukić, Jovo Berić, Špiro Berić i Mirko Pokrajac izrešetani su mecima, uglavnom na pragovima vlastitih domova.

Njihova tijela su sahranjena u masovnu grobnicu u Kninu, nisu prikupljeni svi dokazi, nije provedeno kvalitetno balističko vještačenje. Svaki dokument, svjedočanstvo, izjava i svaki raspoloživi podatak navode da je taj ratni zločin izvršen na izrazito okrutan način. Za zločin se sumnjivalo četvoricu pripadnika hrvatskih redarstvenih snaga, no nakon postupka pred Županijskim sudom u Zadru te ponovljenog suđenja na Županijskom sudu u Šibeniku, kazneni postupak je obustavljen zbog nedostatka dokaza, čime je istraga vraćena na početak, protiv nepoznatih počinitelja. Niti osam godina nakon završenog postupka pred šibenskim sudom nema novih saznanja te nije započet progon počinitelja tog zločina. Obitelji žrtava, tražeći zadovoljštinu od Republike Hrvatske na općinskim sudovima i županijskim sudovima, doživjele su nove udarce pravosuđa koje je njihove tužbe odbilo te im dosudilo naplatu parničnih troškova. Jovanu Beriću, sinu ubijenih iz Varivoda je dosuđeno plaćanje parničnih troškova u iznosu od čak 54.000 kuna.

I ovom prilikom želimo izraziti solidarnost s obiteljima žrtava i još jednom upozoriti na pomanjkanje suosjećanja prema žrtvama iz drugih etničkih zajednica. Drago nam je da svojim dolaskom Predsjednik Republike Hrvatske pokazuje jasan stav prema zločinu te pozivamo pravosuđe na djelovanje.

Izjava za medije povodom presude Županijskog suda u Sisku za zločin u Novskoj

Ovim putem želimo skrenuti pažnju javnosti na nepravdu, ponovo potvrđenu presudom Županijskog suda u Sisku od 19. studenoga 2010. godine kojom je odbijena optužnica za ratni zločin protiv civilnog stanovništva u odnosu na četvoricu pripadnika Hrvatske vojske: Željka Belinu, Dejana Milića, Ivana Grgića i Zdravka Pleseca.

Riječ je o zločinu koji se dogodio u noći 18. prosinca 1991. godine, u Novskoj, u kojem su u obiteljskoj kući Petra Mileusnića mučki ubijene njegova supruga Vera, kći Goranka i susjeda Blaženka Slabak, a sam Petar Mileusnić je preživio zlostavljanje i propucavanje glave i vrata. Postupak koji se 1992. godine vodio pred Vojnim sudom u Zagrebu obustavljen je jer su počinitelji amnestirani skandaloznom i potpuno neosnovanom primjenom *Zakona o oprostima od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske*.

U kaznenom postupku koji se ove, 2010. godine, vodio pred Županijskim sudom u Sisku, sudsko vijeće pod predsjedanjem sutkinje Snježane Mrkoci, donijelo je **odbijajuću presudu** temeljem čl. 353. točke 5. *Zakona o kaznenom postupku*, smatrajući da se radi o **presuđenoj stvari** i da optužnicu treba odbiti, budući da je protiv optuženika za isto djelo rješenjem o obustavi temeljem gore navedenog Zakona o oprostima postupak već ranije pravomoćno obustavljen.

Optuženicima je ujedno ukinut pritvor te su pušteni na slobodu.

Treba naglasiti da se ovdje radi o formalnoj presudi, a ne o presudi kojom se ulazi u meritum i odlučuje o krivnji optuženika. Stoga su neistiniti svi medijski napisi o ovom slučaju koji su prenijeli insinuaciju novinara Večernjeg lista Zdravka Strižića, koji je pratio suđenje i u svom članku napisao da je sutkinja izjavila: “Zločin u Novskoj se stvarno dogodio, ali nema dokaza da ste to vi učinili”. Sutkinja nije izrekla te riječi jer sud niti nije zauzimao stav o meritumu stvari. Iz provedenog dokaznog postupka se po našem mišljenju moglo zaključiti upravo suprotno: da su četvorica optuženika uistinu i odgovorni za ratni zločin koji im se stavlja na teret. Smatramo da je ovakvo pisanje tendenciozno i da se njime u javnosti pokušava stvoriti pogrešna slika da su optuženici, u vrijeme počinjenja djela hrvatski vojnici, oslobođeni jer im nije dokazana krivnja za ubojstvo civila.

Treba naglasiti da se ovdje radi o formalnoj presudi, a ne o presudi kojom se ulazi u meritum i odlučuje o krivnji optuženika. Stoga su neistiniti svi medijski napisi o ovom slučaju koji su prenijeli insinuaciju novinara Večernjeg lista Zdravka Strižića, koji je pratio suđenje i u svom članku napisao: “Zločin u Novskoj se stvarno dogodio, ali nema dokaza da ste to vi učinili”.

Ovakva presuda ostaje izvan okvira predmeta optužbe, na eksternom, formalnom pitanju i izražava postojanje zapreke da se odluči o osnovanosti optužbe, zbog čega se postupak obustavlja. Dakle, riječ je o svojevrsnom obustavljanju postupka presudom i to nakon što je započela glavna rasprava. Stoga je doista nerazumljivo zašto je Vijeće uopće, u cijelosti provelo dokazni postupak (provedeno je balističko

vještačenje, dopunsko sudsko-medicinsko vještačenje te psihijatrijsko vještačenje I. opt. Željka Beline, saslušani su i svjedoci, između ostalih, i svjedok-oštećenik Petar Mileusnić) pa tek nakon toga donijelo presudu utemeljenu na procesnoj smetnji koja je, ukoliko je priznamo, egzistirala od samog početka glavne rasprave, kada je već mogla biti donesena odbijajuća presuda. Ipak pravomoćnost optužnice, koju je potvrdilo izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Sisku odlučujući o prigovoru optuženika ukazuje na stav da procesne zapreke vođenju ovog postupka nije bilo.

Dopuštamo da sudac ili sutkinja imaju dogmatično, formalističko, konzervativno pravno stajalište u pogledu presuđene stvari i da zastupaju održivo mišljenje da se ne mogu ponovnim suđenjem ispravljati sramotne pogreške hrvatskog pravosuđa iz 90-ih godina. No ista sutkinja u takvom stavu nije dosljedna te u pravno i činjenično komplementarnom predmetu zločina u Novskoj, u kojem su mučki ubijeni Ljuban Vujić, Mihajlo Šeatović, Sajka i Mišo Rašković, zauzima upravo suprotan stav da se ne radi o presuđenoj stvari i donosi osuđujuću presudu u odnosu na prvooptuženoga Damira Vidu Raguža.

Podsjećamo na pravno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske da “donošenje rješenja o obustavi kaznenog postupka zbog kaznenog djela iz čl. 35. st. 2. toč. 4. KZRH (teško ubojstvo) za isti događaj, ne isključuje mogućnost kasnijeg pokretanja i vođenja postupka protiv pojedinih osoba za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva”.

Krajnje smo kritični što je pri obrazloženju ove presude, utemeljene isključivo na formalno-pravnim razlozima, izostala jasna osuda ovog kaznenog djela za radnje koje su okrivljenici nesporno počinili, a neki od njih i priznali u tijeku postupka.

Sutkinja je propustila izraziti žaljenje što iz formalnih razloga izriče odbijajuću presudu i optuženicima jasno dati do znanja da je iz rezultata dokaznog postupka nedvojbeno utvrđeno počinjenje teškog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva za koji zbog praznina u zakonskoj normativi neće biti kažnjeni. To je najmanje što žrtve i javnost trebaju dobiti od, na pravednosti utemeljenog, sudskog postupka.

Umjesto toga predsjednica Vijeća je obrazlažući presudu rekla: “Žalosno je da sudovi moraju suditi hrvatske vojnike za ono za što smo naviknuli da je činila suprotna strana, pogotovo u vrijeme kad smo svi palili svijeeće za Vukovar”.

Budući da ova presuda nije pravomoćna i da će Županijsko državno odvjetništvo u Sisku uložiti žalbu nakon što dobije pisani otpravak presude, ostaje nam se nadati da će Vrhovni sud Republike Hrvatske biti dosljedan u svome tumačenju da se u ovom predmetu ne radi o presuđenoj stvari te stoga ukinuti spornu presudu i omogućiti da se počinitelji ratnog zločina primjereno kazne.

Otvoreno pismo povodom odluke Žalbenog vijeća MKSJ u vezi majora Veselina Šljivančanina

Osijek, Zagreb, 11. siječnja 2011.

Ur. br. 4-2011

Cijenjeni gospodine Bramertz,

Cijenjeni gospodine Bajić,

Cijenjeni gospodine Vukčević,

Da će se *zločin na Ovčari* dogoditi znali su svi koji su ga mogli i trebali spriječiti – predaja zarobljenika pripadnicima TO bila je, zapravo, odluka da se zločin dopusti! Na to ukazuje niz iskaza svjedoka tijekom suđenja u *predmetu Ovčara* pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu i nepravomoćno okončanim postupkom pred Županijskim sudom u Vukovaru. Čini se, Žalbeno vijeće Međunarodnog kaznenog suda s time nije bilo detaljno upoznato. Očekujemo od Tužilaštva Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske da surađuju kako bi istražili i procesuirali odgovorne po zapovjednoj i garantnoj odgovornosti.

Žalbeno vijeće MKSJ-a je revidiralo presudu protiv Veselina Šljivančanina oslobodivši ga kaznene odgovornosti za pomaganje ubojstva 194 zarobljenika iz vukovarske bolnice 1991. godine na temelju iskaza samo jednog svjedoka čija nepristranost nije uvjerljiva i ne uzevši u obzir okolnosti u kojima je zločin počinjen. Time je, po našem mišljenju, standard presuđivanja izgubio na objektivnosti i jačini, a izrečena presuda na vjerodostojnosti. Zabrinuti smo da bi ova presuda mogla postati preprekom za procesuiranje odgovornih za *zločin na Ovčari* po garantnoj i zapovjednoj odgovornosti. Naime, bez procesuiranja odgovornih po zapovjednoj i garantnoj odgovornosti neće biti osigurana pravda za žrtve, pravosudna istina o zločinu će biti “krnja”, a izostat će i preventivni učinak na očekivano jačanje svijesti o potrebi poštivanja međunarodnog humanitarnog prava u oružanim sukobima.

Držimo kako Žalbeno vijeće MKSJ-a nije bilo detaljnije upoznato sa iskazima niza svjedoka (posebno pripadnika JNA¹⁴⁵) tijekom suđenja u *predmetu Ovčara* protiv Miroaljuba Vujovića i ostalih neposrednih izvršitelja zločina koje je pravomoćno okončano pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu kao ni s nepravomoćno okončanim postupkom pred Županijskim sudom u Vukovaru za zločin u vukovarskoj bolnici. Iz iskaza tih svjedoka moguće je zaključiti da je donesena politička odluka (na sastanku „Vlade SAO Krajine“ u „Veleprometu“, dana 20. studenoga 1991. godine je formalizirana), a na temelju nje donesene su i vojne zapovjedi, da se zarobljenici iz vukovarske bolnice predaju pripadnicima TO i pa-

¹⁴⁵ Kao svjedoci ispitani su načelnik Štaba Gardijske brigade JNA, potpukovnik Miodrag Panić; načelnik Uprave za bezbednost JNA, general Aleksandar Vasiljević; komandant 80. Motorizovane brigade, potpukovnik Milorad Vojinović; zamjenik majora Šljivančanina, major Ljubiša Vukašinić; referent u Službi bezbednosti Gardijske brigade, kapetan Borče Karanfilov; načelnik bezbednosti 80. Motorizovane brigade, kapetan Dragi Vukosavljević, kome je nadređeni bio major Šljivančanin; komandir čete vojne policije 80. Motorizovane brigade, kapetan Dragan Vezmarović, i drugi bivši oficiri i pripadnici JNA.

ravojne grupe *Leve supoderice*. Odluke su donesene kako bi bio spriječen teži sukob između pripadnika postrojbe JNA, koja je bila zadužena za sigurnost zarobljenika, i pripadnika TO, koji su zahtijevali da im se zarobljenici predaju kako bi im „sudili“. Iskazi i najniže rangiranih vojnika na sudu u Beogradu jasno ukazuju da su svi znali da je predaja zarobljenika pripadnicima TO zapravo bila odluka kojom se dopustila odmazda nad njima. Sam major Veselin Šljivančanin je, prema iskazu jednog svjedoka¹⁴⁶, provodeći trijažu zarobljenika u vukovarskoj bolnici izjavio da će ranjenici i medicinsko osoblje biti prevezeni u Hrvatsku, dok će se suditi onima koji su sudjelovali u borbama. Proizlazi **da je znao za što vrši trijažu – za prijeki sud, za osvetnički pohod**. Tu je, po našem mišljenju, temelj njegove odgovornosti i tražimo da **Tužiteljstvo MKSJ** pokrene postupak pred Žalbenim vijećem MKSJ pozivajući se na svjedočenja pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu i pred Županijskim sudom u Vukovaru.

Upozoravamo i na odgovornost nacionalnih pravosuđa za procesuiranje odgovornih po zapovjednoj odgovornosti. **Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije** pozivamo da na temelju već izvedenih dokaza tijekom suđenja u predmetu *zločin na Ovčari* protiv neposrednih počinitelja pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu zatraži provođenje istrage protiv pripadnika JNA koji su znali i stoga podržavali i pomagali ubojstva zarobljenika na Ovčari. **Državno odvjetništvo Republike Hrvatske** pozivamo da revidira, popravi i pojača optužnicu koju je prije više godina podiglo protiv Veljka Kadrijevića i Blagoja Adžića.

Kako je svaka vojska organizirana na načelu subordinacije nevjerojatno je da je Mile Mrkšić sam donio odluku da se osobe iz bolnice u Vukovaru predaju lokalnim vlastima, smatramo da je ta odluka morala biti donesena u vrhu bivše JNA.

U nastavku navodimo koji su iskazi iz do sada provedenih sudskih postupaka, po našem mišljenju, indicije za istraživanje odgovornosti zapovjednika za *zločin na Ovčari* jer ukazuju da su o sudbini osoba odvezenih iz bolnice u Vukovaru znali i/ili morali znati kako najviši vrh JNA tako i njima podređeni oficiri, uključujući Veselina Šljivančanina:

- i) Grupa starješina bivše JNA, obavještajaca, koji su u logoru Begejci radili kao istražitelji od listopada 1991. godine, su još prije 19. studenoga upućeni u Vukovar da bi obavili „trijažu“ ili razvrstavanje ratnih zarobljenika na Veleprometu i u bolnici. O tome u svom iskazu pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu govori svjedok Bogdan Vujić, navodeći Branka Koricu, Kijanovića, sebe i još neke u toj grupi. Organizacija trijaže je dogovorena u Negoslavcima na zapovjednom mjestu Gardijske brigade, postojao je plan trijaže u bolnici za što je bio zadužen Veselin Šljivančanin.
- ii) Spisak osoba zatečenih u bolnici u Vukovaru izradila je bivša JNA odmah po ulasku u bolnicu dana 19. studenoga 1991. godine. O tome svjedoči Ljiljana Mandić u kaznenom postupku protiv opt. Bogdana Kuzmića za zločin u vukovarskoj bolnici koji je nepravomoćno završen na Županijskom sudu u Vukovaru (svjedokinja je izjavila da je 20. studenoga 1991. godine rekla majoru Veselinu Šljivančaninu da je njezinog supruga Marka Mandića odveo Bogdan Kuzmić, nakon čega je kod

¹⁴⁶ Svjedok Nikola Dukić.

vojnika, koji je bio u pratnji Veselina Šljivančanina, vidjela spisak imena, na 16. ili 17. mjestu je bilo ime njezina supruga).

- iii) Svjedoci na suđenju neposrednim počiniteljima zločina na Ovčari pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu, oficiri bivše JNA, su rekli da je bivša JNA u bolnicu ušla 19. studenoga 1991. godine, da su imali informaciju da su se hrvatski vojnici povukli u bolnicu i preobukli u civile i stavili na sebe zavoje i gips, te da su im u prepoznavanju tko je civil, a tko vojnik pomagali lokalni ljudi iz Vukovara. U nepravomoćno završenom postupku za zločin u bolnici u Vukovaru svjedoci su iskazivali o odvođenju osoba iz bolnice. Rečeno je da je Bogdan Kuzmić, u pratnji vojnika bivše JNA išao kroz bolnicu i prepoznavao osobe. Marka Mandića, Branka Lukendu, Tomislava Hegeđuša je osobno odveo i do danas nisu nađeni, vode se na popisu osoba odvedenih iz vukovarske bolnice na Ovčaru. Optuženi Kuzmić je viđen kraj Martina Došena i Stanka Duvnjaka (tijelo identificirano na masovnoj grobnici Grabovo). Dakle, JNA je imala apsolutnu vlast nad zarobljenim osobama iz bolnice. Veselin Šljivančanin je bio zadužen za trijažu 20. studenoga 1991. godine, koja je rađena, očito, po spiskovima iz prethodnog dana. Nisu jasni kriteriji po kojima je rađena trijaža, s obzirom da je među osobama odvezenim na Ovčaru bilo i žena, civila, novinara.
- iv) Da je JNA znala što se događa na Ovčari i da nikakav sud u Vukovaru nije ustrojen proizlazi iz iskaza pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu saslušanih visokih oficira bivše JNA (zapovjednika 80. motorizirane brigade bivše JNA iz Kragujevca i njegova zamjenika, zapovjednika čete vojne policije 80. motorizirane brigade bivše JNA, zapovjednika lakog artiljerijsko raketnog bataljuna u sastavu 80. motorizirane brigade iz Kragujevca).
- v) Gardijska brigada bivše JNA u Vukovaru ostaje do 24. studenoga 1991. godine, dakle, u Vukovaru je u kritično vrijeme zločina na Ovčari bila vojna vlast bivše JNA predstavljena u Gardijskoj brigadi čiji zapovjednik je Mile Mrkšić, njegov zamjenik je Miodrag Panić. Veselin Šljivančanin bio je zadužen za trijažu u bolnici. Od njemu podređenih oficira je dobivao informacije što se događalo sa zarobljenicima u vojarni (napadi na autobuse, pokušaji izvlačenja zarobljenika iz autobusa), što se događalo u hangaru (premlaćivanje zarobljenika, odvoženje u nepoznatom smjeru – Grabovu), kao i za sam zločin ubojstva na masovnoj grobnici (iskaz zapovjednika 80. motorizirane brigade iz Kragujevca koji je pred Vijećem za ratne zločine u Beogradu rekao da je odmah sutradan čuo za izvršeno ubojstvo zarobljenika na svom zapovjednom mjestu, a i sam je bio nazočan na Ovčari i vidio da se zlostavlja zarobljenike).
- vi) Dana 21. studenoga 1991. godine Miodrag Panić, Miroljub Vujović (zapovjednik TO Vukovar) i još neki visoki oficiri bivše JNA otišli su na prijem kod Veljka Kadijevića i, unatoč činjenici da je prethodne večeri ubijeno preko 200 osoba iz bolnice, Veljko Kadijević i vojni vrh bivše JNA dijele im pohvale i priznanja.

Pozivamo nadležna tužiteljstva da učine sve u njihovoj moći kako bi zapovjednici odgovarali za počinjeni zločin na Ovčari.

a) Obnovljeni po zahtjevu Državnog odvjetništva za obnovom ili po zahtjevu za zaštitu zakonitosti

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	
1.	<p>ZLOČIN U SELU PECKI – ZASEOKU BJELOVEC</p> <p>Nakon odustanka tužiteljstva od optužbe 7. siječnja 2010. obustavljen je kazneni postupak.</p> <p><i>Prethodno je VSRH utvrdio da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan i da je pravomoćnom presudom Okružnog suda u Sisku br. K-24/92 od 25. svibnja '93. i presudom VSRH br. I Kž 833/93 od 30. studenoga '93. povrijeđen zakon na štetu osuđenih.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avediđ, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sutkinja Ljubica Balder, članica Vijeća</p>	
2.	<p>OKR. MAKS PODGORNİK I DR.</p> <p>Nakon dopuštene obnove kaznenog postupka (u kojemu su okrivljenici presudom ŽS u Zadru K-4/95 od 26. siječnja 1995. u odsutnosti osuđeni na po 8 godina zatvora zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva) i izmjene optužnice na kazneno djelo ugrožavanja teritorijalne ukupnosti iz čl. 231. st. 1. KZ RH, 12. travnja 2010. Županijski sud u Zadru obustavio je kazneni postupak protiv okrivljenih primjenom Zakona o općem oprost.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon izmjene optužnice ugrožavanja teritorijalne ukupnosti</p> <p>Županijski sud u Zadru</p>	
3.	<p>OKR. ZORAN LAKIĆ I DR.</p> <p>Nakon dopuštene obnove kaznenog postupka (u kojemu su okrivljenici presudom ŽS u Zadru K-58/95 od 15. ožujka 1996. godine pravomoćno osuđeni na po 20 godina zatvora zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva) i izmjene optužnice na kazneno djelo ugrožavanja teritorijalne ukupnosti iz čl. 231. st. 1. KZ RH, 9. travnja 2010. Županijski sud u Zadru obustavio je kazneni postupak protiv okrivljenih primjenom Zakona o općem oprost.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon izmjene optužnice ugrožavanja teritorijalne ukupnosti</p> <p>Županijski sud u Zadru</p>	
4.	<p>OKR. MILENKO DRAČA I DR.</p> <p>Nakon dopuštene obnove kaznenog postupka (u kojemu su okrivljenici presudom ŽS u Zadru K-47/92 od 07. prosinca 1994. pravomoćno osuđeni na kazne zatvora u trajanju od 6 do 8 godina zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva) i izmjene optužnice na kazneno djelo oružane pobune iz čl. 235. st. 1. KZ RH, 11. ožujka 2010. Županijski sud u Zadru obustavio je kazneni postupak protiv okrivljenih primjenom Zakona o općem oprost.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon izmjene optužnice oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Zadru</p>	

na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u 2010.

	Br. optužnice / ŽDO	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Optužnica Okružnog javnog tužilaštva Sisak br. KT-178/92 od 30. studenoga 1992., izmijenjena na glavnoj raspravi 15. rujna 2009.</p> <p>Optužnicu zastupala: Jadranka Huskić, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	<p>Nikola Radišević, Jovo Zubanović, Simo Plavljančić i Dušan Paunović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Nalazili su se u bijegu, suđeno im je u odsutnosti</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Stjepan Horvat, Đuro Horvat, Mato Horvat i Ivan Bugarin</p>
→	<p>Optužnica Okružnog državnog odvjetništva u Zadru broj KT-44/93 od 30. prosinca 1994., izmijenjena dopisom 11. ožujka 2010.</p>	<p>Maks Podgornik i Zdravko Ranđelović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi (piloti JNA)</p> <p>Suđeno im je u odsutnosti</p>	<p>- nema, okrivljenike se teretilo zbog uništavanja antenskog sustava odašiljača HTV-a Grbe kod Zadra</p>
→	<p><i>- nemamo podatke</i></p>	<p>Zoran Lakić, Marko Lacmanović, Rajko Radmanović, Zoran Radmanović, Bogdan Repaja i Drago Repaja</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Suđeno im je u odsutnosti</p>	<p><i>- nemamo podatke</i></p>
→	<p><i>- nemamo podatke</i></p>	<p>Milenko Drača, Stevan Drača, Stevan Milanko, Milan Milanko, Branko Lakić, Dragan Končarević, Živko Milanko, Branislav Milanko, Željko Sanković, Davor Sanković i Dragan Drača</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Suđeno im je u odsutnosti</p>	<p><i>- nemamo podatke</i></p>

b) Postupci u kojima su tijekom 2010. županijski sudovi donijeli prvostupanjske odluke

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	
1.	<p>ZLOČIN U LETOVANIĆU</p> <p>Dana 12. svibnja 2010. prvostupanjskom presudom okrivljenici su proglašeni krivima i osuđeni na po 7 godina zatvora.</p> <p><i>VSRH je, na sjednici Vijeća održanoj 12. listopada 2010., potvrdio prvostupanjsku presudu.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sudac Željko Mlinarić, član Vijeća</p>	
2.	<p>ZLOČIN U SLUNJU I OKOLNIM MJESTIMA</p> <p>Nakon što je VSRH ukinuo prvostupanjsku presudu kojom je 1. prosinca 2009. okrivljenik proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, u ponovljenom postupku okrivljenik je 4. svibnja 2010. proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine.</p> <p><i>VSRH je, na sjednici Vijeća održanoj 24. listopada 2010., ukinuo prvostupanjsku presudu od 4. svibnja 2010.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Karlovcu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Ujević, predsjednik Vijeća; sutkinja Alenka Laptalo, članica Vijeća; sudac Juraj Dujam, član Vijeća</p>	
3.	<p>ZLOČIN U SELIMA UZ UNU KOD HRVATSKE KOSTAJNICE</p> <p>Prvostupanjskom presudom od 23. travnja 2010. optuženici su proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora: Pero Đermanović na 11 godina, Ljuban Bradarić na jednu godinu, Dubravko Čavić na 9 godina i Ljubiša Čavić na 2 godine</p> <p><i>Dana 22. prosinca 2010. VSRH ukinuo je prvostupanjsku presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Sisku i vratio predmet na ponovno suđenje.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća; sudac Željko Milinarić, član Vijeća; sutkinja Alenka Lešić, članica Vijeća</p>	
4.	<p>ZLOČIN U NOVSKOJ II</p> <p>Dana 16. travnja 2010. Damir Vide Raguž nepravomoćno je proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 20 godina, dok je optuženi Željko Škledar oslobođen optužbe 1992. godine za predmetni je događaj suđeno opt. Ragužu i danas pok. Dubravku Leskovaru. Tada je Vojno tužilaštvo u Zagrebu djelo kvalificiralo ubojstvom, no Vojni sud u Zagrebu je obustavio kazneni postupak temeljem Zakona o oprostima od krivičnog progona i postupaka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanović, član Vijeća; sutkinja Ljubica Balder, članica Vijeća</p>	

na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u 2010.

Br. optužnice / ŽDO	Optuženici	Imena žrtava
<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Sisku broj: K-DO-22/2009 od 3. prosinca 2009.</p> <p>Optužnicu zastupao: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	<p>Ivica Kosturin i Damir Vrban</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Kosturin se nalazi u pritvoru od 30. rujna 2009., a Vrban od 2. listopada 2009.</p>	<p>Žrtva (mučen i ubijen): Slavko Ivanjek</p>
<p>Optužnica ŽDO u Karlovcu br. KT-36/95 od 30. srpnja 2009., izmijenjena na glavnoj raspravi 4. svibnja 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Car, zamjenik županijske državne odvjetnice u Karlovcu</p>	<p>Mičo Cekinović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru od 16. travnja 2009.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijen: Pavo Ivšić - zlostavljan i protupravno zatočen: Tomo Kos - protjerani: svo stanovništvo hrvatske nacionalnosti
<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Sisku, broj K-DO-10/09 od 5. studenoga 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Ivan Petrač, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	<p>Pero Đermanović, Ljuban Bradarić, Dubravko Čavić i Ljubiša Čavić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Opt. Pero Đermanović nalazi se u pritvoru, opt. Ljuban Bradarić brani se sa slobode, opt. Dubravko Čavić je nedostupan i sudi mu se u odsutnosti, a opt. Ljubiša Čavić nakon objave prvostupanjske presude brani se sa slobode.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - protupravno zatvoren, mučen i ubijen: Vladimir Letić - zapaljene kuće: Steve Karanovića i Ive Karanovića - zastrašivana: Danica Devedžija
<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Sisku br. K-DO -16/09 od 15. siječnja 2010., izmijenjena u travnju 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Jadranka Huskić, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	<p>Damir Vide Raguž i Željko Škledar</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Opt. Raguž nedostupan je hrvatskim pravosudnim tijelima i sudi mu se u odsutnosti, a opt. Škledar brani se sa slobode (do objave prvostupanjske presude nalazio se u pritvoru)</p>	<p>Žrtve - mučeni i usmrćeni: Sajka Rašković, Miša Rašković, Mihajlo Šeatović i Ljuban Vujić</p>

Dodatak br. 1 - Tablični pregled praćenih postupaka za ratne zločine

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	
5.	<p>ZLOČIN U DALJU IV</p> <p>Nakon što je VSRH zbog proceduralnih pogrešaka ukinuo prvostupanjsku presudu od 8. travnja 2009. kojom je optuženik proglašen krivim i osuđen na kaznu u trajanju od 5 godina, u ponovljenom je postupku Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku optuženika 18. veljače 2010. ponovno proglasilo krivim i osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina</p> <p><i>Vrhovni sud RH, na sjednici Vijeća održanoj 13. listopada 2010. ponovno je ukinuo osuđujuću presudu Županijskog suda u Osijeku.</i></p> <p>Glavna rasprava u trećem (drugom ponovljenom) postupku započela je 22. prosinca 2010.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine u ponovljenom postupku: sudac Darko Krušlin, predsjednik Vijeća; sudac Miroslav Jukić, član Vijeća; sudac Drago Grubeša, član Vijeća</p> <p>Vijeće za ratne zločine u trećem (drugom ponovljenom) postupku: sudac Darko Krušlin, predsjednik Vijeća; sudac Ante Kvesić, član Vijeća; sutkinja Katica Krajnović, članica Vijeća</p>	←
6.	<p>ZLOČIN U RAVNIM KOTARIMA</p> <p>15. ožujka 2010. optuženik je proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina, u koju je uračunato vrijeme od uhićenja, kao i izdržane kazne po pravomoćnoj presudi Vojnog suda u Banja Luci.</p> <p><i>VSRH je, na sjednici Vijeća održanoj 20. listopada 2010., potvrdio prvostupanjsku presudu.</i></p> <p><i>Optuženik je za predmetne događaje pred Vojnim sudom u Banja Luci 1992. pravomoćno osuđen na dvije godine zatvora. Ponašanje optuženika je bilo kvalificirano kaznenim djelima razbojništva, oštećenja tuđe stvari i dovođenja u opasnost života i imovine općepasnom radnjom.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Zadru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Dijana Grancarić, predsjednica Vijeća; sutkinja Enka Moković, članica Vijeća; sudac Milan Pečina, član Vijeća</p>	←
7.	<p>ZLOČIN U FRKAŠĆU II</p> <p>Dana 25. veljače 2010. okrivljenik je prvostupanjskom presudom proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 7 godina</p>	<p>Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Gospiću</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Dušan Šporčić, predsjednik Vijeća; sutkinja Dubravka Rudelić, članica Vijeća; sutkinja Matilda Rukavina, članica Vijeća</p>	←
8.	<p>ZLOČIN U VUKOVARSKOJ BOLNICI</p> <p>Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru dana 15. srpnja 2010. optuženika je proglasilo krivim i izreklo mu kaznu zatvora u trajanju od 7 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća; sutkinja Jadranka Kurbel, članica Vijeća</p>	←

na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u 2010.

Br. optužnice / ŽDO	Optuženici	Imena žrtava
<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-52/08 od 4. studenoga 2008., izmijenjena (precizirana) 31. ožujka 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Dragan Poljak, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	<p>Čedo Jović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 7. srpnja 2008.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijen: Antun Kundić - fizički zlostavljeni: Ivan Horvat, Ivan Bodza, Karol Kremerenski, Josip Ledenčan i Emerik Hudik
<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Zadru broj KT-23/96 od 3. kolovoza 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Radovan Marjanović, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Zadru</p>	<p>Nedjeljko Janković</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Uhićen 12. kolovoza 2008., izručen, u pritvoru u Zadru od 22. travnja 2009.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oduzet novac i/ili uništavana imovina: Jandra Žepina, Ika Žepina, Ružica Žepina, Zorka Žepina, Branko Kovačević, Boris Guša, Branko Guša i Duje Žepina
<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Gospiću br. K-DO-13/08 od 9. ožujka 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Željko Brkljačić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Gospiću</p>	<p>Goran Zjačić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 28. rujna 2008.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizički zlostavljeni (po optužnici i presudi): Johannes Tilder, Ivan Čaić, Ivan Dadić (pripadnici HV); Marko Tomić (pripadnik HVO); Kadir Bećirspahić (pripadnik Armije BiH)
<p>Optužnica ŽDO u Vukovaru broj DO-K-12/98 od 19. ožujka 2001., izmijenjena dopisom od 6. srpnja 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	<p>Bogdan Kuzmić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U bijegu, sudi mu se u odsutnosti</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - protuzakonito zatvoreni, a kasnije na nepoznat način ubijeni: Marko Mandić, Tomislav Hegeduš, Stanko Duvnjak, Branko Lukenda i Martin Došen - <i>izmjenom optužnice od 6. srpnja 2010. optuženika se više ne tereti za izdvajanje i smrt Stanka Duvnjaka i Martina Došena</i>

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	
9.	<p>ZLOČIN U SLUNJSKOJ SELNICI</p> <p>Nakon provedenog ponovljenog postupka Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Karlovcu 29. lipnja 2010. optuženike Bijelića, Padežanina i Tepšića proglasilo je krivima i osudilo na kazne zatvora u trajanju od po 10 godina. Optuženog Bjeloša oslobodilo je optužbe.</p> <p><i>Prethodno je VSRH u ožujku 1997., zbog proceduralnih propusta, ukinuo prvostupanijsku presudu kojom su optuženici proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po 7 godina.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Karlovcu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Ujević, predsjednik Vijeća; sutkinja Jasminka Jerinić Mušnjak, članica Vijeća; sudac Marijan Janjac, član Vijeća</p>	
10.	<p>ZLOČIN U DRAGIŠĆIMA</p> <p>Dana 22. rujna 2010. objavljena je presuda kojom je okrivljenik proglašen krivim. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 9 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Šibeniku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: Jadranka Biga Milutin, predsjednica Vijeća; sudac Dalibor Dukić, član Vijeća; sudac Sanibor Vuletin, član Vijeća</p>	
11	<p>ZLOČIN U SELIMA OPĆINE PROMINA</p> <p>Nakon provedenog ponovljenog postupka okrivljenik je 24. rujna 2010. na Županijskom sudu u Šibeniku ponovno proglašen krivim. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci.</p> <p><i>Prethodno je Vrhovni sud RH ukinuo presudu Županijskog suda u Šibeniku kojom je optuženik u svibnju 2004. proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Šibeniku</p> <p>Vijeće za ratni zločin: sudac Dalibor Dukić, predsjednik Vijeća; sutkinja Jadranka Biga-Milutin, članica Vijeća; sutkinja Oredana Labura, članica Vijeća</p>	
12	<p>ZLOČIN U BIJELOJ</p> <p>Nepravomoćnom presudom Županijskog suda u Bjelovaru optuženik je 11. listopada 2010. oslobođen optužbe</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Bjelovaru</p> <p>Vijeće za ratni zločin: Sandra Hančić, predsjednica Vijeća; Mladen Piškorec, član Vijeća; Antonija Bagarić, članica Vijeća</p>	
13	<p>ZLOČIN U ŠUMI BREZOVICA</p> <p>Nakon što je VSRH 13. travnja 2010. ukinuo presudu Županijskog suda u Sisku od 26. kolovoza 2009. kojom je optuženik proglašen krivim i kojom mu je izrečena kazna zatvora od 9 godina, nakon provedenog ponovljenog postupka optuženik je 10. lipnja 2010. ponovno proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 9 godina</p> <p><i>VSRH je, na sjednici Vijeća održanoj 7. prosinca 2010., potvrdio prvostupanijsku presudu od 10. lipnja 2010.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sutkinja Alenka Lešić, članica Vijeća</p>	

na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u 2010.

	Br. optužnice / ŽDO	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Optužnica ŽDO u Karlovcu broj KT-6/96 od 29. veljače 1996.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Car, zamjenik županijske državne odvjetnice u Karlovcu</p>	<p>Miroslav Bijelić, Savo Padežanin, Đuro Tepšić i Rade Bjeloš</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Sudi im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtva - ubijen: Josip Obranović</p>
→	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Šibeniku broj K-DO-16/10 od 15. srpnja 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Emilijo Kalabrić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku</p>	<p>Božidar Vukušić</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 17. lipnja 2010.</p>	<p>Žrtva – ubijen: Jovan Ergić</p>
→	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Šibeniku broj K-DO-12/03 od 11. srpnja 2003.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zvonko Ivić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku</p>	<p>Rajko Janković</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U ponovljenom postupku branio se sa slobode (u pritvoru se nalazio tijekom prvoga postupka, od travnja 2003. do objave prvostupanjske presude u svibnju 2004.)</p>	<p>Žrtve/oštećeni - zlostavljeni i/ili zastrašivani i/ili pljačkana imovina: Šime Zelić, Neda Zelić, Vlado Zelić, Ankica Zelić, Neda Zelić, Anđa Čavlina, Dinka Karaga, Ante Parać, Milka Parać, Marija Parać, Ante Bračić, Marija Bračić</p>
→	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru broj K-DO-29/10 od 6. kolovoza 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Branka Merzić, županijska državna odvjetnica u Bjelovaru</p>	<p>Dragomir Ćasić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru od 1. kolovoza 2010. do objave prvostupanjske oslobađajuće presude 11. listopada 2010.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zatočeni u logor, mučeni i zlostavljeni, vode se kao nestali: Darko Petrovicki, Damir Rambušek i Marijan Petrovečki; - zatočen u logor, mučen i zlostavljan: Zlatko Starešinić
→	<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-4/09 od 1. travnja 2009. godine, izmijenjena 7. lipnja 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	<p>Ivica Mirić</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>U pritvoru od 5. ožujka 2009.</p>	<p>Žrtva - ubijen: Miloš Čalić</p>

Dodatak br. 1 - Tablični pregled praćenih postupaka za ratne zločine

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	
14	<p>ZLOČIN U NOVSKOJ III</p> <p>Dana 19. studenoga 2010. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku donijelo je odbijajuću presudu temeljem čl. 353. t. 5 ZKP-a, smatrajući da se radi o presuđenoj stvari.</p> <p><i>Za inkriminirani događaj 1992. vođena je istraga protiv Željka Beline, Ivana Grgića, Dubravka Leskovara, Dejana Milića i Zdravka Pleseca, zbog kaznenih djela ubojstva i pokušaja ubojstva.</i></p> <p><i>Nakon provedene istrage Vojno tužiteljstvo u Zagrebu odustalo je od progona Grgića i Pleseca, a protiv Beline, Leskovara i Milića vođen je postupak pred Vojnim sudom u Zagrebu, koji je okončan 2. studenoga 1992., donošenjem rješenja o obustavi kaznenog postupka primjenom zakona o oprost.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća; sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća</p>	←
15	<p>ZLOČIN U SLUNJSKOJ GREDI</p> <p>Presudom Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Sisku optuženik je 20. prosinca 2010. proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sutkinja Alenka Lešić, članica Vijeća</p>	←

na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u 2010.

Br. optužnice / ŽDO	Optuženici	Imena žrtava
<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Sisku broj K-DO-35/08 od 9. srpnja 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Jadranka Huskić, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	<p>Željko Belina, Dejan Milić, Ivan Grgić i Zdravko Plesec</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Nakon donošenja odbijajuće presude pušteni su iz pritvora, u kome su se nalazili od 20. kolovoza 2010.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijene: Goranka Mileusnić, Vera Mileusnić i Blaženka Slabak - zlostavljan i ranjen: Petar Mileusnić
<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-36/08 od 20. rujna 2010. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Ivan Petračić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	<p>Milenko Vidak</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Hrvatskoj izručen na temelju odluke Suda za teška kaznena djela u Trabzonu, Republika Turska, od 4. kolovoza 2009., nalazi se u pritvoru sisačkog zatvora</p>	<p>Žrtva – ubijen: Stjepan Sučić</p>

c) postupci u tijeku

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice / ŽDO
1.	<p>ZLOČIN U TOVARNIKU</p> <p>Glavna rasprava je u tijeku. Započela je 13. travnja 2010.</p>	<p>Genocid i ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća; sutkinja Zlata Sotirov, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Vukovaru broj DO-K-34/00 od 1. veljače 2001.</p> <p>Optužnicu zastupa: Miroslav Dasović, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>
2.	<p>PALEŽ SELA PUŠINA I SLATINSKOG DRENOVCA</p> <p>Glavna rasprava započela je 22. ožujka 2010.</p> <p><i>S obzirom da je posljednje ročište održano u svibnju, glavna rasprava će morati započeti iznova.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Bjelovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Sandra Hančić, predsjednica Vijeća; sudac Mladen Piškorec, član Vijeća; sutkinja Ivanka Šarko, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru broj K-DO-6/06 od 23. rujna 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Branka Merzić, županijska državna odvjetnica u Bjelovaru</p>

Optuženici	Imena žrtava
<p>Miloš Stanimirović, Stevan Srdić, Dušan Stupar, Boško Miljković, Dragan Sedlič, Branislav Jerković, Jovo Janjić, Milenko Stojanović, Dušan Dobrić, Djuro Dobrić, Jovan Miljković, Katica Maljković, Nikola Tintor, Željko Krnjajić i Radoslav Stanimirović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Svi optuženici nedostupni su pravosudnim tijelima RH, sudi im se u odsutnosti</p> <p><i>Ranije je suđeno prisutnim optuženicima Milenku Stuparu, Strahinji Ergiću, Dragoljubu Trifunoviću, Đorđu Miljkoviću, Mići Maljkoviću i Janku Ostojiću. Stupar, Ergić, Trifunović i Maljković su oslobođeni, u odnosu na Ostojića optužba je odbijena, a Đorđe Miljković osuđen je na 3 godine zatvora.</i></p> <p><i>Potom je, nakon uhićenja suđeno i Aleksandru Trifunoviću, no tijekom glavne rasprave, a nakon puštanja iz pritvora, on je pobjegao iz RH.</i></p> <p><i>U odnosu na optužene Jovana Medića i Božu Rudića postupak je obustavljen zbog smrti.</i></p>	<p>Žrtve (po optužnici, u odnosu na 24 optuženika):</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijeni: Ruža Jurić, Ivan Jurić, Željko Vrančić, Antun Šimunić, Berislava Šimunić, Danijel Marinković, Mato Ćuk, Marijan Mioković, Rudolf Rapp, Ivan Zelić, Stjepan Matić, Stipo Kovačević, ? Bilić, N.N., Karlo Grbešić, Anto Markanović, Marko Bošnjak, Ivo Maleševac, Djuro Grgić, Marin Mioković, Branko Salajić, Tomo Glibo, Filomena Glibo, Ivan Burik, Pavao Vrančić, Ilija Džambo, Krešo Puljić, Mato Čulić, Vojko Selak; - mučeni: Mirko Markutović, Živan Markutović, Andrija Jurić, Tomislav Grgić, Stjepan Marinković, Pavo Donković, Božo Grbešić, Žarko Grbešić, Dragan Hajduk, Stjepan Glibo, Branko Šimunić, Ratko Dovičin, Marin Mitrović, Marijan Matijević; - protjerani: Ilija Šimunić, Tomislav Grgić i njegova majka, Jozo Beljo i njegova obitelj, Vlatko Glavašić, obitelj Ivana Palijana, Ivo Djurić, Juro Beljo, Mato Ćuk, obitelj Mije Siketića, Andrija Jurić, Stipo Glibo, Vjekoslav Mioković, Josip Djurčinović, Martin Djurčinović, Marija Topić, Marica Grgić, Đuro Grgić, Ivan Zelić, Stjepan Matić, Dragan Hajduk, Mijo Petković; - tjerani na prinudni rad: Mijo Siketić, Mile Ivančić (ranjen), Stipo Kovačević, Bilić, jedna N.N. osoba, Martin Habčak; - zapaljene kuće: Marin Šijaković, Vlatko Glavašić, Rudolf Rapp, Dragan Hajduk; - maltretirani: Marija Palijan, Tanja Palijan, Martin Habčak, Adam Čurčinović
<p>Ivan Husnjak i Goran Sokol</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Brane se sa slobode</p>	<p>Oštećenici – vlasnici i posjednici uništenih objekata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - u selu Pušinama uništeno je 17 kuća te je oštećen toranj pravoslavne crkve; - u Slatinskom Drenovcu uništeno je 19 kuća; - uništen je lovački dom između Pušina i Slatinskog Drenovca

Dodatak br. 1 - Tablični pregled praćenih postupaka za ratne zločine

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice / ŽDO
3.	<p>ZLOČIN U LOVASU</p> <p>Postupak u tijeku. <i>Zbog prekida dužeg od dva mjeseca (niti jedno ročište nije održano od 16. veljače 2010.) u prosincu je rasprava krenula iznova.</i></p>	<p>Genocid i ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Jadranka Kurbel, predsjednica Vijeća; sudac Berislav Matanović, član Vijeća; sudac Željko Marin, član Vijeća</p> <p><i>Napomena:</i> <i>Početkom 2009. godine Vijeće je izmijenjeno. Do tada je sudilo Vijeće u sastavu:</i> <i>sudac Ante Zeljko, predsjednik Vijeća;</i> <i>sutkinja Zlata Sotirov, članica Vijeća;</i> <i>sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća</i></p>	<p>Optužnica ŽDO iz Osijeka broj KT-265/92 od 19. prosinca 1994. i optužnica ŽDO iz Vukovara broj K-DO-44/04 od 1. listopada 2004., spojene u jedinstvenu optužnicu ŽDO iz Vukovara broj K-DO-39/00</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>
4.	<p>ZLOČIN U KRUŠEVU</p> <p>Glavna rasprava u trećem (drugom ponovljenom) postupku je u tijeku</p> <p><i>Prethodno je VSRH 2000. godine ukinuo prvostupanjsku oslobađajuću presudu od 1. prosinca 1997., a potom je 2007. ukinuo i presudu kojom je prvostupanjski sud 15. rujna 2005. optuženike proglasio krivim i opt. Jurjeviću izrekao kaznu zatvora u trajanju od 4 godine, a opt. Tošiću kaznu zatvora u trajanju od 15 godina</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Zadru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Enka Moković, predsjednica Vijeća; sudac Boris Babić, član Vijeća; sutkinja Dijana Grancarić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Zadru broj KT-266/97 od 18. lipnja 1997.</p> <p>Optužnicu zastupa: Radoslav Marjanović, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Zadru</p>

Optuženici	Imena žrtava
<p>Milan Tepavac i Ilija Vorkapić (nakon razdvajanja postupka u travnju 2009. u odnosu na njih postupak se vodi pod brojem K-20/09)</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženici Tepavac i Vorkapić se brane sa slobode</p> <p><i>Dana 29. travnja 2009. razdvojen je postupak u odnosu na prisutne optuženike.</i></p> <p><i>U odnosu na optuženike koji su u bijegu: Ljubana Devetaka, Milana Devčića, Milenka Rudića, Željka Krnjajića, Slobodana Zoraju, Željka Brajkovića, Iliju Kresojevića, Milana Rendulića, Obrada Tepavca, Zorana Tepavca, Milana Radojčića, Milana Vorkapića, Dušana Grkovića i Đuru Prodanovića postupak je dobio poslovni broj K-25/00, no ročišta se ne zakazuju.</i></p> <p>U prosincu 2010. zbog raspravne nesposobnosti opt. Milana Tepavca, razdvojen je postupak protiv njega u odnosu na postupak koji se vodi protiv opt. Ilije Vorkapića.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- 24 osobe poginule u minskom polju: Božo Mađarac, Mijo Šalaj, Tomislav Sabljak, Slavko Štrangarić, Nikola Badanjak, Marko Vidić, Mato Hodak, Tomo Sabljak – mlađi, Ivica Sabljak, Slavko Kuzmić, Petar Badanjak, Marko Marković, Ivan Conjar, Ivan Kraljević – mlađi, Ivan Palijan, Josip Turkalj, Luka Balić, Željko Pavlič, Darko Pavlič, Darko Sokolović, Zlatko Božić, Ivan Vidić, Antun Panjek, Zlatko Panjek</p> <p>- 45 osoba ubijeno na različitim lokacijama u Lovasu: Danijel Badanjak, Ilija Badanjak, Antun Jovanović, Anka Jovanović, Kata Pavličević, Alojzije Polić, Mato Keser, Josip Poljak, Ivan Ostrun, Dragutin Pejić, Stipo Mađarević, Pavo Đaković, Stipo Pejić, Živan Antolović, Milan Latas, Juraj Poljak, Mijo Božić, Vida Krizmanić, Josip Kraljević, Mirko Grgić, Mato Adamović, Marko Sabljak, Zoran Krizmanić, Josip Jovanović, Marin Balić, Katica Balić, Josip Turkalj, Petar Luketić, Ante Luketić, Đuka Luketić, Jozefina Pavošević, Marijana Pavošević, Slavica Pavošević, Stipo Luketić, Marija Luketić, Josip Rendulić, Rudolf Jonak, Andrija Deličić, Pero Rendulić, Franjo Pandža, Božo Vidić, Zvonko Martinović, Marko Damjanović, Anica Lemunović, Đuka Krizmanić</p> <p>- 15 osoba teško tjelesno povrijeđeno u minskom polju: Marko Filić, Emanuel Filić, Stjepan Peulić, Josip Sabljak, Stanislav Franković, Milko Keser, Ivica Mujić, Ljubo Solaković, Milan Radmilović, Zlatko Toma, Josip Gešnja, Mato Kraljević, Petar Vuleta, Lovro Geistener, Dragan Sabljak</p> <p>- 18 osoba teško tjelesno povrijeđeno uslijed zlostavljanja: Mato Mađarević, Đuro Filić, Zoran Jovanović, Marija Vidić, Đuka Radočaj, Berislav Filić, Emanuel Filić, Pavo Antolović, Ivo Antolović, Željko Francisković, Ivan Đaković, Anđelko Filić, Zvonko Balić, Vjekoslav Balić, Man Pejak, Petar Sabljak, Marko Grčanac</p>
<p>Milan Jurjević i Davor Tošić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Opt. Jurjević brani se sa slobode (nalazio se u pritvoru od 26. svibnja do 1. prosinca 1997.), a opt. Tošić je u bijegu, sudi mu se u odsutnosti</p>	<p>Žrtva – ubijen: Mile Brkić</p>

Dodatak br. 1 - Tablični pregled praćenih postupaka za ratne zločine

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. optužnice / ŽDO	
5.	<p>ZLOČIN U MARINOM SELU</p> <p>Pred Vijećem za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku u tijeku je ponovljeni postupak.</p> <p><i>Prethodno je VSRH ukinuo presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Požezi kojom su okrivljenici 13. ožujka 2009. proglašeni krivima i kojom su im izrečene kazne zatvora: Kufneru u trajanju od 4 godine i 6 mjeseci, Šimiću u trajanju od 1 godine, Vancašu u trajanju od 3, Polettu u trajanju od 16, Tutiću u trajanju od 12 te Iveziću u trajanju od 10 godina.</i></p> <p><i>Postupak je potom delegiran na Županijski sud u Osijeku.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Zvonko Vrban, predsjednik Vijeća; sudac Miroslav Rožac, član Vijeća; sudac Darko Krušlin, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-48/10 od 28. lipnja 2010. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Božena Jurković, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Požezi</p>	
6.	<p>ZLOČIN NA BRDU POGLEDIĆ KOD GLINE</p> <p>Pred Vijećem za ratne zločine Županijskog suda u Sisku u tijeku je treća (druga ponovljena) rasprava.</p> <p><i>Prethodno je Vrhovni sud RH dva puta ukidao osuđujuće presude Županijskog suda u Sisku, kojima je okrivljenik bio osuđen na 14, odnosno 12 godina zatvora.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća; sutkinja Alenka Lešić, članica Vijeća; sudac Željko Mlinarić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-03/06 od 4. rujna 2006. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 9. svibnja 2007.</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	
7.	<p>ZLOČIN U KARLOVCU</p> <p>Glavna rasprava započela je 17. prosinca 2010.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Zagrebu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Siniša Pleše, predsjednik Vijeća; sutkinja Martina Maršić, članica Vijeća; sutkinja Gordana Mihela Grahovac, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Zagrebu broj K-DO-188/10 od 22. studenoga 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Jurica Ilić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu</p>	
8.	<p>ZLOČIN U MALOM LOŠINJU*</p> <p>Glavna rasprava je u tijeku</p>	<p><i>Ubojstvo službene osobe, ubojstvo službene osobe u pokušaju te poticanje na ubojstvo službene osobe</i></p> <p>Županijski sud u Rijeci</p> <p>Sudsko vijeće: Sutkinja Ika Šarić, predsjednica Vijeća</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Rijeci broj KT-122/91-IV od 30. lipnja 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Darko Karlović, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Rijeci</p>	

* Iako se ne radi o djelu kvalificiranom ratnim zločinom, postupak pratimo zbog pripadnosti aktera sukoba Jugoslavenskoj narodnoj armiji, odnosno hrvatskim postrojbama.

na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u 2010.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Damir Kufner, Davor Šimić, Pavao Vancaš, Tomica Poletto, Željko Tutić i Antun Ivezić</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Optuženici Damir Kufner, Davor Šimić i Pavao Vancaš brane se sa slobode. Optuženici Tomica Poletto, Željko Tutić i Antun Ivezić nalaze se u pritvoru.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- zlostavljani i mučeni: Branko Stanković, Mijo i Jovo Krajnović (mještani sela Kip); Milka Bunčić, Jeka Žestić i Nikola Ivanović (mještani sela Klisa)</p> <p>- zlostavljani, mučeni i ubijeni: Pero Novković, Mijo Danojević, Gojko Gojković, Savo Gojković, Branko Bunčić, Nikola Gojković, Mijo Gojković, Filip Gojković, Jovo Popović – Tein, Petar Popović, Nikola Krajnović, Milan Popović (mještani sela Kip); Jovo Žestić, Jovo Popović Simin, Slobodan Kukić, Rade Gojković, Savo Maksimović, Josip Cicvara (mještani sela Klisa)</p>
→	<p>Rade Miljević</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazio se u pritvoru od 10. ožujka 2006. Pritvor je ukinut u prosincu 2010. zbog isteka roka maksimalnog trajanja pritvora.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- ubijeni civili: Janko Kaurić, Milan Litrić, Borislav Litrić i Ante Žužić</p>
→	<p>Željko Gojak</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- ubijeni: Marko Roknić, mlb. Danijela Roknić i Dragica Ninković</p>
→	<p>Vlado Grbin, Petar Petrović i Radovan Anđić</p> <p>oficir (prvooptuženik) te ročni vojnici (drugo i trećeoptuženi) JNA</p> <p>Grbinu i Petroviću sudi se u odsutnosti, a Anđić se brani sa slobode</p>	<p>Žrtve :</p> <p>- ubijeni: Rifet Mustić i Mladen Bujačić</p> <p>- osobe na koje je izvršen pokušaj ubojstva: Željko Krulić, Valter Dajčić i Herkul Alaburić</p>

d) postupci u kojima glavne rasprave, iako najavljene, nisu započele

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	
1.	<p>ZLOČIN U MJESTU ČANAK</p> <p>Glavna rasprava bila je zakazana za dan 9. studenoga 2010. Optuženik nije pristupio na glavnu raspravu pa je rasprava odgođena.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Gospiću</p>	
2.	<p>ZLOČIN U OSIJEKU – OKR. MIRKO SIVIĆ</p> <p>Postupak u odnosu na ovoga optuženika ranije je zbog njegove procesne nesposobnosti uslijed bolesti razdvojen od postupka protiv Branimira Glavaša i ostalih, sada već pravomoćno osuđenih, za zločin u Osijeku.</p> <p>Iako najavljena za 18. listopada 2010., glavna rasprava zbog procesne nesposobnosti okrivljenika nije započela.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sudu u Zagrebu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Željko Horvatović, predsjednik Vijeća; sudac Zdravko Majerović, član Vijeća; sutkinja Koralka Bumči, članica Vijeća</p>	
3.	<p>ZLOČIN U TABORIŠTU</p> <p>Iako najavljena, 7. lipnja 2010. godine na Županijskom sudu u Sisku nije započela glavna rasprava u predmetu opt. Milana Velebita. Optuženik se nalazi u Republici Srbiji, čiji je i državljanin. Iako pozvan, nije se odazvao pozivu na raspravu.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sutkinja Ljubica Balder, članica Vijeća</p>	
4.	<p>ZLOČIN U NOVOM SELIŠTU</p> <p>Iako najavljena, 7. lipnja 2010. godine na Županijskom sudu u Sisku nije započela glavna rasprava u predmetu opt. Stojana Letice. Optuženik se nalazi u Republici Srbiji. Iako pozvan, nije se odazvao pozivu na raspravu.</p> <p><i>Rješenjem VSRH od 1. prosinca 2010. odlučeno je da će se okrivljeniku suditi u odsutnosti.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća; sudac Željko Mlinarić, član Vijeća; sutkinja Ljubica Rendulić Holzer, članica Vijeća</p>	

na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj u 2010.

	Br. optužnice / ŽDO	Optuženici	Imena žrtava
→	Optužnica ŽDO u Gospiću broj KT-23/97 od 16. listopada 2009. Optužnicu zastupa: Pavao Rukavina, v.d. županijskog državnog odvjetnika u Gospiću	Željko Žakula Pripadnik srpskih postrojbi Prebiva u Republici Srbiji. Nedostupan je pravosudnim tijelima RH	Žrtva – ubijen: Blaž Grbac
→	Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-76/06 od 16. travnja 2007. Optužnicu zastupa: Jurica Ilić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu	Mirko Sivić Pripadnik hrvatskih postrojbi Brani se sa slobode	Žrtve - ubijeni: nepoznati muškarac te Alija Šabanović
→	Optužnica ŽDO u Sisku broj KT-171/92 od 29. lipnja 2009. Optužnicu zastupa: Sonja Rapić, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Sisku	Milan Velebit Pripadnik srpskih postrojbi Nedostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske	Žrtva – ubijena: Jelena Palaić
→	Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-44/06 od 26. studenoga 2008. Optužnicu zastupa: Sonja Rapić, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Sisku	Stojan Letica Pripadnik srpskih postrojbi Nedostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske	Žrtva - ubijen: Stjepan Šubić

Dodatak br. 2 - Tablični pregled sjednica Vrhovnog suda

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice /ŽDO	
1	<p>ZLOČIN U MARINOM SELU</p> <p>VSRH ukinuo je presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Požezi kojom su okrivljenici 13. ožujka 2009. proglašeni krivima i kojom su im izrečene kazne zatvora: Kufneru u trajanju od 4 godine i 6 mjeseci, Šimiću u trajanju od 1 godine, Vancašu u trajanju od 3, Polettu u trajanju od 16, Tutiću u trajanju od 12 te Iveziću u trajanju od 10 godina.</p> <p>Postupak je delegiran Županijskom sudu u Osijeku.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 23. ožujka 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Požezi broj K-DO-14/07 od 12. kolovoza 2008., izmijenjena 18. veljače 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Božena Jurković, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Požezi</p>	←
2	<p>ZLOČIN U SLUNJU I OKOLNIM MJESTIMA</p> <p>VSRH je ukinuo presudu Županijskog suda u Karlovcu kojom je 1. prosinca 2009. okrivljenik proglašen krivim i kojom mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od jedne godine.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 24. ožujka 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Karlovcu broj KT-36/95 od 30. srpnja 2009., izmijenjena na glavnoj raspravi 4. svibnja 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Car, zamjenik županijske državne odvjetnice u Karlovcu</p>	←
3	<p>ZLOČIN U SLUNJU I OKOLNIM MJESTIMA</p> <p>Nakon provedenog ponovljenog postupka, u kojem je Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Karlovcu 4. svibnja 2010. okrivljenika proglasilo krivim i izreklo mu kaznu zatvora u trajanju od 4 godine, žalbeno vijeće VSRH 24. listopada 2010. ukinulo je prvostupanjsku presudu.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva.</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 24. listopada 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Karlovcu broj KT-36/95 od 30. srpnja 2009., izmijenjena na glavnoj raspravi 4. svibnja 2010.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Car, zamjenik županijske državne odvjetnice u Karlovcu</p>	←
4	<p>ZLOČIN U ŠUMI BREZOVICA</p> <p>VSRH je ukinuo presudu Županijskog suda u Sisku kojom je 26. kolovoza 2009. okrivljenik proglašen krivim i kojom mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 9 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 13. travnja 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-4/09 od 1. travnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
5	<p>ZLOČIN U ŠUMI BREZOVICA</p> <p>Nakon provedenog ponovljenog postupka, u kojem je Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku 10. lipnja 2010. okrivljenika ponovno proglasilo krivim i osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 9 godina, žalbeno vijeće VSRH 07. prosinca 2010. u cijelosti je potvrdilo prvostupanjsku presudu.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 7. prosinca 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-4/09 od 1. travnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupao: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←

Optuženici	Imena žrtava
<p>Damir Kufner, Davor Šimić, Pavao Vancaš, Tomica Poletto, Željko Tutić i Antun Ivezić</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Optuženicima Davoru Šimiću i Pavlu Vancašu pritvor je ukinut tijekom glavne rasprave, a Damiru Kufneru prilikom objave presude. Ostali optuženici se i dalje nalaze u pritvoru.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zlostavljani i mučeni: Branko Stanković, Mijo i Jovo Krajnović (mještani sela Kip); Milka Bunčić, Jeka Žestić i Nikola Ivanović (mještani sela Klisa) - zlostavljani, mučeni i ubijeni: Pero Novković, Mijo Danojević, Gojko Gojković, Savo Gojković, Branko Bunčić, Nikola Gojković, Mijo Gojković, Filip Gojković, Jovo Popović – Tein, Petar Popović, Nikola Krajnović, Milan Popović (mještani sela Kip); Jovo Žestić, Jovo Popović Simin, Slobodan Kukić, Rade Gojković, Savo Maksimović, Josip Cicvara (mještani sela Klisa)
<p>Miće Cekinović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru od 16. travnja 2009.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijen: Pavo Ivšić - zlostavljan i protupravno zatočen: Tomo Kos - protjerani: svo stanovništvo hrvatske nacionalnosti
<p>Miće Cekinović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru od 16. travnja 2009.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijen: Pavo Ivšić - zlostavljan i protupravno zatočen: Tomo Kos - protjerani: svo stanovništvo hrvatske nacionalnosti
<p>Ivica Mirić</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtva (ubijen): Miloš Čalić</p>
<p>Ivica Mirić</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtva (ubijen): Miloš Čalić</p>

* Prema našim podacima na VSRH održano je 16 sjednica žalbenih vijeća VSRH. Radi se o 14 kaznenih predmeta. U predmetima opt. Miće Cekinovića (zločin u Slunju i okolnim mjestima) i opt. Ivica Mirića (zločin u šumi Brezovica) po dva je puta nakon prvostupajskih presuda odlučivano na VSRH.

Dodatak br. 2 - Tablični pregled sjednica Vrhovnog suda

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice / ŽDO	
6	<p>ZLOČIN U OSIJEKU</p> <p>VSRH je 2. lipnja 2010. preinačio prvostupanjsku presudu u odluci o kazni na način da je okrivljenicima smanjio zatvorske kazne koje su im izrečene prvostupanjskom presudom, pa je tako presudom VSRH Branimir Glavaš osuđen na 8 godina zatvora, Ivica Krnjak na 7, Gordana Getoš Magdić na 5, Dino Kontić na 3 godine i 6 mjeseci, Tihomir Valentić na 4 godine i 6 mjeseci te Zdravko Dragić na 3 godine i 6 mjeseci.</p> <p><i>Prethodno je Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Zagrebu 8. svibnja 2009. okrivljenike proglasilo krivima. Opt. Glavašu utvrđene su kazne zatvora u trajanju od 5 i 8 godina te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 10 godina, opt. Krnjaku izrečena je kazna zatvora u trajanju od 8 godina, opt. Getoš Magdić u trajanju od 7 godina, a optuženima Kontiću, Valentiću i Dragiću u trajanju od po 5 godina.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 31. svibnja, 1., 2. i 4. lipnja 2010.</p>	<p>Optužnice ŽDO u Osijeku broj K-DO-76/06 od 16. travnja 2007. i ŽDO u Zagrebu broj K-DO-105/06 od 9. svibnja 2007. godine, objedinjene i izmijenjene u optužnicu K-DO-105/06 od 30. rujna 2008.</p> <p>Optužnicu zastupali: Jasmina Dolmagić, zamjenica županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu i Miroslav Kraljević, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Osijeku (upućen u ŽDO u Zagrebu radi obavljanja poslova zamjenika županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu)</p>	←
7	<p>ZLOČIN U BARANJI</p> <p>Vrhovni sud RH ukinuo je presudu kojom je nakon provedenog trećeg (drugog ponovljenog) postupka Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku optuženika 7. travnja 2009. proglasilo krivim i izreklo mu kaznu zatvora u trajanju od 4 godine i 10 mjeseci. Predmet je vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno raspravljanje, no pred potpuno izmijenjeno vijeće.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 3. kolovoza 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj KT-136/94 od 3. travnja 2001., izmijenjena 14. ožujka 2002. i 4. svibnja 2006.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zlatko Bučević, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←
8	<p>ZLOČIN U PAULIN DVORU</p> <p>Vrhovni sud RH ukinuo je presudu Županijskog suda u Osijeku kojom je nakon provedenog ponovljenog postupka optuženik 29. siječnja 2007. oslobođen optužbe. Predmet je vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno raspravljanje, no pred potpuno izmijenjeno vijeće.</p> <p><i>Prethodno je presudom Županijskog suda u Osijeku 8. travnja 2004. opt. Nikola Ivanković proglašen krivim i osuđen na 12 godina zatvora, a opt. Enes Viteškić je oslobođen optužbe, no Vrhovni sud je odlukom od 10. svibnja 2005. preinačio prvostupanjsku presudu u odnosu na opt. Ivankovića, u dijelu odluke o kazni, te ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina, dok je u odnosu na opt. Viteškića presuda ukinuta i predmat vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno raspravljanje.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 7. rujna 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-68/2002 od 12. ožujka 2003., djelomično izmijenjena na raspravi 5. travnja 2004.</p> <p>Optužnicu zastupa: Željko Krpan, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←

Republike Hrvatske u predmetima ratnih zločina u 2010.

Optuženici	Imena žrtava
<p>Branimir Glavaš, Ivica Krnjak, Gordana Getoš-Magdić, Dino Kontić, Tihomir Valentić i Zdravko Dragić</p> <p>Postupak je zbog procesne nesposobnosti uslijed bolesti u lipnju 2008. razdvojen u odnosu na okr. Mirka Sivića</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Optuženici su se nalazili u pritvoru do uskraćenja odobrenja za pritvaranjem Hrvatskog sabora u siječnju 2008. (za opt. Glavaša), odnosno odluke Ustavnog suda RH u rujnu 2008. (za ostale optuženike). Optuženi Krnjak ponovno je pritvoren 21. travnja 2009., a ostali optuženici nakon objave presude, osim optuženog Glavaša, koji se nalazio u bijegu u Bosni i Hercegovini, bili su na slobodi.</p> <p>Glavaš je i državljanin Bosne i Hercegovine, što je spriječavalo njegovo izručenje Hrvatskoj. Nakon što je Sud BiH 20. rujna 2010. potvrdio presudu Vrhovnog suda RH, prihvatio visinu izrečene kazne, preuzeo izvršenje i odredio pritvor, Glavaš je uhićen. Dana 14. prosinca Apelaciono vijeće Suda BiH potvrdilo je prvostupanjsku presudu i ona je u BiH postala pravomoćna. Glavaš se nalazi na izdržavanju kazne u Kaznenopopravnom zavodu zatvorenog tipa Zenica.</p>	<p>Žrtve – ubijeni: Branko Lovrić, Alija Šabanović, Jovan Grubić, dr. Milutin Kutlić, Svetislav Vukajlović, nepoznata ženska osoba, Bogdan Počuća, Čedomir Vučković i Đorđe Petković</p> <p>Žrtva – zlostavljan i ranjen: Radoslav Ratković</p> <p>Žrtva – zlostavljan: Nikola Vasić</p> <p>Izmijenjenom i objedinjenom optužnicom broj K-DO-150/06 od 30. rujna 2008., iz činjeničnog opisa su izostavljene inkriminacije koje su se odnosile na zlostavljanje dvojice nepoznatih civila zatvorenih u garaži pri SNO-u, zlostavljanje Smilje, Rajka i Snežane Berić u prostorijama SNO-a te uhićenje i usmrćivanje Petra Ladjuka, Milenka Stanara i nepoznate muške osobe.</p>
<p>Petar Mamula</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru se nalazio od 6. listopada 2000. do 7. svibnja 2003. Sada se brani sa slobode.</p>	<p>Žrtve: - zlostavljeni: Antun Knežević, Veljko Salonja i Jovan Narandža</p>
<p>Enes Viteškić</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode (u pritvoru se nalazio od 13. rujna 2002. do 8. travnja 2004.)</p>	<p>Žrtve (ubijeni): Milan Labus, Spasoja Milović, Boja Grubišić, Božidar Sudžuković, Bosiljka Katić, Dragutin Kečkeš, Boško Jelić, Milan Katić, Dmitar Katić, Draginja Katić, Vukašin Medić, Darinka Vujnović, Anđela Jelić, Milica Milović, Petar Katić, Jovan Gavrić, Milena Rodić, Marija Sudžuković</p>

Dodatak br. 2 - Tablični pregled sjednica Vrhovnog suda

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice / ŽDO	
9	<p>ZLOČIN U VELIKOJ KLADUŠI</p> <p>Žalbeno vijeće Vrhovnog suda RH potvrdilo je presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Rijeci od 25. ožujka 2009. kojom je opt. Zlatko Jušić oslobođen optužbe, a opt. Ibrahim Jušić proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 7 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 19. rujna 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Rijeci broj K-DO-90/07 od 19. ožujka 2008., izmijenjena na glavnoj raspravi 16. prosinca 2008. (u odnosu na prvooptuženika) te 20. ožujka 2009. (u odnosu na drugooptuženika)</p> <p>Optužnicu zastupao: Darko Karlović, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Rijeci</p>	←
10	<p>ZLOČIN U MAJI I SVRAČICI</p> <p>VSRH je ukinuo presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Sisku od 13. studenoga 2009. kojom je okrivljenik nakon provedenog obnovljenog postupka proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 5 mjeseci. Predmet je VSRH vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. <i>Prethodno je okrivljenik 1993. godine u odsutnosti bio osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Sjednica VSRH održana je 28. rujna 2010.</p>	<p>Optužnica Okružnog državnog odvjetništva u Sisku broj KT-53/93 od 13. kolovoza 1993.</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
11	<p>ZLOČIN U LETOVANIĆU</p> <p>VSRH potvrdio je presudu Županijskog suda u Sisku kojom su 12. svibnja 2010. okrivljenici proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po 7 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Sjednica VSRH održana je 12. listopada 2010.</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Sisku broj K-DO-22/2009 od 3. prosinca 2009.</p> <p>Optužnicu zastupao: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
12	<p>ZLOČIN U DALJU IV</p> <p>Nakon što je VSRH zbog proceduralnih pogrešaka ukinuo prvostupanjsku presudu od 8. travnja 2009. kojom je optuženik proglašen krivim i osuđen na kaznu u trajanju od 5 godina, u ponovljenom je postupku Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku 18. veljače 2010. optuženika ponovno proglasilo krivim i osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina. No VSRH ponovno je ukinuo osuđujuću presudu Županijskog suda u Osijeku.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Sjednica VSRH održana je 13. listopada 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-52/08 od 4. studenoga 2008., izmijenjena (precizirana) 31. ožujka 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Dragan Poljak, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←

Republike Hrvatske u predmetima ratnih zločina u 2010.

Optuženici	Imena žrtava
<p>Zlatko Jušić i Ibrahim Jušić</p> <p>Predsjednik Vlade (prvooptuženik) te pripadnik policijskih postrojbi i čelnik sigurnosnih službi (drugooptuženik) tzv. Autonomne pokrajine Zapadna Bosna</p> <p>Obojica su se nalazila u pritvoru od 25. rujna 2007. Prvooptuženiku je pritvor ukinut nakon izmjene optužnice 16. prosinca 2008., a drugooptuženik se i dalje nalazi u pritvoru.</p>	<p>Žrtve – protupravno zatvoreni i/ili zlostavljeni:</p> <p>- prema izmijenjenoj optužnici od 16. prosinca 2008. u odnosu na prvooptuženika:</p> <p>Alija Feriz, Mujo Milak, Šemsudin Husić, Emin Redžić, Husein Mušić, Aziz Abdilagić, Hasib Delić zvan „Heba“, Mehmed Jušić, Mehmed Sijamhodžić, Kasim Čano, Đeko Bibuljica, Hasan Đanić, Rasim Erdić (preminuo uslijed zlostavljanja), Asja Galijašević, Beiza Kekić, Fatima Dorić, Nura Salkić, Fata Omeragić, Zuhra Hozanović</p> <p>- prema izmijenjenoj optužnici od 20. ožujka 2009. u odnosu na drugooptuženika:</p> <p>Smail Huskić, Mirsad Šakinović, Rasim Ićanović, Hasib Keserović, Zlatko Balić, Safija Huskić, Zuhdija Alagić, Alema Grahović, Omer Murgić, Mehmedalija Miljković, Rifet Đogić, Osman Galijašević, Bešir Dautović, Almadin Trgovčević, Mirsad Mušić</p>
<p>Milan Španović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Od izručenja iz Velike Britanije 19. kolovoza 2009. do objave prvostupanske presude 13. studenoga 2009. nalazio se u zatvoru u Sisku.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- tučen: Ivo Matijević</p> <p>- spaljeni gospodarski i/ili stambeni objekti i/ili oduzimane stvari: Katarini Brdarić, Ivi Brdariću, Mirku Brdariću, Marijanu Nogiću, Marku Lamzi, Matiji Davidoviću, Slavku Davidoviću, Miji Tonči, Stevi Davidoviću, Milanu Lončariću i Mati Mladenoviću</p>
<p>Ivica Kosturin i Damir Vrban</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Kosturin se nalazi u pritvoru od 30. rujna 2009., a Vrban od 2. listopada 2009.</p>	<p>Žrtva (mučen i ubijen): Slavko Ivanjek</p>
<p>Čedo Jović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 7. srpnja 2008.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- ubijen: Antun Kundić</p> <p>- fizički zlostavljeni: Ivan Horvat, Ivan Bodza, Karol Kremerenski, Josip Ledenčan i Emerik Huđik</p>

Dodatak br. 2 - Tablični pregled sjednica Vrhovnog suda

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice / ŽDO	
13	<p>ZLOČIN U RAVNIM KOTARIMA</p> <p>VSRH potvrdio je presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Zadru kojom je optuženik 15. ožujka 2010. proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina, u koju je uračunato vrijeme od uhićenja, kao i izdržane kazne po pravomoćnoj presudi Vojnog suda u Banja Luci.</p> <p><i>Optuženik je za predmetne događaje pred Vojnim sudom u Banja Luci 1992. pravomoćno osuđen na dvije godine zatvora. Ponašanje optuženika je bilo kvalificirano kaznenim djelima razbojništva, oštećenja tuđe stvari i dovođenja u opasnost života i imovine općepasnom radnjom.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Sjednica VSRH održana je 20. listopada 2010.</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Zadru broj KT-23/96 od 3. kolovoza 2009.</p> <p>Optužnicu zastupao: Radovan Marjanović, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Zadru</p>	←
14	<p>ZLOČIN U NOVSKOJ</p> <p>Nakon što je VSRH 13. listopada 2010. u cijelosti potvrdio prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Sisku od 24. listopada 2008. kojom je optuženi Mišćević proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, a optuženog Vrljanovića oslobodilo optužbe, 22. prosinca 2010. u odnosu na opt. Mišćevića održana je sjednica žalbenog vijeća VSRH (u trećem stupnju).</p> <p>Odluka nam još nije poznata.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Sjednica VSRH (u trećem stupnju) održana je 22. prosinca 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-15/06 od 12. svibnja 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Marijan Zgurić, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
15	<p>ZLOČIN U SELIMA UZ UNU KOD HRVATSKE KOSTAJNICE</p> <p>VSRH ukinuo je prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Sisku od 23. travnja 2010. kojom su optuženici proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora: Pero Đermanović na 11 godina, Ljuban Bradarić na jednu godinu, Dubravko Čavić na 9 godina i Ljubiša Čavić na 2 godine. Predmet je vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Sjednica VSRH održana je 22. prosinca 2010.</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Sisku broj K-DO-10/09 od 5. studenoga 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Ivan Petrkač, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
16	<p>ZLOČIN U POPOVCU</p> <p>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Osijeku kojom su nakon provedenog ponovljenog postupka optuženici 7. srpnja 2009. proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora: opt. Pavlović na 3 godine, opt. Urukalo na 2 godine te opt. Berberović na jednu godinu i 6 mjeseci.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Sjednica VSRH održana je 9. veljače 2010.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-8/2003 od 12. svibnja 2003., izmijenjena 19. ožujka 2004.</p> <p>Optužnicu zastupao: Dražen Križevac, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←

Republike Hrvatske u predmetima ratnih zločina u 2010.

Optuženici	Imena žrtava
<p>Nedjeljko Janković</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Uhićen 12. kolovoza 2008., izručen, u pritvoru u Zadru od 22. travnja 2009.</p>	<p>Žrtve - oduzet novac i/ili uništavana imovina: Jandra Žepina, Ika Žepina, Ružica Žepina, Zorka Žepina, Branko Kovačević, Boris Guša, Branko Guša i Duje Žepina</p>
<p>Branislav Mišćević i Željko Vrljanović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Nalazili su se u pritvoru, koji je u odnosu na drugo-optuženika ukinut prilikom objave prvostupanjske presude.</p>	<p>Žrtve - ubijeni članovi obitelji Grgić: Stjepan Grgić, Tomislava Grgić, Ivan Grgić i Anamarija Grgić</p>
<p>Pero Đermanović, Ljuban Bradarić, Dubravko Čavić i Ljubiša Čavić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Opt. Pero Đermanović nalazi se u pritvoru, opt. Ljuban Bradarić brani se sa slobode, opt. Dubravko Čavić je nedostupan i sudi mu se u odsutnosti, a opt. Ljubiša Čavić nakon objave prvostupanjske presude brani se sa slobode.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - protupravno zatvoren, mučen i ubijen: Vladimir Letić - zapaljene kuće: Steve Karanovića i Ive Karanovića - zastrašivana: Danica Devedžija
<p>Stojan Pavlović, Đuro Urukalo i Branko Berberović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Za vrijeme trajanja ponovljenog postupka branili su se sa slobode (u pritvoru su se nalazili za vrijeme prvoga postupka, od 5. ožujka 2003. do 8. travnja 2004.)</p>	<p>Žrtve (prema presudi):</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizički i psihički zlostavljeni: Stjepan Šumiga, Zvonko Arlavi, Dragutin Posavec, Slavica Gudlin, Dragica Žganjer, Stjepan Hertarić, Ivan Blešč - nezakonito privođen: Proka Radivojević - prinuđivani na prisilni rad: Ivan Plešč, Stjepan Šumiga, Željko Jurčec, Robert Gajšek, Franjo Androić, Stjepan Jug, Valent Žganjer, Dragica Žganjer, Josip Kunović i Stevan Čizmar

**CENTAR ZA MIR,
NENASILJE
I LJUDSKA PRAVA**

Trg Augusta Šenoae 1
HR-31 000 Osijek

tel/fax: ++ 385 31 206 886

e-mail:

centar-za-mir@centar-za-mir.hr

web:

www.centar-za-mir.hr

**DOCUMENTA – centar za
suočavanje s prošlošću**

Selska 112 c
HR-10 000 Zagreb

tel: ++ 385 1 457 2398

fax: ++ 385 1 549 9744

e-mail:

kontakt@documenta.hr

web:

www.documenta.hr

**GRAĐANSKI ODBOR
ZA LJUDSKA PRAVA**

Selska 112 c
HR-10 000 Zagreb

tel/ fax: ++ 385 1 61 71 530

e-mail:

info@goljp.hr

web:

www.goljp.hr